BK
M77A

Ο Γέρος Δήμος

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Αριθ. εισ. 131725

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ ('Αριθ. 36).

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

Η

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

«Κειμήλια ἐσθλὰ καὶ νέοισι χρήσιμα.»
(Εὐριπίδου).

ΥΠΟ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ

Ι.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ
100 Ὁδὸς Ἑρμοῦ Ὁδὸς Νίκης 14

1894

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολίτη
ΣΤΑΥΡΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Λέων Μελᾶς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Φιλίππω Λαβράνω
456783957
4695

ΦΙΛΙΠΠΩι ΛΑΒΡΑΝΩι

ΤΩι

ΚΕΡΚΥΡΑΙΩι

ΤΗΝ

ΒΙΒΛΟΝ ΤΑΥΤΗΝ

ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΟΚΑΓΑΘΙΑΣ

ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΜΑ

ΕΙΣ

ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ

ΒΑΘΥΤΑΤΗΣ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ

ΑΝΕΘΗΚΕ

ΛΕΩΝ ΜΕΛΑΣ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ.

«Θεῶν ὑπηρεσίαν ἡγήσατο τὴν ἐπιμέλειαν καὶ σωτηρίαν τῶν νέων.»
(Πλουτάρχου).

Εἴς τινα κωμόπολιν τῆς Ἠπείρου, πλησίον τῶν Ἰωαννίνων, ἔζη πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁ Γεροστάθης, γέρων ἑβδομηκοντούτης περίπου, ἀλλ' εὔρωστος καὶ ὑγιής. Αἱ παρειαί του ἦσαν πάντοτε ῥοδοκόκκινοι, οἱ ὀφθαλμοί του ζωηροὶ καὶ ἐκφραστικώτατοι, γλυκύτατον τὸ μειδίαμά του, καὶ ὡς χιὼν κατάλευκος ἡ περικοσμοῦσα τὴν κεφαλήν του κόμη.

Ἀλλ' ἡ φρόνησις καὶ καλοκαγαθία ἦσαν τὰ οὐσιωδέστερα χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνδρός. Πάντες δὲ καθ' ὅλην τὴν Ἤπειρον ὡς πατέρα ἠγάπων καὶ ἐσέβοντο αὐτόν.

Τὴν παιδικήν του ἡλικίαν διῆλθε σπουδάζων εἰς τὰ σχολεῖα τῶν Ἰωαννίνων· διεκρίθη δὲ πάντοτε μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του διὰ τὴν φιλότιμον αὐτοῦ ἐπιμέλειαν, διὰ τὴν ὀρθὴν κρίσιν του, διὰ τὸ καλὸν μνημονικόν του, καὶ ἰδίως διὰ τὴν ἄκραν τῶν ἠθῶν του χρηστότητα.

Ὅτε περὶ τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐτελείωσε τὰς σπουδάς του, ἀποχαιρετίσας τὴν σεβασμίαν μητέρα του καὶ τὴν φιλτάτην πατρίδα του, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ξένα, ὅπου πρὸ χρόνων ἔζη ἐμπορευόμενος ὁ πατήρ του.

Εἰς τοιαύτην ἑκουσίαν ἀλλὰ πικρὰν ἐξορίαν ἠναγκά-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ζοντο νὰ ὑποβάλλωνται πολλοὶ τῶν Ἠπειρωτῶν, ὅπως ἀποκτήσωσι καὶ ἐξασφαλίσωσι περιουσίαν τινὰ χρηματικὴν πρὸς περίθαλψιν τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῆς πατρίδος αὐτῶν.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔζησεν ὁ Γεροστάθης εἰς τὰ ξένα, περιελθὼν διαφόρους πόλεις τῆς Ῥωσσίας, Αὐστρίας, Γαλλίας καὶ Ἰταλίας. Φιλομαθὴς δὲ πάντοτε, φιλόπονος καὶ φιλότιμος, οὔτε τὸν καιρὸν ἐπὶ ματαίῳ ἔχανεν, οὔτε τὰ σεμνὰ ἤθη του ἔφθειρεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον μετὰ ζήλου ἐνησχολεῖτο, καὶ Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας μετ' ἐπιμελείας ἐσπούδαζε, καὶ εἰς τὴν μελέτην ἠθικῶν, ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν συγγραμμάτων εὐχαρίστως κατεγίνετο, καὶ τὰς ἀληθεῖς κοινωνικὰς προόδους μετὰ προσοχῆς παρετήρει.

Ἡ τερπνοτέρα ὅμως ἐνασχόλησις τοῦ Γεροστάθου ἦτο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὡραίων Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων. Οἱ Παράλληλοι βίοι τοῦ ἀγαθοῦ Πλουτάρχου, τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ γλυκυτάτου Ξενοφῶντος, καὶ τὸ Ἀνθολόγιον τοῦ φιλόπαιδος Στοβαίου ἦσαν πάντοτε οἱ ἀχώριστοι σύντροφοί του.

Ἀδύνατον δὲ ἦτο ν' ἀπαντήσῃ νέον Ἕλληνα, καὶ νὰ μὴ συστήσῃ θερμῶς εἰς αὐτὸν τὴν μελέτην τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων.

Ταμεῖα σοφίας, ἀρετῆς καὶ κάλλους ἀπεκάλει ὁ γέρων τὰ Ἑλληνικὰ συγγράμματα· τὴν δὲ Ἑλληνικὴν γλῶσσαν *κλεῖδα* τῶν πολυτίμων τούτων ταμείων Ὁποία δὲ ἀφροσύνη, ἔλεγε, νὰ κρατῶμεν τὴν κλεῖδα ἄχρηστον, καὶ νὰ μὴ ὠφελώμεθα ἐκ τῶν ἀνεξαντλήτων θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους αὐτὴ περικλείει! Δικαίως λοιπὸν ἐταλάνιζεν ὅσους,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀφοῦ κοπιάσωσιν εἰς τὰ σχολεῖα πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς, παραμελῶσιν ἀκολούθως τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων.

Δὲν ἐθεώρει δὲ *Ἑλληνισμὸν* τὴν ἁπλῆν γνῶσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν σοφῶν ἰδεῶν, καὶ τὴν ἐξάσκησιν τῶν μεγάλων κοινωνικῶν ἀρετῶν, αἵτινες ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου ἀπηθανάτισαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα.

Διὰ τῆς σπουδῆς τῶν Ἑλλήνων ἂς μορφώσωμεν Ἑλληνικῶς τὸ φρόνημα καὶ τὴν καρδίαν, καὶ τότε, ἔλεγεν ὁ γέρων, θέλομεν ἀναφανῆ ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων.

Πολλοὶ οἱ λεγόμενοι *Χριστιανοί*, ἀλλὰ δυστυχῶς ὀλίγοι οἱ *ἀληθεῖς Χριστιανοί*, οἱ οὐχὶ μόνον πιστεύοντες εἰς Χριστόν, ἀλλὰ καὶ *πράττοντες* τὰ τοῦ Χριστοῦ. Ἐκ τῶν ὀλίγων δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης. Πιστὸς εἰς τὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, μετ' εὐλαβείας πάντοτε ἐξεπλήρου ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ καθήκοντα τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ. Πολλάκις δὲ ἔλεγεν ὅτι, ἐὰν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας συνειθίζομεν πάντες εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν θείων τοῦ Χριστοῦ παραγγελμάτων, ἡ ἁρμονία, ἡ τόσον θαυμασίως διέπουσα ὅλα τὰ οὐράνια σώματα, ἤθελε βεβαίως βασιλεύει καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἂν καὶ ἐγήρασεν ἐπὶ τῆς ξένης γῆς ὁ Γεροστάθης, οὐδεμίαν ὅμως στιγμὴν ἔπαυσεν ἐνθυμούμενος τὴν φίλην πατρίδα του καὶ τὴν γραῖαν μητέρα του, ἥτις πρὸ ἐτῶν ἤδη ἔκλαιε καὶ τοῦ συζύγου της τὸν θάνατον, καὶ τοῦ υἱοῦ της τὴν στέρησιν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Οὔτε τοῦ χρυσίου ἡ δίψα, οὔτε τῆς Εὐρωπαϊκῆς ζωῆς τὰ θέλγητρα ἐμπόδισαν τὸν Γεροστάθην τοῦ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν γεννήσασαν αὐτὸν κωμόπολιν· διότι, καὶ τὸ καθῆκον τοῦ νὰ παρηγορήσῃ τὴν ἀσθενῆ του μητέρα ζωηρῶς συνησθάνετο, καὶ χρέος ἱερὸν αὐτοῦ ἐθεώρει νὰ συντελέσῃ κατὰ δύναμιν εἰς τῆς πατρίδος του τὴν βελτίωσιν.

Ἅμα λοιπὸν διὰ τῆς φιλοπονίας, οἰκονομίας καὶ τιμιότητος ἀπέκτησε χρηματικήν τινα κατάστασιν, δι' ἧς καὶ αὐτὸς ἀνέτως ἠδύνατο νὰ ζήσῃ, καὶ τὴν πατρίδα του ἀποχρώντως νὰ περιθάλψῃ, εἰπὼν τὸ *χαῖρε* εἰς τὰ ἀναμεμιγμένα καλὰ καὶ κακὰ τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κωμόπολίν του, ὅπου μετὰ δακρύων χαρᾶς ἐνηγκαλίσθη καὶ τὴν φιλτάτην μητέρα του καὶ τῆς νεότητός του τοὺς φίλους.

«*Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω*» λέγει ὁ Ὅμηρος περὶ τοῦ Ὀδυσσέως, ὅστις ἐπὶ χρόνον πολὺν περιεπλανήθη μακρὰν τῆς πατρίδος του Ἰθάκης.

Πολλῶν ἀνθρώπων ἰδὼν τὰς πόλεις καὶ γνωρίσας τὰς ἰδέας, πολύπειρος ἐπανῆλθε καὶ ὁ Γεροστάθης μετὰ μακροχρόνιον ἀπουσίαν εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Ἐξετάσας δὲ μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του περὶ τοῦ ἰατροῦ, τοῦ ἱερέως καὶ τῶν διδασκάλων τῆς κωμοπόλεως, ἐπληροφορήθη ὅτι δὲν εἶχον εἰμὴ ἐμπειρικὸν ἰατρὸν καὶ ἀπαίδευτον ἐφημέριον, ὅστις συγχρόνως ἦτο καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ σχολείου· ἐπειδὴ δὲ τοιουτοτρόπως καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἡ ὑγεία διεκινδύνευον, ἐθεώρησε χρέος του ὁ ἀγαθὸς γέρων νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς θεραπείας τῆς διπλῆς ταύτης ἐλλείψεως.

Ὅθεν ἠθέλησε ν' ἀποκαταστήσῃ ἀμέσως εἰς τὴν κωμό-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πολιν ἐπιστήμονα καὶ εὐυπόληπτον ἰατρὸν, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔγραψεν εἰς διάφορα μέρη· ἀλλ' αἱ προσπάθειαί του δυστυχῶς ἀπέτυχον.

Συμφωνήσας λοιπὸν μετά τινος σεμνοῦ νέου, ὅστις εὐδοκίμως εἶχε τελειώσει τὰς σπουδάς του εἰς Ἰωάννινα, ἀπέστειλεν αὐτὸν δι' ἐξόδων του εἰς Ἰταλίαν, ὅπως, ἀφοῦ σπουδάσῃ τὴν Ἰατρικὴν, ἐπανέλθῃ ἰατρὸς ἐπιστήμων εἰς τὴν κωμόπολιν, συγχρόνως δὲ καὶ διδάσκαλος τῶν Ὑγιεινῶν παραγγελμάτων, καὶ τῶν στοιχειωδῶν γνώσεων τῆς Φυσικῆς, τῆς Χημείας καὶ Φυσικῆς Ἱστορίας.

Εἰς τὴν τερπνοτέραν δὲ καὶ ὑγιεινοτέραν θέσιν τῆς κωμοπόλεως ἔκτισε δι' ἰδίων ἐξόδων σχολεῖον εὐρύχωρον, προσκαλέσας συγχρόνως καὶ δύο ἱκανοὺς καὶ φιλοτίμους διδασκάλους πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας. Τὸν δὲ ἀπαίδευτον ἐφημέριον ἀντικατέστησε διά τινος πεπαιδευμένου καὶ σεβασμίου ἱερέως, ὅστις οὐχὶ μόνον εἰς τὸν ναὸν σεμνοπρεπῶς ἱερούργει, ἐξηγῶν πάντοτε σαφέστατα καὶ γλυκύτατα τὰ θεῖα τοῦ Εὐαγγελίου παραγγέλματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ σχολεῖον ἐδίδασκε, προσπαθῶν πάντοτε νὰ ἐνσπείρῃ εἰς τὰς τρυφερὰς τῶν παίδων καρδίας τοὺς σωτηρίους σπόρους τῶν Χριστιανικῶν ἀρετῶν.

Ἀλλ' ἡ καλοκαγαθία τοῦ Γεροστάθου δὲν περιωρίσθη ἕως ἐδῶ. Διὰ τῆς γλυκύτητος καὶ ζωηρότητος τοῦ ὁμιλητικοῦ χαρακτῆρός του κατώρθωσεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν παιδίων τῆς κωμοπόλεως. Πολλάκις προσεκάλει αὐτὰ εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰς τὸν κῆπόν του, εἰς τὸ γεῦμά του. Συχνάκις δὲ ἐξήρχετο μετ' αὐτῶν εἰς πρωϊνοὺς καὶ δειλινοὺς περιπάτους· καὶ πάντοτε εὕρισκεν ἀφορμὴν νὰ εἴπῃ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἢ νὰ διηγηθῇ εὐάρεστόν τι καὶ ὠφέλιμον πρὸς τοὺς μικροὺς αὐτοὺς φίλους του, οἵτινες ἑπομένως καὶ ὡς πατέρα γλυκύτατον καὶ ὡς φίλον ἐπιστήθιον ἐσέβοντο καὶ ἠγάπων αὐτόν.

Πάντες οἱ γέροντες ἀγαπῶσι συνήθως τὰς διηγήσεις, ὡς ἠγάπα αὐτὰς καὶ ὁ γέρων Ὅμηρος, ὅτε περὶ τὴν δύσιν τοῦ βίου του ἐποίει τὴν Ὀδύσσειάν του. Τὰς διηγήσεις λοιπὸν ἠγάπα καὶ ὁ Γεροστάθης, ὅστις, ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσῃ τοὺς μικροὺς φίλους του εὐτυχεῖς, καὶ νὰ προετοιμάσῃ, εἰ δυνατὸν, εἰς την πατρίδα τέκνα ἐνάρετα, φιλόστοργα καὶ ὠφέλιμα, διὰ καταλλήλων διηγημάτων ἐπροσπάθει νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, μιμούμενος τοὺς γέροντας τῆς Σπάρτης, οἵτινες, παρευρισκόμενοι πάντοτε καὶ εἰς τὰ συσσίτια καὶ εἰς τὰ γυμνάσια τῶν νέων, διηγοῦντο πρὸς αὐτοὺς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ λαμπρὰ ἔργα τῶν προγόνων των πρὸς μόρφωσιν Σπαρτιατῶν ἐναρέτων.

Συχνὰ ἀνέφερεν ὁ γέρων τὸ τοῦ Ἰσοκράτους· «*ὅτι τὰ καλὰ ἀκούσματα εἶναι καλλίτερα πολλῶν χρημάτων, διότι τὰ μὲν χρήματα εὐκόλως χάνονται, ἐνῷ τὰ καλὰ ἀκούσματα παράγουν τὴν Παιδείαν καὶ Ἀρετὴν, τὰ μόνα διαρκῆ καὶ ἀθάνατα κτήματα τῶν ἀνθρώπων.*»

Τέκνον τῆς κωμοπόλεως, μαθητὴς τοῦ σχολείου, καὶ εἷς τῶν μικρῶν φίλων τοῦ Γεροστάθου ἦτο καὶ ὁ γράφων τὰ παρόντα. Ὅσα δὲ κατὰ τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν ἤκουσα, συναναστρεφόμενος τὸν σεβάσμιον καὶ ζωηρὸν ἐκεῖνον γέροντα, ἀποτελοῦν τὰς γλυκυτέρας καὶ ὡραιοτέρας ἀναμνήσεις τοῦ βίου μου· αὐταὶ μὲ κατέστησαν εὐδαίμονα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς μου, διότι

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πάντοτε καὶ σωματικῶς μὲ ὠφέλησαν, καὶ διανοητικῶς μὲ ἔτερψαν, καὶ ἠθικῶς μὲ καθωδήγησαν.

Τὰς ἀναμνήσεις μου λοιπὸν ταύτας ἀπεφάσισα νὰ ἐκθέσω καὶ δημοσιεύσω, διότι ὅσα παρὰ τοῦ Γεροστάθου ἠκροάσθην ἐθεώρησα ὡς ἀποτελοῦντα τὸ *Ἀλφάβητον τῆς μεγάλης τέχνης τοῦ βίου*, ἀλφάβητον ἀναγκαιότατον εἰς πάντα Ἑλληνόπαιδα, ὅπως δι' αὐτοῦ εὐχαρίστως διέλθῃ τὴν δύσκολον βίβλον τῆς ζωῆς. Εἰμὶ δὲ εὔελπις ὅτι ἡ δημοσίευσίς των θέλει εὐχαριστήσει τὴν μακαρίαν ψυχὴν τοῦ φιλοπάτριδος ἐκείνου ἀνδρὸς, διότι οὕτω καὶ μετὰ θάνατον θέλει συντελεῖ εἰς τὴν ἠθικὴν διάπλασιν τῶν Ἑλληνοπαίδων, τοὺς ὁποίους τόσον ἠγάπα, καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστήριζε τὰς περὶ εὐτυχεστέρου μέλλοντος γλυκείας ἐλπίδας του.

Ταπεινὸς καὶ μετριόφρων ὁ Γεροστάθης δὲν ἐκαυχᾶτο οὔτε τὴν Ἀμερικὴν ὅτι ἀνεκάλυψεν, οὔτε τὴν πυρίτιδα ὅτι ἐφεῦρε. Ἔλεγε δὲ καὶ διηγεῖτο ἐξ ὅσων εἶχεν ἀκούσει ἢ ἀναγνώσει, ἢ ἡ πολυχρόνιος πεῖρα τὸν εἶχε διδάξει. Δὲν ἦσαν λοιπὸν τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα νεοφανῆ καὶ πρωτότυπα· ἀπ' ἐναντίας τὰ πλεῖστα ἦσαν ἀρχαῖα καὶ εἰς πολλοὺς γνωστὰ, ἀλλὰ τερπνὰ καὶ ὠφέλιμα πάντοτε.

Ἀρχαῖος καὶ πασίγνωστος εἶναι καὶ ὁ ἥλιος· ἀλλὰ πόσον εὐεργετεῖ καὶ τέρπει τοὺς πάντας, καὶ ἰδίως ὅσους ἐντὸς ὑγρᾶς καὶ σκοτεινῆς φυλακῆς ἐστερήθησαν τῶν ζωογόνων ἀκτίνων του!

Πασίγνωστος καὶ κοινότατος ἐπίσης εἶναι καὶ ὁ ἄρτος, τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν γευόμεθα· ἀλλὰ πόσον γλυκὺν καὶ σωτήριον εὑρίσκουν αὐτὸν οἱ πεινῶντες! Ὅτε δὲ καὶ ἡμεῖς, μικρὰ παιδία, ἠκούομεν τὸν Γεροστάθην, ἐστε-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ρούμεθα τῶν εὐεργετικῶν ἀκτίνων τῆς παιδείας, πεινῶντες δὲ πρόοδον καὶ βελτίωσιν, εἰς τὸ σκότος τῆς νεανικῆς ἀπειρίας ἐκυλιόμεθα Αἱ συμβουλαὶ λοιπὸν καὶ αἱ διηγήσεις του, φωτίζουσαι τὸν νοῦν καὶ τρέφουσαι τὴν καρδίαν, δικαίως καὶ μᾶς ἔτερπον καὶ μᾶς ὠφέλουν.

Τὸ κάλλος τῆς ἀρετῆς, ἂν καὶ ἀρχαιότατον, διαμένει πάντοτε νέον, τερπνὸν καὶ ἀμάραντον· ἡ δὲ ἕξις καὶ ὁ χρόνος, ἀντὶ νὰ ἐλαττώσωσιν, ἔτι μᾶλλον αὐξάνουν τὴν λάμψιν τῶν ἀκτίνων του. Τὰ ἀμάραντα δὲ κάλλη τῶν Ἑλληνικῶν ἀρετῶν παρουσίαζε συνήθως ὁ Γεροστάθης ἐνώπιον ἡμῶν.

Εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἀναμνήσεών μου ἠθέλησα νὰ διατηρήσω τὸ ἁπλοῦν, τὸ εὔληπτον, τὸ ἀφελὲς ὕφος τοῦ Γεροστάθου· ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐντυπώσω εἰς τὸν ἄψυχον χάρτην τὴν ἔμψυχον γλυκύτητα καὶ ἐκφραστικωτάτην ζωηρότητα τῆς προφορικῆς ὁμιλίας τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου ἀνδρός.

Ἐπειδὴ δὲ τριπλοῦς ἦτο ὁ σκοπὸς τοῦ Γεροστάθου, ἤτοι *ἡ ὑγεία τοῦ σώματος, τοῦ νοός*, καὶ *τῆς καρδίας*, εἰς τρία μέρη διήρεσα τὰς ἀναμνήσεις μου ταύτας, προτάξας ὅσα περὶ Θεοῦ ἤκουσα παρ᾽ αὐτοῦ, διότι, τὴν *εὐσέβειαν* θεωρῶν ὁ γέρων ὡς τὸ πρῶτον θεμέλιον πάσης καλῆς ἀγωγῆς, καὶ ὡς τὴν βάσιν τῆς τε παρούσης καὶ τῆς μελλούσης ἡμῶν εὐδαιμονίας, ἀπὸ Θεοῦ ἤρξατο.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ
ΤΗΣ
ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΘΕΜΕΛΙΟΝ.

«Τρεῖς εἰσὶν ἀρεταὶ τὰς χρεὼν σ' ἀσκεῖν, τέκνον,
»Θεούς τε τιμᾶν, τούς τε θρέψαντας γονεῖς,
»Νόμους τε κοινοὺς Ἑλλάδος· καὶ ταῦτα δρῶν,
»Κάλλιστον ἕξεις στέφανον εὐκλείας ἀεί.»

(Εὐριπίδου.)

Τὰ μελαγχολικὰ σύννεφα τοῦ χειμῶνος εἶχον ἤδη διασκεδασθῆ· οἱ κῆποι, αἱ πεδιάδες καὶ τὰ βουνὰ εἶχον ἀρχίσει νὰ ἐνδύωνται τὰς ἀνθηρὰς στολάς των, καὶ μελῳδικὰ τὰ ἀηδόνια ἐκελάδουν τὴν ἐπάνοδον τῆς τερπνῆς ἀνοίξεως, ὅτε μετὰ δοξολογίας, ἁγιασμοῦ καὶ παρατάξεως ἤνοιξε τὸ συσταθὲν ὑπὸ τοῦ Γεροστάθου σχολεῖον.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων μᾶς προσεκάλεσεν ἀφ' ἑσπέρας ὁ γέρων νὰ συνέλθωμεν ὅλοι εἰς τὴν οἰκίαν του τὴν αὐγήν, πρὶν ἐξημερώσῃ, διὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ ἐκεῖθεν εἴς τινα ἐξοχήν.

Ὅλοι ἐπροσπαθήσαμεν νὰ ἐξυπνήσωμεν ἐγκαίρως, διὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νὰ μὴ στερηθῶμεν καὶ τῆς ἐξοχῆς τὴν διασκέδασιν, καὶ τοῦ Γεροστάθου τὴν ζωηρὰν καὶ εὐχάριστον συναναστροφήν· κατὰ τὴν προσδιωρισμένην δὲ ὥραν, εὐπειθεῖς εἰς τὴν πρόσκλησίν του, παρευρέθημεν ἅπαντες εἰς τὴν οἰκίαν του.

Μόνον οἱ συμμαθηταί μας Ἰωάννης καὶ Ἀθανάσιος δὲ ἐφάνησαν· διότι, ἀγαπῶντες πολὺ τὸν πρωϊνὸν ὕπνον, δὲν ἠμπόρεσαν ν' ἀποσπασθῶσιν ἐγκαίρως ἀπὸ τὰς δολίας ἀγκάλας τοῦ φίλου των.

Εὔθυμος καὶ ζωηρὸς μᾶς ὡδήγει ὁ γέρων διὰ μέσου ἀνθοστολίστου πεδιάδος εἰς λόφον τινὰ πλησίον τῆς κωμοπόλεως, ὅπου, ὡς ἔλεγεν, ἀναβαίνοντες ἐπρόκειτο νὰ ἴδωμεν θέαμα ὡραιότατον.

Βῆμα ταχύ! ἐφώναζε καθ' ὁδὸν, ὅπως ἴδωμεν ἐγκαίρως τὸ θέαμα. Ἀξιοθαύμαστος δὲ ἦτο ἡ εὐκινησία τοῦ Γεροστάθου, διότι καὶ ῥυάκια καὶ χανδάκια ὡς νέος ἐπήδα, καὶ τοὺς ἀνηφόρους μ' ἐλαφρότατον βῆμα ἀνέβαινεν.

Η ΑΝΑΤΟΛΗ

Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν, ὡραία καὶ ἐκτεταμένη πεδιὰς ἀπροσδοκήτως παρουσιάσθη ἐνώπιον ἡμῶν· εἰς τὸ ἄκρον τῆς πεδιάδος, ἐκεῖ ὅπου ὁ οὐρανὸς ἐφαίνετο ἐγγίζων τὴν γῆν, μᾶς ἔδειξεν ὁ Γεροστάθης λίμνην τινά, καὶ πρὸς τὴν λίμνην αὐτὴν μᾶς εἶπε νὰ προσηλώσωμεν τὰ βλέμματα καὶ τὴν προσοχήν. Μετ' εὐλαβείας λοιπὸν καὶ σιωπῆς περιέργους πρὸς τὴν λίμνην ἐστρέψαμεν τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὁ ὁρίζων ἐφαίνετο μᾶλλον μελαγχολικός· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ οὐρανὸς ἤρχισε βαθμηδὸν νὰ φωτίζηται, καὶ τὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σύννεφα νὰ ἐπιχρυσόνωνται· ἐκ τῶν ὑδάτων δὲ τῆς λίμνης ἡσύχως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀνεφάνη βαθμηδὸν ἐξερχόμενος κατάχρυσος ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου, μεταβάλλων τὰ ὕδατα τῆς λίμνης εἰς στιλπνότατον ἄργυρον, φαιδρότητα δὲ καὶ λάμψιν ἐπιχέων ἐπὶ τῆς φύσεως ὅλης.

—Τί λαμπρόν! τί ὡραῖον θέαμα! ὁμοφώνως ἐκράξαμεν, διότι ποτὲ πρότερον δὲν εἴχομεν ἰδεῖ τὸ ἐξαίσιον τοῦτο τῆς φύσεως θέαμα.

—Παρατηρήσατε καὶ θαυμάσατε, παιδία μου, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, μὲ πόσην μεγαλοπρέπειαν στέλλει ὁ Θεὸς καθ' ἑκάστην αὐγὴν τὸν λαμπρὸν αὐτὸν ἀστέρα τῆς ἡμέρας, ὅπως φωτίσῃ μὲ τὸ ὡραῖόν του φῶς, καὶ ζωογονήσῃ μὲ τὰς θερμάς του ἀκτῖνας καὶ ἡμᾶς, καὶ τὰ ζῶα, καὶ τὰ φυτά. Μαύρη καὶ σκοτεινή, μαραμμένη καὶ νεκρὰ ἤθελεν εἶσθαι ἡ φύσις ὅλη, ἂν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ ἡλίου δὲν ἐφώτιζε, δὲν ἐθέρμαινε, δὲν ἐζωογόνει αὐτήν. Τόσον δὲ μεγαλοπρεπές, τόσον εὐεργετικὸν εἶναι αὐτὸ τὸ μέγα πλάσμα τοῦ Θεοῦ, ὥστε πολλοὶ λαοὶ ἐν τῇ ἁπλότητί των ἐξέλαβον τὸ πλάσμα ἀντὶ τοῦ Πλάστου, καὶ ἀντὶ νὰ λατρεύσωσι τὸν ἀληθινὸν Θεόν, τὸν πλάσαντα καὶ τὸν ἥλιον καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, ἐλάτρευσαν ὡς Θεόν των αὐτὸν τὸν ἥλιον.

Μᾶς ὑπενθύμισε τότε ὁ Γεροστάθης Δῆμόν τινα, ὅστις πρό τινων ἡμερῶν εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς τὴν κωμόπολιν, ἐλευθερωθεὶς ἀπὸ τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων· ἦτο ὁ ἄθλιος κατάχλωμος ὡς τὸ κηρίον, μαραμμένος ὡς τὸ φύλλον τοῦ φθινοπώρου, ἰσχνός, ἀδύνατος καὶ ἡμιθανής.

—Καὶ διατί; διότι, κατάκλειστος ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἐντὸς ὑπογείου καὶ σκοτεινῆς φυλακῆς, δέκα ὁλόκληρα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

έτη έστερήθη τάς άκτίνας τοῦ ἡλίου, διά τῶν ὁποίων ὁ πανάγαθος Θεὸς ζωογονεῖ τὰ πλάσματά του.

Καθ' ἑκάστην λοιπὸν αὐγὴν πρὸς Ἀνατολὰς, ὡς *Ἀνατολικοὶ Χριστιανοί*, ἂς στρέφωμεν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἂς εὐχαριστῶμεν τὸν Ὕψιστον, τὸν ζωογονοῦντα διὰ τοῦ λαμπροῦ ἐκείνου ἀστέρος τὴν ὕπαρξιν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς ἔδωκεν.

Ἀλλ' ἐξ Ἀνατολῶν δὲν ἐξέρχεται μόνον ὁ εὐεργετικὸς ἥλιος· ἐξ Ἀνατολῶν ἐξῆλθον, καὶ διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην μετέβησαν τὰ *γράμματα*, ἡ *ποίησις*, ἡ *φιλοσοφία*, ἡ *καλλιτεχνία*, ὁ *πολιτισμός*, ἡ *ἐλευθερία*, καὶ ἐπὶ τέλους ὁ *Χριστιανισμός*, αὐτὴ ἡ θεία καὶ ἀληθὴς θρησκεία τῆς Πίστεως, τῆς Ἐλπίδος, τῆς Ἀγάπης, καὶ τῶν καλῶν ἔργων.

Ἂς ἐμμένωμεν λοιπὸν, παιδία μου, πιστοὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ μας Ἐκκλησίαν Ἂν δὲ ὡς Χριστιανοὶ, καὶ Χριστιανοὶ Ἀνατολικοί, πάσχωμεν καὶ καταδιωκώμεθα, ἂς ὑπομένωμεν μὲ καρτερίαν τὰ πάντα, καὶ ἐπὶ τέλους θέλομεν σωθῆ, θέλομεν θριαμβεύσει. «*Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται*, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν εἶπεν ἐπὶ τῆς γῆς εἰμὴ ἀληθείας, καὶ ἀληθείας μεγάλας!

ΤΑ ΑΝΘΗ.

Ἀφοῦ ἐπὶ τοῦ λόφου ἐθαυμάσαμεν τὴν ὡραίαν τοῦ ἡλίου ἀνατολὴν, ἠρχίσαμεν νὰ καταβαίνωμεν πρὸς τὴν πεδιάδα, ἥτις, καταπράσινος καὶ καταστόλιστος ἀπὸ ἄνθη, ἔτι λαμπροτέρα ἐφαίνετο τότε, ὅτε αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διέλυον τὴν λεπτὴν δρόσον τῆς νυκτός.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

—Παρατηρήσατε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, αὐτὸ τὸ πράσινον χρῶμα τῆς πεδιάδος πόσον γλυκύτατον εἶναι, καὶ πόσον τέρπει τὰ ὄμματα! Στρέψατε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ παρατηρήσατε πόσον εὐχαριστεῖ, πόσον ἐξημερόνει τὴν καρδίαν τὸ γαλανὸν καὶ ἥμερον χρῶμά του! Ἤθελεν εἶσθαι βεβαίως ἀδύνατον νὰ ἐπιθυμήσωμεν, ἀντὶ τοῦ πρασίνου τῆς πεδιάδος καὶ τοῦ γαλανοῦ χρώματος τοῦ οὐρανοῦ, ἄλλα γλυκύτερα χρώματα. Τόσον δὲ ἀληθὲς εἶναι τοῦτο, ὥστε καὶ ὅσοι ὑποφέρουσιν ὀφθαλμίαν εἰς πράσινα ἢ γαλανὰ χρώματα καταφεύγουν πρὸς παρηγορίαν τῶν πασχόντων ὀφθαλμῶν των.

Θεωρήσατε καὶ αὐτὰ τὰ ποικίλα καὶ τερπνότατα ἄνθη! Δι' αὐτῶν ὁ Ὕψιστος ἠθέλησε νὰ διακόψῃ τὴν μονοτονίαν τῆς πεδιάδος, καὶ ὡραιοτέραν νὰ καταστήσῃ αὐτήν. Τρέξατε, παιδία μου, καὶ εὐγνώμονα πρὸς τὸν πανάγαθον Θεόν, ὅστις ἔπλασε καὶ σᾶς καὶ τοῦ ἀγροῦ τὰ ἄνθη, συνάξατε ἐξ αὐτῶν, καὶ δοξολογήσατε τὸν Πλάστην

Ὁ Γεροστάθης ἐκάθισεν ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου, ἡμεῖς δὲ ἐσκορπίσθημεν εἰς τὴν πεδιάδα, συνάζοντες ἄνθη.

Ἀφοῦ δὲ ἕκαστος συνέλεξεν ὅσα ἤρεσεν, ἠρχίσαμεν νὰ φιλονεικῶμεν τίνος ἦσαν τὰ ὡραιότερα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ φιλονεικία, ἀντὶ νὰ διαλυθῇ, ἐγίνετο ζωηροτέρα, ἐπανήλθομεν πρὸς τὸν γέροντα, διὰ ν' ἀποφασίσῃ ἐκεῖνος τίς συνέλεξε τὰ ὡραιότερα.

Μειδιῶν ὁ Γεροστάθης, εὐκόλως διέλυσε τὴν φιλονεικίαν, εἰπὼν ὅτι ὅλα εἶναι ἐπίσης ὡραῖα καὶ ἀξιοθαύμαστα, διότι εἰς ὅλα ἀνευρίσκομεν καὶ θαυμάζομεν τὴν σοφίαν, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Πλάστου!

Ὁ γέρων μᾶς ἔδειξε τότε τὴν μηχανὴν τοῦ ὡρολογίου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

του, καὶ μᾶς ἠρώτησεν ἂν νομίζωμεν ὅτι ἡ μηχανὴ αὕτη ἐγένετο ἀφ' ἑαυτῆς καὶ κατὰ τύχην.

— Ὄχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν ὁμοφώνως, ὁ ὡρολογᾶς τὴν ἔκαμε, καὶ ὄχι ἡ τύχη.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἠρώτησε πάλιν ἂν ὡρολογᾶς, μὴ ἔχων νοῦν καὶ δύναμιν, ἠδύνατο νὰ κατασκευάσῃ τὴν μηχανὴν τοῦ ὡρολογίου.

— Ὄχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τοῦ γέροντος, ὅστις ἐξηκολούθησε λέγων τὰ ἑξῆς·

— Ἀλλ' ὁ μηχανισμὸς τοῦ ἁπλουστέρου ἄνθους εἶναι ἀσυγκρίτως τελειότερος καὶ πολὺ πλέον ἀξιοθαύμαστος παρὰ τὴν μηχανὴν τοῦ ὡρολογίου μου. Ἐὰν σκεφθῶμεν πῶς ἕκαστον ἄνθος γεννᾶται ἀπὸ τὸν σπόρον του, πῶς αὐξάνει καὶ τρέφεται διὰ τῶν ῥιζῶν καὶ λεπτοτάτων σωλήνων του, πῶς χρωματίζεται, πῶς εὐωδιάζει, βεβαίως θέλομεν πεισθῇ ὅτι ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον δὲν ἠδύναντο νὰ γεννήσωσι τοιοῦτον ὀργανικὸν ὄν, καὶ ὅτι διάνοια καὶ δύναμις ἀσυγκρίτως ἀνώτεραι ἀπὸ τὸν νοῦν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ὡρολογοποιοῦ ἔπλασαν τὰ ἄνθη ταῦτα.

Ἀλλ' ὁ ὀργανισμὸς τῶν ζώων, εἶπεν ὁ γέρων, πόσον ἀνώτερος, πόσον τελειότερος εἶναι!

Πόσον δὲ καταπληκτικὴ καὶ θαυμαστὴ ἡ μεγάλη μηχανὴ τοῦ ὡρολογίου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν *κόσμον*! Ὁ ἥλιος, οἱ πλανῆται, οἱ δορυφόροι αὐτῶν, καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ οὐράνια σώματα, κινούμενα εἰς ὡρισμένας γραμμὰς καὶ χρονικὰ διαστήματα, ἁρμονικώτατα δὲ καὶ ἄνευ διακοπῆς περιστρεφόμενα ἐντὸς τοῦ στερεώματος, ἀποτελοῦν αὐτὸ τὸ μέγα καὶ ἐξαίσιον τοῦ κόσμου ὡρολόγιον.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Βεβαίως οὔτε ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον, οὔτε ὁ περιωρισμένος νοῦς καὶ αἱ μικραὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου ἠδύναντό ποτε νὰ παράξωσι τοιούτους ἐκπληκτικοὺς ὀργανισμούς, τοιαύτην θείαν καὶ ὑπεράνθρωπον ἁρμονίαν.

Νοῦς λοιπὸν ὑπεράνθρωπος, σοφία ὑπερτάτη, καὶ δύναμις ἀκαταμέτρητος ἐδημιούργησαν ταῦτα πάντα· καὶ διὰ τοῦτο *Πάνσοφον* καὶ *Παντοδύναμον* ἀποκαλοῦμεν τὸν Θεόν, τὸν δημιουργὸν τοῦ παντός.

Ὁ Δαυΐδ, ψάλλων τὴν σοφίαν καὶ μεγαλουργίαν τοῦ Πλάστου, ὀρθότατα ἔλεγε «*Πόσον μεγάλα καὶ θαυμαστὰ εἶναι τὰ ἔργα Σου, Κύριε! Πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας.*»

Καὶ αὐτὸς ὁ Ὅμηρος, ὁ ἀρχαιότερος καὶ μεγαλήτερος ποιητὴς τῶν προγόνων μας, σπουδάσας τὴν φύσιν ὡς οὐδεὶς ἄλλος, συνησθάνθη, καὶ εἰς τὴν Ὀδύσσειάν του ἐκήρυξε τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ὑψίστου, εἰπὼν «*Θεός, . . . γὰρ δύναται ἅπαντα.*»

Τὰ ἄνθη μᾶς ὑπενθυμίζουν τὴν ἐπὶ τῆς γῆς πανάγαθον παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπομένως τὰ χρέη τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης. Ἀλλὰ καὶ ἅπασα ἡ φύσις τὴν ὕπαρξιν καὶ παρουσίαν τοῦ Πλάστου μᾶς παριστᾷ.

Τί ἄλλο εἶναι τῷ ὄντι ἡ φύσις αὕτη, παρὰ ναὸς ἀπέραντος καὶ μεγαλοπρεπής, τὸ ἄπειρον μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ παριστάνων; Θόλος τοῦ μεγάλου τούτου ναοῦ εἶναι ὁ ἀπέραντος θόλος τοῦ οὐρανοῦ· λαμπάδες δὲ αὐτοῦ ἄσβεστοι τὰ ἄσβεστα φῶτα τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀπείρων ἀστέρων! Εὑρισκόμενοι λοιπὸν ἐντὸς τοῦ ναοῦ τούτου, ἂς μὴ παύωμεν σεβόμενοι καὶ δοξολογοῦντες καὶ εὐχαριστοῦντες τὸν Ὕψιστον!

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πάντα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἠγάπα καὶ ἐθαύμαζεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, ἀλλ' ἰδιαιτέραν κλίσιν εἶχε πρὸς τὰ ἄνθη. Η πρὸς τὰ ἀθῶα δὲ καὶ ὡραῖα ἄνθη ἀγάπη τοῦ γέροντος ἀποχρώντως ἀπεδείκνυε τὴν ὡραιότητα καὶ ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς του. Διότι ὅστις θαυμάζει τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως, καὶ ἀγαπᾷ τὴν ὡραιότητα αὐτῆς, ἀναγκαίως ἀγαπᾷ καὶ σέβεται τὸν Θεόν, καὶ οὕτως ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον τὴν ψυχήν του μορφόνει, καὶ εὐτυχῆ τὸν βίον του καθιστᾷ.

ΤΑ ΠΤΕΡΑ.

Ὑπὸ τὸ δένδρον, ὅπου ὁ Γεροστάθης ἐκάθητο, εὕρομεν πτερά τινα ὡραῖα, τὰ ὁποῖα τῷ παρουσιάσαμεν, ὅπως θαυμάσῃ τὸν ζωηρὸν καὶ ποικίλον χρωματισμόν των.

—Ὡραιότατα τῷ ὄντι εἶναι τὰ χρώματα ταῦτα, μᾶς εἶπε, καὶ χαίρω διότι ἀρχίζετε ἤδη νὰ παρατηρῆτε καὶ νὰ θαυμάζητε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τῶν λαμπρῶν αὐτῶν χρωμάτων καὶ τὰ πτηνὰ καταστολίζει ὁ Ὕψιστος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν τέρπει. Ἀλλὰ τὰ πτερά, ἐκτὸς τοῦ ὡραίου χρωματισμοῦ των, ἔχουν καὶ ἄλλας ἰδιότητας πολὺ πλέον ἀξιοθαυμάστους, αἵτινες σαφέστατα ἀποδεικνύουν τὴν σοφίαν, τὴν ἀγαθότητα τοῦ Πλάστου, καὶ τὴν σκοπιμότητα τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Τὰ πτερὰ εἶναι τὸ ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰ πτηνά· διὰ νὰ διατηρῇ λοιπὸν αὐτὰ θερμὰ ἐν καιρῷ χειμῶνος παρατηρήσατε τὴν ὕλην τοῦ ἐνδύματος τούτου, καὶ θέλετε εὑρεῖ αὐτὴν ὁμοιάζουσαν τὸ βαμβάκιον καὶ τὸ μαλλίον, καὶ ἐπομένως θερμήν.

Δὲν ἐφρόντισε λοιπὸν ὁ πλάστης μόνον περὶ τῆς ἐξω-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

-τερικῆς λαμπρότητος τοῦ ἐνδύματος, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀναγκαίας αὐτοῦ θερμότητος.

Διὰ τῶν πτερῶν προσέτι ἐπρόκειτο τὰ πτηνὰ νὰ πετῶσιν. Ἐὰν λοιπὸν τρίχες μαλακαὶ, ἢ ὀστρακοδέρματα σκληρὰ ἐκάλυπτον τὰ πτηνὰ, δὲν ἤθελον ἐμπορεῖ βεβαίως δι' αὐτῶν νὰ διασχίζωσι τὸν ἀέρα· ὅθεν καὶ ἐλαστικὰ καὶ συγχρόνως στερεὰ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὰ πτερά των, ὅπως εὐκόλως πετῶσιν ἀπὸ κλώνου εἰς κλῶνον, καὶ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς, κατοικίας καὶ καταλλήλου κλίματος.

Εἰς ὅλα, εἰς ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ παρουσιάζεται ἡ Θεία Πρόνοια, ἡ ἀνωτάτη σκοπιμότης καὶ ἡ ἄκρα αὐτοῦ ἀγαθότης! δικαίως λοιπὸν πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν ὅτι **πανταχοῦ παρὼν εἶναι ὁ πανάγαθος καὶ πάνσοφος Θεός!**

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐσιώπησεν, ἴσως διὰ νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν μικρὸν νοῦν μας νὰ χωνεύσῃ τὰς παρατηρήσεις του, εἰς δὲ τὴν καρδίαν μας ν' ἀναπτύξῃ τὰ πρὸς τὸν Πλάστην ὀφειλόμενα αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης.

ΤΑ ΑΚΑΡΠΑ ΔΕΝΔΡΑ.

Προχωροῦντες σιωπηλοὶ εἰς τὸν περίπατον ἐπλησιάσαμεν ὡραιοτάτην πλάτανον, περὶ τὰς ῥίζας τῆς ὁποίας ἡσύχως ἔῤῥεε ῥυάκιον διαυγέστατον.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι δὲ τίς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας εἶπε τότε πρὸς τὸν Γεροστάθην.—Ἂν αὐτὴ ἡ πλάτανος ἦτο δένδρον κάρπιμον, ἠθέλομεν φάγει τώρα ὀλίγους καρπούς· διατί ὁ Θεὸς ἔκαμεν αὐτὰ τὰ ἄκαρπα δένδρα; Καὶ αὐτὸ τὸ ῥυάκιον τί χρησιμεύει ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν;

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

— Ὁ Θεός, παιδίον μου, ἀπήντησεν ὁ γέρων, ὁ Θεός, ὅστις ἐδημιούργησε καὶ τὴν πλάτανον, καὶ τὸ ῥυάκιον, καὶ σὲ, καὶ τὸν κόσμον ὅλον, ἐγνώριζε καὶ γνωρίζει πολλὰ περισσότερα καὶ ἀπὸ σὲ, καὶ ἀπὸ ἐμὲ, καὶ ἀπὸ τοὺς σοφωτέρους τῶν ἀνθρώπων. Παρατήρησον ἐν τούτοις πόσαι φωλεαὶ πουλίων εἶναι πλεγμέναι ὑπὸ τοὺς κλάδους τῆς πλατάνου ταύτης! Ἄκουσον πόσα πουλάκια, ἀναπαυόμενα ἐπὶ τῶν κλώνων τοῦ ἀκάρπου τούτου δένδρου, κελαδοῦν ἁρμονικώτατα, ὑμνοῦντα τὴν ὡραιότητα τῆς ἀνοίξεως! Ἐνθυμήθητι ὅτι ὑπὸ τὰ φύλλα τῆς πλατάνου ταύτης προφυλάττονται τὰ μικρὰ πτηνὰ καὶ ἀπὸ τὴν βροχὴν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν καῦσιν τοῦ ἡλίου, καὶ ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν ἁρπακτικῶν ὀρνέων! Πόσοι δὲ βοσκοὶ, γεωργοὶ καὶ ταξειδιῶται, ὅταν ὁ ἥλιος τοῦ θέρους φλογίζῃ, ἔρχονται καὶ ἀναπαύονται ὑπὸ τὴν παχεῖαν σκιὰν τοῦ δένδρου τούτου, καὶ δροσίζοντες τὴν δίψαν των εἰς τὸ διαυγὲς ἐκεῖνο ῥυάκιον, δοξολογοῦν τὸν Θεόν! Πόσα δὲ ποίμνια καὶ πόσα πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ δὲν ποτίζει προσέτι τὸ δροσερὸν αὐτὸ ῥυάκιον τῆς ἐρήμου!

Αἱ οἰκίαι, ἐντὸς τῶν ὁποίων κατοικοῦμεν, τὰ θρανία, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναπαυόμεθα, καὶ τὰ τραπέζια ἐπὶ τῶν ὁποίων γευόμεθα καὶ γράφομεν καὶ ἀναγινώσκομεν, εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ ξύλων καὶ σανίδων, κομμένων ἀπὸ δένδρα ἄκαρπα, ὁποῖα εἶναι αὐτὴ ἡ πλάτανος. Πόσον δὲ ἠθέλομεν τρέμει ἐν καιρῷ χειμῶνος, ἐὰν τὰ ξύλα τῶν ἀκάρπων δένδρων, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν ἄνθρακες δὲν ἐθέρμαινον τὴν ἑστίαν μας!

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτούς, ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν συμμαθητήν μας ἂν ἐπιμένῃ θεωρῶν ἀνωφελῆ καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

περιττὰ τὰ ῥυάκια καὶ τὰ ἄκαρπα δένδρα· τὸ δὲ παιδίον ἀπεκρίθη ὅτι καλῶς ἤδη ἐνόησεν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμα.

ΤΑ ΑΓΡΙΑ ΘΗΡΙΑ.

Ἄλλος δὲ ἐκ τῶν μικρῶν φίλων τοῦ Γεροστάθου εἶπε μετ' ὀλίγον πρὸς αὐτόν—Ἐννοῶ καὶ ἐγὼ ὅτι τὰ ἄκαρπα δένδρα χρησιμεύουν, ἀλλ' εἰς τί δύνανταί ποτε νὰ χρησιμεύσωσι τὰ ἄγρια καὶ αἱμοβόρα θηρία;

Δύσκολος ἦτο ἡ ἀπάντησις. Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης ὑπέδειξε διὰ λεπτοῦ μειδιάματος ὅτι ἡ ἐρώτησις ηὐχαρίστησεν αὐτόν. Καὶ πραγματικῶς ἔχαιρεν ὁ γέρων, ὁσάκις οἱ μικροί του φίλοι διὰ τῶν παρατηρήσεων ἢ ἐρωτήσεών των ἐδείκνυον ὅτι ἔθετον εἰς ἐνέργειαν τὸν νοῦν, τὴν κρίσιν, τὴν σκέψιν των, καὶ ὅτι ἑπομένως ἡ ψυχή των δὲν ἐκοιμᾶτο.

— Δὲν εἶναι εὔκολος ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης· διότι δὲν εἶναι εὔκολον εἰς τὸν μικρὸν καὶ περιωρισμένον νοῦν τοῦ ἀνθρώπου νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς ὅλας τὰς ἀνεξερευνήτους βουλὰς τοῦ Ὑψίστου, καὶ νὰ ἀνεύρῃ τοὺς σκοποὺς ὅλων τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ.

Πόσα βότανα, πόσαι ῥίζαι ἐθεωροῦντό ποτε ἄχρηστοι καὶ περιτταί, καὶ ὅμως διὰ τῆς σπουδῆς καὶ τῆς πείρας ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἀνεῦρεν ἤδη ὅτι εἶναι διαφόρων ἀσθενειῶν ἰατρικὰ θαυμάσια!

Πόσαι βρύσεις, ἀναβρύουσαι θερμά, πικρά, ἢ ἁλμυρὰ ὕδατα, ἐθεωροῦντο ἄλλοτε καὶ περιτταὶ καὶ ἐπιβλαβεῖς, ἐνῷ σήμερον δι' αὐτῶν θεραπεύονται πλεῖσται ἀσθένειαι!

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ποῖος μεταξὺ τῶν ἀρχαίων ἐφαντάζετο ὅτι διὰ τοῦ γνωστοῦ των μαγνήτου ἤθελεν ὁδηγηθῇ ποτε ὁ Κολόμβος εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἤθελον σήμερον ταξειδεύει τοὺς ἀπεράντους ὠκεανούς, μὴ βλέποντες παρὰ οὐρανὸν καὶ θάλασσαν, μόνον δὲ ὁδηγὸν ἔχοντες μικρὰν μαγνητικὴν βελόνην! Τίς ἐξεύρει, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, τί θέλει ἀνακαλύψει μετὰ χρόνους ὁ ἀνθρώπινος νοῦς καὶ περὶ τῶν ἀγρίων θηρίων!

Καὶ ὅμως τ' ἄγρια θηρία μ' ἐνθυμίζουν τοὺς μεθυσμένους Εἵλωτας.

— Ποῖοι ἦσαν οἱ μεθυσμένοι Εἵλωτες; ἠρωτήσαμεν ἀμέσως τὸν γέροντα· ὅστις ἀπήντησε τὰ ἑξῆς.

— Ἦσαν δοῦλοι τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν, οἵτινες ἐνίοτε ἐμέθυον αὐτούς, καὶ μεθυσμένους τοὺς ἐπεδείκνυον εἰς τοὺς νέους τῆς Σπάρτης, ὅπως ἀποστραφῶσι τὴν μέθην· διότι οἱ ἄνθρωποι, ὄχι μόνον διὰ τῶν καλῶν παραδειγμάτων γίνονται καλλίτεροι, ἀλλὰ πολλάκις καὶ τὴν δυσμορφίαν καὶ τὰς ὀλεθρίας συνεπείας τῆς κακίας βλέποντες, ἀποστρέφονται αὐτὴν καὶ βελτιοῦνται.

Θέσας λοιπὸν ὁ Θεὸς τὰ ἄγρια θηρία ἐπὶ τῆς γῆς, ἴσως ἠθέλησε δι' αὐτῶν νὰ μᾶς εἴπῃ· «Σεῖς, ἄνθρωποι, τοὺς »ὁποίους καθ' ὁμοίωσίν μου ἔπλασα, καὶ μὲ ψυχὴν λο»γικὴν καὶ ἀθάνατον ἐπροίκισα, ἐνθυμούμενοι τὰς τί»γρεις, τὰς παρδάλεις καὶ τὰ λοιπὰ αἱμοβόρα θηρία, »ἀποστράφητε τοὺς σπαραγμούς, τὰ αἵματα, τὴν σκλη»ρότητα· γίνετε δὲ ἥμεροι, γλυκεῖς καὶ πρᾶοι! Βλέπον»τες τοὺς λύκους καὶ τὰ ἁρπακτικὰ ὄρνεα, ἀποστράφητε »τὰς ἁρπαγάς, τὰς κλοπάς, τὰς λῃστείας· γίνετε δὲ τί»μιοι, ἐνάρετοι καὶ δίκαιοι! Μὴ εἶσθε φαρμακεροὶ ὡς οἱ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

»ὄφεις! Μὴ εἶσθε δόλιοι ὡς αἱ αλώπεκες! Ἀποφεύγετε »τὰς κακίας, καὶ ἐκλέγετε τὰς ἀρετάς, μιμούμενοι τὰς »μελίσσας· ἀκολουθοῦντες δὲ τὸ παράδειγμα τῶν μυρ»μήκων, ἀγαπήσατε τὴν ἐργασίαν νέοι, διὰ νὰ μὴ πει»νάσητε γέροντες!»

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἀρκετὰ ηὐχαρίστησε καὶ τοῦ συμμαθητοῦ μας τὴν ἀπορίαν, καὶ τὴν ἰδικήν μας περιέργειαν περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν ἀγρίων ζώων ἐπὶ τῆς γῆς.

Ο ΛΙΝΝΑΙΟΣ ΚΑΙ Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ.

Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη, τὰ ὁποῖα σήμερον εἴδομεν, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὅτε ἐπεστρέφομεν ἐκ τοῦ περιπάτου, μ' ἐνθύμισαν, παιδιά μου, τὸν περίφημον βοτανικὸν Λινναῖον καὶ τὴν βιβλιοθήκην του.

Ὁ Λινναῖος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σουηδίαν, ἀφιέρωσε δὲ ὅλην του τὴν ζωὴν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν φυτῶν Ὅσον δὲ περισσότερον τὰ ἐσπούδαζε, τόσον περισσότερον ἐθαύμαζεν αὐτά, ἀνευρίσκων τὴν ἁπανταχοῦ παρουσίαν τῆς σοφίας καὶ παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ.

Θεωρήσας δὲ ὅτι εἶναι σωτήριον εἰς τὴν διαγωγὴν παντὸς ἀνθρώπου νὰ ἐνθυμῆται πάντοτε τὴν ἁπανταχοῦ παρουσίαν τοῦ Ὑψίστου, ἔγραψε μὲ μεγάλα γράμματα ἐπὶ τῆς βιβλιοθήκης του τὰς λέξεις αὐτάς· «*Ἔσο ἐνάρετος, ὁ Θεὸς παρών.*»

Τὰς φρονίμους αὐτὰς λέξεις ἂς ἐγγράψωμεν καὶ ἡμεῖς μὲ χαρακτῆρας ἀνεξαλείπτους εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας. Καὶ καθὼς τὸ ἡλιοτρόπιον τρέπεται πάντοτε πρὸς τὸν ἥλιον, ἐξ οὗ καὶ φῶς καὶ θερμότητα καὶ αὔξησιν λαμβάνει, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἂς ἔχομεν πάντοτε πρ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σηλωμένον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὸν οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα, ὅστις τὰ πάντα ὑπὲρ ἡμῶν προνοεῖ, καὶ ἡ ζωή μας τότε θέλει διέλθει εὐτυχής.

«*Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεὸν ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ »σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ »σου· αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή*» εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. Ναί, τέκνα μου, *ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη* εἶναι τὸ πρῶτον θεμέλιον τῆς ἀρετῆς, καὶ ἑπομένως τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ.

Ὁ Λινναῖος ἦτο χριστιανός, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης, ὁ φιλόσοφος τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, ἂν καὶ ἔζη πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολυθεΐας καὶ εἰδωλολατρείας, ὁδηγούμενος ὅμως ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ παρατηρῶν τὴν ἀξιοθαύμαστον σκοπιμότητα τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, ἀνεγνώριζε καὶ ὡμολόγει τὴν σοφίαν, τὴν παντοδυναμίαν, τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἀγαθότητά του. Διαλεγόμενός ποτε μετά τινος Ἀθηναίου Ἀριστοδήμου, ἐδίδασκεν αὐτὸν ὅτι *ὁ Θεὸς βλέπει τὰ πάντα, εἶναι πανταχοῦ παρών, καὶ περὶ πάντων φροντίζει*· προσόντα, τὰ ὁποῖα καὶ πᾶς εὐσεβὴς χριστιανὸς ἀποδίδει εἰς τὸν Θεόν. Ἑπομένως ὀρθότατα συνεβούλευεν ὅτι «*Ὄχι μόνον ὁσάκις μᾶς βλέπωσιν οἱ ἄνθρω»ποι, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐρημίαν ἐὰν εὑρισκώμεθα, »πρέπει ν' ἀποφεύγωμεν τὰ ἄδικα, τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ »ἀνόσια, διότι καὶ ἂν ἄλλος τις δὲν μᾶς βλέπῃ, μᾶς »βλέπει ὁ Θεός, ὁ παντεπόπτης καὶ πανταχοῦ παρών.*»

Τοιαῦτα φρονῶν καὶ τοιαῦτα διδάσκων ὁ Σωκράτης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

περὶ Θεοῦ ἀνεφάνη ὁ ἠθικώτερος καὶ ἐναρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥ.

Μετὰ τὸν πρῶτον ἐκεῖνον περίπατον πρώτην φορὰν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι μικροὶ σύντροφοί μου ᾐσθάνθημεν εἰς τὸ βάθος τῶν καρδιῶν μας τὰ γλυκύτατα αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν εὐεργετικὸν Πλάστην καὶ τὸν πανάγαθον ἡμῶν Πατέρα. Ἕως τότε δὲν ᾐσθανόμεθα, ὁσάκις ὁ λόγος ἦτο περὶ Θεοῦ, εἰμὴ αἴσθημά τι φόβου καὶ τρόμου· ἀλλ' ἔκτοτε οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἐπαύσαμεν ἀγαπῶντες, δοξάζοντες καὶ εὐγνωμονοῦντες τὸν Ὕψιστον. Ἔχοντες δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν τὸν παντεπόπτην Θεόν, προσείχομεν ποτὲ νὰ μὴ εἴπωμεν, νὰ μὴ πράξωμεν, μηδὲ νὰ συλλογισθῶμέν τι, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα.

Πρὶν ἀκούσωμεν κατὰ τὸν πρωινὸν ἐκεῖνον περίπατον τοὺς λόγους τοῦ καλοῦ Γεροστάθου, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν ὁσάκις εὑρισκόμεθα, μόνον τὸ σῶμά μας ἦτο παρὸν, μόνον τὰ αὐτία μας ἤκουον, μόνον τὰ χείλη μας ἐπρόφερον τὰς θείας προσευχάς, ἡ δὲ εὐλάβειά μας δὲν ἦτο εἰμὴ ἁπλῆ ἐξωτερικὴ συνήθεια. Μετὰ τοὺς λόγους ὅμως τοῦ γέροντος, οὐχὶ μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχή μας παρευρίσκετο εἰς τὸν ναόν. Ἔκτοτε αὐτὴ ἤκουεν, αὐτὴ παρεκάλει, αὐτὴ ηὔχετο καὶ ἐδοξολόγει τὸν Ὕψιστον καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδωκε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ν' ἀντιγράψωμεν τοὺς ἐφεξῆς δύο στίχους. Συχνάκις δὲ μᾶς ἔδιδε τοιούτους, οὐχὶ βεβαίως πρὸς ἐπίδειξιν ποιη-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τικῆς φαντασίας, ἢ στιχουργικῆς ἱκανότητος, διότι οὔτε τὰ προτερήματα τῆς ποιήσεως καὶ στιχουργίας εἶχον, οὔτε τὴν ἐπίδειξιν ἠγάπα, ἀλλὰ διότι ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τοῦ ῥυθμοῦ καὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἤθελον ἐντυπόνεσθαι εὐκολώτερα εἰς τὴν μνήμην μας τὰ ὠφέλιμα παραγγέλματα. Καὶ οἱ Κρῆτες καὶ ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν Σόλων ἐστιχούργουν τοὺς νόμους των, ὅπως οἱ πολῖται ἐνθυμῶνται αὐτοὺς εὐκολώτερα.

Ἰδοὺ οἱ στίχοι τοῦ Γεροστάθου·

«Ἂν εἰς τὴν καρδίαν ἔχῃς κ' εἰς τὸν νοῦν σου τὸν Θεόν,
»Πληρης παντοτε θα ἦσαι οὐρανιων αγαθων.

ΑΙ ΚΟΚΚΙΝΑΙ ΠΑΡΕΙΑΙ.

«Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχήν.»
(Κλεοβούλου.)

ΚΑΤΑ τὸν πρῶτον πρωϊνὸν περίπατον εἴδομεν τὸν Γεροστάθην πηδῶντα χάνδακας καὶ ῥυάκια, περιπατοῦντα καὶ τρέχοντα ὡς νέον, καὶ ἐλαφρότατα ἀναβαίνοντα τοὺς ἀνηφόρους. Ἐγνωρίζομεν δὲ ὅτι ὁ γέρων ἦτο ἤδη ἑβδομηκοντούτης, ἂν καὶ αἱ παρειαί του ἦσαν πάντοτε ῥοδοκόκκινοι.

Ὅθεν ἡμέραν τινὰ ὁ συμμαθητής μας Κωνσταντῖνος ἠρώτησεν αὐτὸν πῶς, ἂν καὶ προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ἐξηκολούθει νὰ ἦναι τόσον ὑγιής, δυνατὸς καὶ ἀκούραστος; Ἐγέλασεν ὁ γέρων καί, ἀντὶ ν' ἀπαντήσῃ, μᾶς ἠρώτησεν ἂν ἡ ὑγεία μᾶς ἀρέσκῃ. — Βεβαίως τῷ ἀπεκρίθημεν. — Καὶ διατί; εἶπε· — Διὰ νὰ μὴ ἀσθενῶμεν,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τῷ ἀπεκρίθημεν. — Καὶ ποῖα τὰ κακὰ τῶν ἀσθενειῶν μᾶς ἠρώτησε πάλιν ὁ γέρων.

— Ὁσάκις ἀσθενῶμεν, μᾶς περιορίζουν εἰς τὸ κρεββάτιον, καὶ χάνομεν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰς διασκεδάσεις, μᾶς ποτίζουν ἰατρικὰ πικρὰ καὶ ἄνοστα, καὶ δὲν μᾶς δίδουν τὴν συνήθη τροφήν. Ἰδοὺ τὰ κακὰ τῶν ἀσθενειῶν, εἴπομεν πρὸς τὸν γέροντα.

Ἀλλ' αὐτὸς παρετήρησεν ὅτι ἐλησμονήσαμεν καὶ ἄλλα κακά, τὰ ὁποῖα παρακολουθοῦν τὰς ἀσθενείας.

— Ὅταν ἀσθενῆτε, καὶ τὸ σῶμά σας ὑποφέρῃ, μᾶς εἶπε, καὶ ὁ νοῦς σας δὲν φωτίζεται καὶ οἱ μὲν γονεῖς σας, μελαγχολικοὶ καὶ ἀνήσυχοι, ἀγρυπνοῦν πολλάκις νύκτας ὁλοκλήρους πλησίον σας, σεῖς δὲ κινδυνεύετε καὶ ν' ἀποθάνητε πάρωρα, πρὶν δυνηθῆτε νὰ ἐκπληρώσητε ὅσα χρεωστεῖτε καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, καὶ πρὸς τὴν πατρίδα. Ἡ φρόνησις λοιπὸν ἀπαιτεῖ, ὁσάκις ἀσθενῶμεν, καὶ τὰ ἰατρικὰ μὲ ὑπομονὴν καὶ γενναιότητα νὰ λαμβάνωμεν, καὶ τὴν νηστείαν νὰ ὑποφέρωμεν, καὶ ὅλας τὰς παραγγελίας τοῦ ἰατροῦ προθύμως νὰ ἐκτελῶμεν, διὰ ν' ἀνακτῶμεν ταχέως τὴν ὑγείαν.

Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ νὰ προλαμβάνωμεν τὰς ἀσθενείας, καὶ ἀντὶ νὰ ἐνθυμώμεθα τὴν ἀξίαν τῆς ὑγείας μόνον ὁσάκις ἀσθενῶμεν, πολὺ φρονιμώτερον εἶναι νὰ ἐνθυμώμεθα τὰ δεινὰ τῶν ἀσθενειῶν ἐνόσῳ ὑγιαίνομεν.

Δὲν εἶναι εὐτυχὲς τὸ λαμπροστολισμένον σῶμα, ἔλεγε πολὺ φρονίμως ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ τὸ χαῖρον ὑγείαν. Ἂς ἐπιθυμῶμεν λοιπὸν τὸν στολισμὸν τῆς ὑγείας, καὶ οὐχὶ τοὺς ἐξωτερι-

στολισμούς, οἵτινες εἶναι ὅλως περιττοί. Τότε δὲ διηγήθη τὸ ἑξῆς·

Ο ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΣ

Νέος τις, Ζαχαρίας καλούμενος, ὅστις εἶχε μείνει ὀρφανὸς πατρός, ἐτοποθετήθη ὑπὸ τῆς μητρός του παρά τινι κηπουρῷ, ὅπου μετ' ἐπιμελείας ἐργαζόμενος ἐκέρδιζε καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν ἀγαθήν του μητέρα τὸν ἐπιούσιον ἄρτον.

Εὔρωστος ὢν καὶ ὑγιής, οὐδὲ τὴν ἐργασίαν οὐδὲ τοὺς κόπους ἀπεστρέφετο· ἀλλ' ἐπιστρέφων τὴν ἑσπέραν εἰς τὴν μητρικὴν καλύβην κατακουρασμένος ἀπὸ τὰς κηπουρικὰς ἀσχολίας, συνείθιζε νὰ παραπονῆται κατὰ τῆς τύχης, ἥτις αὐτὸν μὲν κατεδίκασεν εἰς πτωχείαν, εἰς ἄλλους δὲ ἀφθόνως ἐπέχυσε τὰ ἀγαθά της.

Εἰς μάτην ἡ σεβασμία γραῖα ἀντέκρουε τὰ παράπονα τοῦ υἱοῦ της, προσπαθοῦσα νὰ καταπείσῃ αὐτὸν ὅτι τὸ πρώτιστον δῶρον εἶναι ἡ καλὴ ὑγεία, καὶ ὅτι ὁ χαίρων αὐτὴν πρέπει νὰ δοξάζῃ τὸν Ὕψιστον, διότι πολὺ εὐτυχέστερος εἶναι ὁ πτωχὸς καὶ ὑγιής, παρὰ ὁ πλούσιος καὶ ἀσθενής. Ἀλλ' ὁ Ζαχαρίας ἐξηκολούθει τὴν μὲν ὑγείαν του νὰ μὴ ἐκτιμᾷ προσηκόντως, νὰ ζηλεύῃ δὲ τὰ πλούτη, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχεν.

Ἑσπέραν ὅμως τινὰ ἐπιστρέφων εἰς τὴν κατοικίαν του, καὶ ἰδὼν μακρόθεν τὴν μητέρα του, καθημένην ἐνώπιον τῆς θύρας, ἤρχισε νὰ τρέχῃ πρὸς αὐτὴν φωνάζων

—Ἐνίκησας, ἐνίκησας, ὦ μῆτερ, ὁμολογῶ ὅτι ἔχεις δίκαιον· καλλίτερα πτωχὸς καὶ ὑγιής, παρὰ πλούσιος καὶ ἀσθενής!

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

— Τί ἔπαθες; τὸν ἠρώτησεν ἡ μήτηρ του· πῶς ἐπὶ τέλους μετέβαλες γνώμην; Ὁ δὲ Ζαχαρίας διηγήθη πρὸς τὴν μητέρα του τὰ ἑξῆς·

— Ἐρχόμενος τώρα ἀπὸ τὸ περιβόλιον, ἐπέρασα ἔμπροσθεν τοῦ μεγάλου ξενοδοχείου. Ἐκεῖ ἦτο κόσμος πολὺς συνηγμένος. Ἐπλησίασα καὶ ἐγὼ διὰ νὰ ἴδω περὶ τίνος πρόκειται. Παρετήρησα λοιπὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ ξενοδοχείου μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἅμαξαν, καὶ τέσσαρας λαμπροφορεμένους ὑπηρέτας, προσπαθοῦντας νὰ ἐκβάλωσί τι ἐκ τῆς ἁμάξης. Ἐπὶ τέλους ἐξήγαγον ἕνα δυστυχῆ, τὸν ὁποῖον ὡς νεκρὸν μετέφερον ἐπὶ τῶν βραχιόνων των ἐντὸς τοῦ ξενοδοχείου. Ἦτο ὁ ἄθλιος ἰσχνὸς καὶ κατάχλωμος, οἱ ὀφθαλμοί του νεκροί, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες του ἀναίσθητοι καὶ παραλελυμένοι.

Ἤκουσα δὲ ὅτι ἦτο βαθύπλουτος εὐγενὴς τῆς Ἀγγλίας, ὅστις, μὴ ἀφιερωθεὶς εἰς ἐργασίαν τινὰ καὶ ἐνασχόλησιν ὠφέλιμον, παρεδόθη ἐκ νεότητός του εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς παραλυσίας, καὶ βαθμηδὸν κατήντησεν ἀσθενὴς καὶ παραλυτικός, ὥστε τώρα δὲν δύναται οὔτε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του νὰ μεταχειρισθῇ, οὐδὲ νὰ κοιμηθῇ καὶ νὰ φάγῃ εὐχαρίστως.

Ἀμέσως ἐνθυμήθην τοὺς λόγους σου, ὦ μῆτερ, καὶ ἐνῷ ἔτρεχον πρὸς σὲ δρομαίως, ἐλυπούμην τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον, ὅστις ὄχι μόνον νὰ τρέξῃ, ἀλλ᾽ οὐδὲ νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας του δύναται.

Ὁ Ζαχαρίας ἔκτοτε ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ ὑγεία εἶναι τὸ πρώτιστον τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, καὶ ἐπομένως ἤρχισε νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ προσέχῃ αὐτήν, νὰ δοξάζῃ δὲ καὶ νὰ εὐχαριστῇ τὸν Ὕψιστον, ὅστις, ἂν δὲν τῷ ἔδωκε πλούτη,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τῷ ἐχάρισαν ὅμως ὑγείαν, δι' ἧς τὰ πλούτη ἀποκτῶνται.

ΤΟ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

—Ἐάν ποτε, εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης, σᾶς χαρίσω ἓν καθαρὸν καὶ χρυσοδεμένον βιβλίον, ὡς δεῖγμα τῆς ἀγάπης μου, καὶ μετά τινας ἡμέρας τὸ ἴδω ἐρριμμένον κατὰ γῆς, ῥυπαρὸν καὶ ἐσχισμένον, νομίζετε ὅτι ἤθελον εὐχαριστηθῆ;

—Ὄχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν, ἠθέλετε δυσαρεστηθῆ καὶ ἀγανακτήσει καθ' ἡμῶν διὰ τὴν ἀκαταστασίαν μας καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ δώρου σας.

—Ἀλλ' ὁ Θεός, ἐπανέλαβεν ὁ γέρων, μᾶς ἐχάρισε δῶρα ἀσυγκρίτως πολυτιμότερα· αὐτὸς μᾶς ἐπροίκισε μὲ σῶμα θαυμάσιον, καὶ μὲ ψυχὴν ἀθάνατον. Ἂν λοιπὸν δὲν φροντίζωμεν περὶ τῆς ὑγείας τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς βεβαίως ἁμαρτάνομεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ δυσαρεστοῦμεν αὐτόν.

Μόνον ἐὰν ἔχωμεν ψυχὴν ὑγιᾶ ἐντὸς σώματος ὑγιοῦς, δυνάμεθα νὰ εἴμεθα ἀληθῶς εὐτυχεῖς.

Ἐνῷ λοιπὸν διὰ τῶν γραμμάτων καὶ διὰ τῆς θρησκείας προσπαθοῦμεν νὰ φωτίζωμεν τὸν νοῦν, καὶ νὰ μορφόνωμεν ἐνάρετον τὴν ψυχήν, ἄς μὴ λησμονῶμεν καὶ τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς.

Ὅταν τὸ ὄργανον τῆς γραφῆς ἦναι κακόν, κακὰ θέλουν εἶσθαι βεβαίως καὶ ὅσα δι' αὐτοῦ γράψητε. Τοιουτοτρόπως καὶ ὅταν τὸ σῶμα ἦναι ἀσθενὲς καὶ ἄθλιον, ἄθλιαι καὶ ἀσθενεῖς θέλουν εἶσθαι καὶ τῆς ψυχῆς αἱ ἐνέργειαι.

Διὰ τοῦ ἐγκεφάλου ἡ ψυχὴ σκέπτεται, διὰ τῶν νεύρων αἰσθάνεται, καὶ διὰ τῶν μυώνων κινεῖ τὰ διάφορα μέλη

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τοῦ σώματος εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τῆς πατρίδος τὴν ὑπεράσπισιν. Ἀλλ' ὅταν τὸ σῶμα πάσχῃ, τότε καὶ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα, καὶ οἱ μυῶνες συμπάσχουν· ἐπομένως καὶ ἡ σκέψις τότε χωλαίνει, καὶ ἡ αἴσθησις ἐξασθενεῖ, καὶ ἡ ἐργασία παύει, καὶ ἡ πατρὶς ὑποφέρει.

Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἶναι ναός, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς ἔθεσε τὴν ψυχήν, ὡς εἰκόνα αὐτοῦ. Ἂς φροντίζωμεν λοιπὸν καὶ περὶ τοῦ ναοῦ καὶ περὶ τῆς ἐν αὐτῷ εἰκόνος. Ποτὲ δὲ ἂς μὴ πράττωμεν ἢ διανοώμεθά τι, δυνάμενον νὰ βεβηλώσῃ τὴν ἱερότητα τοῦ ναοῦ, ἢ τὴν ἁγιότητα τῆς εἰκόνος! Μετά τινα δὲ διακοπὴν διηγήθη τὰ ἑξῆς.

ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ. -ΠΑΝ ΜΕΤΡΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ.

Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιᾶται ἐφρόντιζον πολὺ περὶ τῆς σωματικῆς ὑγείας τῶν τέκνων των, διότι ἐπεθύμουν νὰ ἔχῃ ἡ πατρὶς τέκνα ἀνδρεῖα, ἄξια νὰ τὴν ὑπηρετῶσι πρεπόντως.

Ἀρχίζοντες δὲ τὰς φροντίδας των ἀπὸ τῆς βρεφικῆς ἡλικίας, ἔλουον μὲ κρασίον τὰ βρέφη των, διὰ νὰ ἐνδυναμόνωσιν αὐτά· δὲν μετεχειρίζοντο σπάργανα, ὅπως τὰ μέλη των ἀναπτύσσωνται ἐλεύθερα· τὰ συνείθιζον δὲ εἰς δίαιταν ἁπλουστάτην, καὶ εἰς τὴν ἀφοβίαν τοῦ σκότους καὶ τῆς μοναξίας. Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Σπαρτιᾶται τόσον πολὺ ἐφρόντιζον περὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀνδρίας, ὥστε κατήντησαν εἰς ἐγκληματικὴν ὑπερβολήν· διότι διηγοῦνται ὅτι, ἅμα γεννώμενον βρέφος εἰς τὴν Σπάρτην, ἐφέρετο καὶ ἐξετάζετο εἴς τινα Λέσχην· καὶ, ἂν μὲν ἐφαίνετο ῥωμαλέον καὶ καλῶς μορφωμένον, ἐπεστρέφετο εἰς τοὺς γονεῖς, ὅπως φροντίσωσι περὶ αὐτοῦ· ἂν δὲ εὑρίσκετο

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀδύνατον καὶ παραμορφωμένον ἐῤῥίπτετο ἐντὸς βαράθρου εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ταϋγέτου. Ὁποία σκληρότης! ὁποία ἀπανθρωπία! ἐλησμόνουν οἱ Σπαρτιᾶται ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἀδύνατα καὶ παραμορφωμένα βρέφη ἦσαν ἔμψυχα πλάσματα τοῦ Θεοῦ!

Ἡ *ὑπερβολή*, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι πάντοτε κακόν, καὶ πρέπει νὰ τὴν ἀποφεύγωμεν. Τὰ ὡραιότερα προτερήματα, ὅταν καταντήσωσιν εἰς ὑπερβολήν, μεταβάλλονται εἰς ἐλαττώματα.

Ὁ καθ' ὑπερβολὴν φροντίζων περὶ τῆς ὑγείας του, καταντᾷ ὑποχονδριακός, φιλάσθενος, ἢ ἐγκληματίας, ὡς οἱ Σπαρτιᾶται.

Ἂς ἐνθυμώμεθα λοιπὸν πάντοτε τὰς δύο σοφὰς καὶ σωτηρίους συμβουλὰς τῶν προπατόρων ἡμῶν, «*Μηδὲν ἄγαν*,» καὶ «*Πᾶν μέτρον ἄριστον*,» καὶ ἂς ἀποστρεφώμεθα πᾶσαν ὑπερβολήν.

Καὶ ὁ μέγας φιλόσοφος Ἀριστοτέλης, λέγων «*ἡ σωφροσύνη ὑπὸ τῆς μεσότητος σώζεται*,» μᾶς συμβουλεύει ν' ἀποφεύγωμεν τὰ ἄκρα, καὶ ν' ἀκολουθῶμεν τὴν μέσην ὁδόν, ὡς τὴν μόνην σωτήριον.

Ο ΦΙΛΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΦΙΛΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι τὴν καλήν του ὑγείαν, τὰς κοκκίνας παρειάς του, καὶ τὴν διατήρησιν τῶν σωματικῶν του δυνάμεων χρεωστεῖ εἰς *ἕνα φίλον* καὶ *τρεῖς φίλας*, εἰς τὴν φιλίαν τῶν ὁποίων ἐκ παιδικῆς του ἡλικίας ἔμεινε καὶ μένει πιστός.

Παρεκαλέσαμεν τότε τὸν γέροντα νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ὁ φίλος, καὶ τίνες αἱ τρεῖς φίλαι αὐτοῦ;

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Αὐτὸς δὲ μειδιάσας, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι θέλει προσπαθήσει νὰ συμφιλιώσῃ καὶ ἡμᾶς μετ' αὐτῶν, διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ ἡμεῖς ὑγιεῖς καὶ εὔρωστοι ὡς ἐκεῖνος.

— Κατὰ τὸ παρὸν δὲ μάθετε μόνον ὅτι ὁ μὲν φίλος μου εἶναι ἀόρατος, ἀλλ' εἰς ἄκρον εὐάρεστος· ἐκ δὲ τῶν τριῶν, ἡ μὲν πρώτη φίλη μου εἶναι καθαρὰ ὡς ἡ χιών, ἡ δευτέρα ἐλαφρά, εὐκίνητος καὶ ἀνδρεία, ἡ δὲ τρίτη σκεπτική, κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας χαλινὸν ὡς σύμβολόν της.

Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ καλὸς γέρων, μᾶς ἀπεχωρίσθη διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου

«Ψυχῆς καὶ σώματος ἡ ὑγεία
«Εἶν' ἡ ἐπίγειος εὐτυχία!»

Η ΑΟΡΑΤΟΣ ΤΡΟΦΗ.

Οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι ἀνοιγέτωσαν τὰ σχολεῖα, τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος.
(Σόλωνος.)

Ἀφοῦ ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι καὶ τὴν καλήν του ὑγείαν καὶ τὰς σωματικάς του δυνάμεις χρεωστεῖ εἰς τὸν ἀόρατον φίλον του καὶ εἰς τὰς τρεῖς φίλας του, δὲν ἐπαύομεν παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ μᾶς φανερώσῃ καὶ τὸν φίλον καὶ τὰς φίλας αὐτοῦ.

Ἐσκιρτήσαμεν δὲ ἀπὸ χαράν, ὅτε, μετὰ τὸ μεσημέριον τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς, ἐνῷ μᾶς ὡδήγει ἐπί τινος καταπρασίνου καὶ κατασκίου βουνοῦ, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι ἐκεῖ ἐσκόπευε νὰ μᾶς γνωστοποιήσῃ τὸν ἀόρατον φίλον τῆς καλῆς του ὑγείας.

Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ ἐφθάσαμεν, ᾐσθάνθη-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μεν ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν, ἐλαφρότερον τὸ σῶμα, καὶ ζωηροτέραν τὴν ἀναπνοήν, εὔθυμοι δὲ καὶ ζωηροὶ ἐπηδῶμεν καὶ ἐτρέχομεν.

— Πόθεν αὐτὴ ἡ εὐθυμία καὶ ἡ ζωηρότης; μᾶς ἠρώτησεν ὁ γέρων.

— Δὲν ἐξεύρομεν καὶ ἡμεῖς, ἀπεκρίθημεν, ἀλλ' ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ πολὺ μᾶς εὐχαριστεῖ.

— Δὲν σᾶς εὐχαριστεῖ ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ἐπανέλαβεν ὁ Γεροστάθης, ἀλλ' ὁ ἀόρατος φίλος μου, ὅστις κατοικεῖ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος μᾶς ἐξίππασαν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί μας ἐστράφησαν ὁλόγυρα, ὅπως ἀνεύρωσι τὸν ἀόρατον φίλον, ἢ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπε — Μὴ τρομάζετε, παιδία μου, ὁ ἀόρατος φίλος μου εἶναι ὁ *καθαρὸς ἀήρ*, τὸν ὁποῖον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ τούτου ἀναπνέετε· αὐτὸς σᾶς εὐχαριστεῖ, αὐτὸς καθιστᾷ τὰ μέλη σας ἐλαφρὰ καὶ εὐκίνητα, καὶ τὴν ἀναπνοήν σας τόσον εὐφρόσυνον. Ἂν συμφιλιωθῆτε καὶ σεῖς μετὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἂν τὸν ἀγαπήσητε ὅσον τὸν ἠγάπησα καὶ τὸν ἀγαπῶ, διὰ τῆς φιλίας αὐτοῦ θέλετε ἀποφύγει κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς σας πολλὰς ἀσθενείας, πολλὰ ἰατρικὰ καὶ πολλὰ βάσανα.

ΑΙ ΑΝΑΘΥΜΙΑΣΕΙΣ.

— Ἀλλ' ὁποίαν σχέσιν ἔχει ὁ ἀὴρ μὲ τὴν ὑγείαν; ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην.

— Ὁ ἀήρ, μᾶς ἀπήντησεν, εἶναι ἡ πρωτίστη καὶ ἀναγκαιοτέρα τροφὴ τοῦ ἀνθρώπου. Πολλοὶ ἔζησαν καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ζῶσι τρώγοντες μόνον χόρτα, καὶ αποφεύγοντες τὴν κρεοφαγίαν ὡς σκληρὰν καὶ θηριώδη. Πολλοὶ ἠμπόρεσαν καὶ ἐμποροῦν νὰ ζήσωσι καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς τροφῆς ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας· ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ζήσῃ οὐδὲ μίαν μόνην ὥραν, ἐὰν παύσῃ γευόμενος τὴν ἀόρατον αὐτὴν τροφήν, ἐὰν δηλαδὴ παύσῃ ἀναπνέων ἀέρα.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν γεννώμεθα, μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἀποθνήσκομεν, ἔχομεν ἀνάγκην ἀκατάπαυστον τοῦ ἀέρος, διότι διὰ τῆς ἀναπνοῆς αὐτοῦ ζωογονεῖται ἐντὸς τῶν πνευμόνων τὸ αἷμα, καὶ οὕτω γίνεται κατάλληλον πρὸς διατροφὴν καὶ διατήρησιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ζωῆς.

Ἂν λοιπὸν ἀναπνέωμεν καθαρὸν ἀέρα, καὶ τὸ αἷμα τότε γίνεται καθαρόν, καὶ ἡ κυκλοφορία του ζωηροτέρα, καὶ τὸ σῶμα ἑπομένως ἀποκαθίσταται ὑγιές, ζωηρόν, καὶ εὔθυμον. Ἂν δὲ ἀναπνέωμεν ἀκάθαρτον, ὑγρόν, ἢ μεμολυσμένον ἀέρα, καὶ τὸ σῶμα μολύνεται, καὶ ἡ ὑγεία μας πάσχει καὶ ἀφανίζεται, ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν τρώγωμεν βλαβερὰς καὶ ἀκαθάρτους τροφάς.

Τότε δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐξ ἡμῶν εἶπεν — Ἀφοῦ ὁ ἀὴρ ἦναι ἀόρατος, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ διακρίνωμεν τὸν καθαρὸν ἀπὸ τὸν ἀκάθαρτον, διὰ ν' ἀναπνέωμεν τὸν καθαρόν, καὶ ἀποφεύγωμεν τὸν ἀκάθαρτον;

—Ὦ! βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, διὰ τῶν ὀφθαλμῶν δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τὰ μολύσματα τοῦ ἀέρος· ἀλλὰ πολὺ καλὰ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰ ἀντικείμενα, τῶν ὁποίων αἱ κακαὶ ἀναθυμιάσεις μολύνουν αὐτόν.

Ἐξ ὅλων σχεδὸν τῶν σωμάτων ἀποχωρίζονται μικρὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ ἀφανῆ μόρια, τὰ ὁποῖα ἀναμιγνύονται μὲ τὸν πέριξ ἀέρα· αὐτὰ δὲ τὰ ἐξατμιζόμενα μόρια λέγονται **ἀναθυμιάσεις**.

Πολλάκις αἱ ἀναθυμιάσεις αὗται εἶναι βλαβεραὶ καὶ θανατηφόροι. Τοιαύτας ἐπικινδύνους ἀναθυμιάσεις προξενοῦν οἱ βάλτοι καὶ ὅλα τὰ ἀκίνητα καὶ λιμνάζοντα ὕδατα, τὰ πτώματα τῶν ζώων, τὰ νεκροταφεῖα, τὰ ὀπωρικὰ καὶ ὅλαι αἱ φυτικαὶ οὐσίαι ὅταν σήπωνται, καὶ ἐν γένει πᾶσα ἀκαθαρσία καὶ δυσωδία ἐπιβλαβῆ καθιστᾷ εἰς τὴν ὑγείαν τὸν πέριξ αὐτῆς ἀέρα.

Εἰς τὰς ἐξοχάς, εἰς τὰς ὑψηλὰς θέσεις, καὶ μάλιστα ὅπου εἶναι δένδρα, ὁ ἀὴρ εἶναι καθαρώτερος καὶ επομένως ὑγιεινότερος, παρὰ εἰς τὰς πόλεις, ὅπου καὶ τὰ δένδρα σπανιώτερα, καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι περισσότεραι. Δι' αὐτὸ ἐν γένει οἱ χωρικοὶ εἶναι ὑγιέστεροι καὶ πλέον ῥοδοκόκκινοι παρὰ τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων· δι' αὐτὸ οἱ ἀσθενοῦντες εἰς τὰς πόλεις στέλλονται ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἰς τὰς ἐξοχὰς διὰ νὰ ἀναλάβωσιν.

Εἰς ὅσας δὲ πόλεις αἱ ὁδοὶ εἶναι ἀκάθαρτοι καὶ στεναί, καὶ ἑπομένως αἱ βλαβεραὶ ἀναθυμιάσεις πολλαί, καὶ ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος δύσκολος, τὰ δὲ σφαγεῖα τῶν ζώων καὶ τὰ νεκροταφεῖα κεῖνται ἐντὸς αὐτῶν, αἱ δὲ ἀκαθαρσίαι δὲν ἐξέρχονται δι' ὑπογείων ὑπονόμων, ἐκεῖ ὁ ἀὴρ μολύνεται, ἀσθένειαι δὲ ἐπιδημικαὶ καὶ θάνατοι συχνάκις ἐπισκέπτονται τὰς δυστυχεῖς αὐτὰς πόλεις.

Καὶ ὁ ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἐκπνέομεν, ἀφοῦ ἀναπνεύσωμεν, καὶ αἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, καὶ τὰ πολλὰ φῶτα, καὶ τὰ ἀκάθαρτα ἐνδύματα, εἶπεν ὁ γέρων, διαφθείρουν καὶ μολύνουν τὸν ἀέρα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Διὰ νὰ διατηρῶ δὲ τὴν ὑγείαν μου διὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἰδού, μᾶς εἶπε τί ἐξακολουθῶ νὰ κάμνω κατὰ συμβουλὴν σοφοῦ ἰατροῦ, ὅστις κατεγίνετο μᾶλλον νὰ προλαμβάνῃ παρὰ νὰ θεραπεύῃ τὰς ἀσθενείας.

Ἐνθυμήθη τότε καὶ μᾶς ἀνέφερεν ὅτι εἰς τὴν Κίναν, διὰ νὰ εὑρίσκωσιν οἱ ἰατροὶ συμφέρον εἰς τὴν πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν γέννησιν καὶ παράτασιν αὐτῶν, πληρόνονται μόνον δι' ὅσας ἡμέρας τοῦ χρόνου οἱ πελάται των περάσωσιν ὑγιεῖς· οὐδεμίαν δὲ χρηματικὴν ἀμοιβὴν λαμβάνουν διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενειῶν, καὶ ἐνόσῳ αὗται διαρκοῦν.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

Κατὰ συμβουλὴν λοιπὸν τοῦ σοφοῦ ἰατροῦ, ἐπανέλαβεν ὁ Γεροστάθης

1) Προσέχω ὅπως ἡ κατοικία μου ἦναι εἰς ὑψηλὸν καὶ σύνδενδρον μέρος, μακρὰν ἀπὸ λιμνάζοντα ὕδατα καὶ ἀπὸ πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας καὶ δυσωδίας.

2) Ἀποφεύγω νὰ κοιμῶμαι, ὅπου κοιμῶνται καὶ ἄλλοι, καὶ σβύνω πρὶν πέσω εἰς τὴν κλίνην τὸ φῶς, διὰ νὰ μὴ φθείρῃ καιόμενον τὸν ἀέρα τοῦ κοιτῶνός μου.

3) Ἅμα τὴν αὐγὴν ἐξυπνήσω, νιφθῶ, καὶ ἐνδυθῶ, ἀνοίγω τὸ παράθυρον τοῦ κοιτῶνός μου, διὰ νὰ εἰσέλθῃ καθαρὸς ἀήρ, καὶ ἐξέλθῃ ὁ διαφθαρεὶς καὶ μολυνθεὶς ὑπὸ τῆς ἀναπνοῆς μου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός.

4) Πρὶν ἀερισθῶσι καλὰ τὰ σινδόνια καὶ ἐφαπλώματα δὲν συγχωρῶ νὰ στρώσωσι τὴν κλίνην μου, τῆς ὁποίας καὶ τὸ στρῶμα καὶ τὸ προσκέφαλον εἶναι μᾶλλον σκληρά, διότι τὰ τοιαῦτα εἶναι μᾶλλον ὑγιεινότερα τῶν μαλακῶν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

5) Συχνὰ καὶ τακτικὰ κάμνω ἐκτεταμένους περιπάτους εἰς τὴν ἐξοχὴν ὅπως ἀναπνέω ἀέρα καθαρόν.

5) Ἐπὶ τέλους, διὰ νὰ ἦμαι ὑγιὴς καὶ εὔρωστος, συνείθισα ἐκ παιδικῆς ἡλικίας νὰ ἐξυπνῶ καθ' ἡμέραν πολὺ πρωΐ, καὶ ἀμέσως νὰ ἐξέρχωμαι τῆς κλίνης μου. Τὴν τελευταίαν αὐτὴν παραγγελίαν μ' ἐσύσταινε θερμῶς, ὄχι μόνον ὁ ἰατρός, ἀλλὰ καὶ ὁ μακαρίτης πατήρ μου, καὶ εἶχον δίκαιον, διότι τὴν αὐγὴν ὁ ἀὴρ εἶναι καθαρώτερος· τὸ νὰ μένῃ δέ τις, ἀφοῦ ἐξυπνήσῃ, ἐντὸς τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς κλίνης του εἶναι ὀλέθριον εἰς το σῶμα, καὶ μάλιστα ὅταν ἦναι νεανικόν.

Ο ΠΕΤΡΟΣ, Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ.

Μᾶς ἠρώτησε τότε ὁ γέρων τίς μεταξὺ ἡμῶν τῶν μικρῶν φίλων του ἐφαίνετο ὑγιέστερος καὶ εὐρωστότερος.

Ὅλοι δὲ ἀμέσως συνεφωνήσαμεν ὅτι ὁ ὑγιέστερος καὶ δυνατώτερος πάντων ἦτο ὁ Πέτρος, ὁ υἱὸς τοῦ ἱερέως. Ὁ δὲ Γεροστάθης, παραδεχεὶς τὴν γνώμην μας ὡς ὀρθήν, μᾶς ἠρώτησε τίς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας νομίζομεν ὅτι εἶναι ὁ πλέον φιλάσθενος καὶ ἀδύνατος.

Ἐκ συμφώνου δὲ πάλιν εἴπομεν ὅτι οἱ πλέον φιλάσθενοι καὶ ἀδύνατοι ἦσαν ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ἀθανάσιος.

Μετὰ τὰς ἀπαντήσεις ταύτας ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν ῥοδοκόκκινον Πέτρον ποίαν ὥραν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγήν.

—Καθ' ἡμέραν πρὶν ἐξημερώσῃ, εἶπεν ὁ Πέτρος, διὰ νὰ βοηθῶ τὸν πατέρα μου εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ὄρθρου. Οὐδεὶς δὲ ἄλλος ἐξ ἡμῶν ἐξύπνα τότε τόσον πρωΐ!

— Σεῖς δὲ Ἰωάννη καὶ Ἀθανάσιε, εἶπεν ὁ γέρων, ποίαν ὥραν ἐξυπνᾶτε·

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

—Δύο ὥρας μετα τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἀπήντησαν μὲ συστολήν. Οὐδεὶς δὲ ἐξ ἡμῶν ἐξύπνα τόσον ἀργά!

— Δι' αὐτὸ λοιπὸν δὲν ἤλθετε καὶ εἰς τὸν πρῶτον πρωινὸν περίπατον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐθαυμάσαμεν τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ; εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης. Ἐκεῖνοι δὲ απήντησαν, κινοῦντες τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω.

— Προσπαθήσατε λοιπόν, φίλοι μου, νὰ ἐξυπνᾶτε καὶ σεῖς ἐνωρὶς ὡς ὁ Πέτρος, ἂν θέλητε νὰ γίνητε ὑγιεῖς καὶ εὔρωστοι ὡς αὐτός, καὶ νὰ ζησητε χρόνους πολλοὺς καὶ εὐτυχεῖς ὡς ἐγώ. Παρακαλέσατε τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα σας, ἢ τὴν ἀδελφήν σας, ἢ τὸν ὑπηρέτην σας νὰ σᾶς ἐξυπνῶσιν ἅμα ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, καὶ, ἂν ὁ ὕπνος σᾶς κυριεύῃ, ν' ἀποσύρωσι καὶ τὰ ἐφαπλώματα καὶ τὰ προσκέφαλα διὰ νὰ σᾶς ἐξαναγκάζωσι νὰ ἐξέλθητε τῆς κλίνης. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας θέλετε ἴσως δυσαρεστηθῆ· ἀλλ' ἀκολούθως θέλετε συνειθίσει νὰ ἐξυπνᾶτε μόνοι, καὶ θέλετε μακαρίζει τὸν φίλον σας Γεροστάθην. Μᾶς παρήγγειλε δὲ νὰ διηγηθῶμεν εἰς τοὺς γονεῖς μας τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, διὰ νὰ τοὺς καταπείσωμεν νὰ μᾶς ἐξυπνῶσιν ἐνωρίς.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ.

Ἔζη πρό τινων χρόνων εἰς τὴν Ἀγγλίαν πεπαιδευμένος τις νομικός, ὅστις, ἅμα διορισθεὶς εἰς δικαστικὴν θέσιν, ἠθέλησε νὰ ἐξιχνιάσῃ το μυστήριον τῆς μακροβιότητος καὶ τῆς καλῆς ὑγείας.

Ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ τούτου, ὅστις τριάκοντα ὁλόκληρα ἔτη διετήρησε τὴν θεσιν του, παρουσιάζετο καθ'

ἡμέραν πλῆθος διαδίκων καὶ μαρτύρων πάσης ἡλικίας καὶ πάσης τάξεως.

Ἐξ αὐτῶν ὅλους τοὺς *ὑγιεῖς γέροντας* ἐξετάζων ὁ δικαστής, ἠρώτα καὶ περὶ τῆς διαίτης των.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀποκρινόμενοι, ἂν καὶ εἰς πολλὰ διέφερον, διότι δὲν συνείθιζον ὅλοι τὴν αὐτὴν τροφήν, τὰ αὐτὰ ποτά, τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, ἢ τὴν αὐτὴν ἐνδυμασίαν, εἰς ἓν ὅμως ἦσαν σύμφωνοι, καταθέτοντες ἅπαντες ὅτι *ἐκ νεαρᾶς των ἡλικίας συνείθιζον νὰ ἐξυπνῶσι πολὺ πρωί.*

—Ἰδοὺ λοιπόν, εἶπεν ὁ δικαστής, τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος καὶ τῆς καλῆς ὑγείας!

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Φαίνεται, ὅτι καὶ ὁ σοφὸς Σόλων, ὁ ἀρχαῖος νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, ἐγνώριζε τὸ μυστήριον τῆς καλῆς ὑγείας καὶ μακροβιότητος· διότι μεταξὺ ἄλλων διέταξε τοὺς διδασκάλους τῶν παίδων ν' ἀνοίγωσι τὰ σχολεῖα *ἅμα ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου*· τοιουτοτρόπως, ὑποχρεόνων τὰ παιδία νὰ ἐγείρωνται ἐνωρίς, προητοίμαζεν εἰς τὴν πατρίδα πολίτας ὑγιεῖς, εὐρώστους καὶ μακροβίους.

Εἶχε δίκαιον ὁ Σόλων· ὁ πολὺς ὕπνος, καὶ μάλιστα ὁ πρωινός, καὶ τὴν ὑγείαν βλάπτει, καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου σμικρύνει, καὶ τὸν νοῦν ἐξασθενεῖ, καὶ τὸ σῶμα ἐκνευρίζει, καὶ πτωχίαν καὶ ἀμάθειαν προξενεῖ, διότι αφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὰς καταλληλοτέρας διὰ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν ἐργασίαν ὥρας.

Ἀλλ' ἐὰν δὲν συνειθίσητε ἀπὸ τώρα, ὅτε εἶσθε παιδία μικρά, νὰ ἐξυπνᾶτε πρωί, δυσκόλως θέλετε τὸ κατορ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

θώσει ὅταν μεγαλώσητε. Τὸ δένδρον, ἐν ὅσῳ εἶναι νέον καὶ τρυφερὸν, εὐκόλως λυγίζει, ἀφοῦ ὅμως μεγαλώσῃ στραβόν, σπάνει ἀλλὰ δὲν λυγίζει.

Προσπαθήσατε λοιπόν, ἐν ὅσῳ εἶσθε παιδία νέα, ν' ἀποκτήσητε ἕξεις καλάς, καὶ ν' ἀποβάλητε τὰς κακάς. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἡλικία ἡ ἐπιδεκτικὴ βελτιώσεως. Ἂν τὴν ἀφήσητε νὰ παρέλθῃ ἀμελοῦντες τὸ δένδρον σας, στραβὸν θέλει μεγαλώσει, καὶ ἀνεπίδεκτον διορθώσεως θέλει κατασταθῇ.

Ὁ σοφὸς Εὐριπίδης, ὁ τραγικὸς ποιητὴς τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, μᾶς εἶπεν ὅτι

«*Κακῆς ἀπ' ἀρχῆς γίνεται τέλος κακόν.*»

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διηγήθη ὁ γέρων καὶ τὰ ἑξῆς.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΝΟΣ ΤΟΥ.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ μέγας φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὰ Στάγειρα, πόλιν τῆς Μακεδονίας. Ὅτε ὁ πατήρ του Νικόμαχος, ἰατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἀπέθανεν, ὁ Ἀριστοτέλης, νέος ὤν, μετέβη εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος.

Δυστυχῶς ὁ Ἀριστοτέλης ἦτο κράσεως πολὺ ἀδυνάτου, καὶ ἑπομένως φιλάσθενος· ὥστε οὔτε εἰς τῆς σπουδῆς τοὺς κόπους ἤθελεν ἀνθέξει, οὔτε ἑξήκοντα καὶ δύο ἔτη ἤθελε ζήσει, οὔτε ὅσα συνέγραψεν ἤθελε δυνηθῆ νὰ συγγράψῃ, ἐὰν ἐκ νεανικῆς ἡλικίας δὲν ἠσπάζετο, ἴσως κατὰ συμβουλὴν τοῦ ἰατροῦ πατρός του, καὶ δίαιταν ἁπλουστάτην καὶ ὕπνον μέτριον.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Διηγοῦνται ὅτι, διὰ ν' ἀποφεύγῃ τὸν ὕπνον κατὰ τὰς πρωϊνὰς καὶ νυκτερινὰς μελέτας του, συνείθιζε νὰ κρατῇ χαλκίνην σφαῖραν, ἥτις, πίπτουσα ἐπὶ χαλκίνης λεκάνης, ἅμα ὁ ὕπνος ἤρχιζε νὰ τὸν καταλαμβάνῃ, τὸν ἐξύπνα διὰ τοῦ κρότου της, καὶ οὕτως ἐπανήρχετο εἰς τὴν μελέτην του

Ἀλλ' εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ὁ ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος Ἀριστοτέλης, ἀποφεύγων τὸν πολὺν ὕπνον, ἀκολουθῶν δίαιταν ἁπλουστάτην, καὶ σπουδάζων μετ' ἐπιμελείας καὶ τάξεως, κατώρθωσεν ὄχι μόνον ὑγιὴς καὶ μακρόβιος νὰ ζήσῃ, ἀλλὰ καὶ ὁ μεγαλήτερος καὶ πολυμαθέστερος νοῦς τοῦ ἀρχαίου καὶ νεωτέρου κόσμου ν' ἀναφανῇ πρὸς δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος τὸν προσεκάλεσε διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἠγάπα καὶ ἐσέβετο τὸν διδάσκαλόν του Ἀριστοτέλην καὶ ὑπὲρ αὐτὸν τὸν πατέρα του Φίλιππον, λέγων ὅτι «ἐὰν εἰς τὸν πατέρα του ἐχρεώστει τὸ ζῆν, εἰς *τὸν διδάσκαλόν του ὅμως ἐχρεώστει τὸ εὖ ζῆν*» ἀλλ' ἐλησμόνει ὁ νέος Ἀλέξανδρος ὅτι καὶ τὸ εὖ ζῆν ἐχρεώστει εἰς τὸν πατέρα του, διότι αὐτὸς τῷ εἶχε προμηθεύσει διδάσκαλον τὸν Ἀριστοτέλην.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδαξε καὶ εἰς τὸ Λύκειον τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ δὲ φιλοσοφική του σχολὴ ἐπωνομάσθη *Περιπατητική*, διότι συνήθως εἰς ἑωθινοὺς καὶ δειλινοὺς περιπάτους τοῦ Λυκείου, περιδιαβάζων μετὰ τῶν μαθητῶν του, ἐδίδασκεν αὐτούς.

Ἀλλ' ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐδίδαξε μόνον τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς συγχρόνους του Ἕλληνας· διὰ τῶν σοφῶν καὶ πολλῶν συγγραμμάτων

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

του, τὰ ὁποῖα ἄλλοι μὲν λέγουν ὅτι ἦσαν βιβλία τετρακόσια, ἄλλοι δὲ συγγραφαὶ χίλιαι, ἐδίδαξε καὶ ἐφώτισε καὶ τοὺς μεταγενεστέρους του Ἕλληνας, καὶ τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἄραβας, οἵτινες, μεταφράσαντες τὰ συγγράμματά του Ἀραβιστί, ἐδίδασκον αὐτὰ εἰς τὰ σχολεῖα, τὰ ὁποῖα εἰς τὸ Βαγδάτιον τῆς Ἀσίας εἶχον συστήσει.

Ὅτε δὲ οἱ Ἄραβες ἐκυρίευσαν τὴν μεσημβρινὴν Ἱσπανίαν, ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἐκ τῆς Ἱσπανίας δὲ περὶ τὸ χιλιοστὸν διακοσιοστὸν ἔτος μετὰ Χριστὸν ἐγνωστοποιήθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν καὶ λοιπὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ἥτις, οὖσα τότε βάρβαρος καὶ ἀμαθής, διὰ τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων ἤρχισε κατὰ πρῶτον νὰ φωτίζηται καὶ νὰ ἐκπαιδεύηται.

Ἀλλὰ καὶ σήμερον, μ' ὅλα τὰ φῶτα τὰ ὁποῖα λαμπρύνουν τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης, τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν σοφωτέρων θαυμάζονται ὡς τόσα ἀριστουργήματα τοῦ ἀνθρωπίνου νοός.

Ὁποία λοιπὸν τιμὴ καὶ δόξα εἰς τὸν φιλάσθενον καὶ ἀδύνατον νέον Ἀριστοτέλην, τὸν διατηρήσαντα φρονίμως τὴν ὑγείαν του, διὰ νὰ φωτίσῃ, ὡς ἄλλος φαεινὸς ἀστήρ, καὶ τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν νεώτερον κόσμον, ἀπαθανατίζων οὕτω καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτὸν Ἑλλάδα!

Ο ΒΥΦΩΝ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΑΥΤΟΥ ΙΩΣΗΦ

Ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις θαυμάζεται ὡς ἄριστος ζωολόγος τῆς ἀρχαιότητος, μ' ἐνθυμίζει, εἰτ Ἱεροστάθης,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἄλλον νεώτερον ζωολόγον, τὸν ἔνδοξον Βυφῶνα τῆς Γαλλίας· ἡ δὲ χαλκίνη σφαῖρα, ἥτις ἐξύπνα τὸν Ἀριστοτέλην, μ' ἐνθυμίζει τὸν ὑπηρέτην τοῦ Βυφῶνος Ἰωσήφ.

Ὁ Βυφὼν ἔζησεν ὀγδοήκοντα καὶ ἓν ἔτος, συνέγραψε δὲ γλαφυρότατον σύγγραμμα περὶ Φυσικῆς Ἱστορίας, συγκείμενον ἐκ τριάκοντα καὶ ἓξ τόμων. Ἔλεγε δὲ ὅτι εἰς τὸν ὑπηρέτην του, τὸν Ἰωσήφ, ἐχρεώστει κατὰ μέγα μέρος τὸ σύγγραμμά του αὐτό. Ὅτε ἦτο νέος ἠγάπα πολὺ τὸν ὕπνον, ὅστις καὶ τὴν ὑγείαν του ἔβλαπτε, καὶ ἀπὸ τὰς μελέτας του τὸν ἐμπόδιζεν, ὅθεν ὑπεσχέθη εἰς τὸν ὑπηρέτην του Ἰωσὴφ χρηματικὴν ἀμοιβήν, ὁσάκις κατώρθονε νὰ τὸν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγὴν ἐνωρίς.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ὁ πτωχὸς Ἰωσὴφ ἀπέτυχε, διότι, θέλων νὰ ἐξυπνήσῃ τὸν κύριόν του, παρώργιζεν αὐτόν, καὶ αὐστηρῶς ἐπιπληττόμενος, ἐξήρχετο τοῦ κοιτῶνος, ὅπου ὁ νέος Βυφὼν ἐξηκολούθει ἐν ἡσυχίᾳ τὸν πρωϊνόν του ὕπνον.

Ὁ δὲ Βυφών, συναισθανόμενος τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τοῦ πρωϊνοῦ ὕπνου, παρήγγειλεν αὐστηρῶς τὸν ὑπηρέτην του νὰ μὴ ἐνδίδῃ εἰς τὸν θυμὸν καὶ τὰς ἐπιπλήξεις του, ἀλλ' ἐνθυμούμενος τὴν ὁποίαν τῷ ὑπεσχέθη ἀμοιβήν, νὰ ἐπιμένῃ πᾶσαν αὐγήν, καὶ βίαν δὲ νὰ μεταχειρίζηται, ὅπως ἐγείρῃ αὐτὸν ἐκ τῆς κλίνης του ἐνωρίς.

Ὁ Ἰωσήφ, συμμορφωθεὶς μὲ τὴν αὐστηρὰν ταύτην παραγγελίαν, ἐπέτυχε νὰ ἐξυπνᾷ τὸν κύριόν του, καὶ νὰ λαμβάνῃ καθ' ἑκάστην παρ' αὐτοῦ τὴν χρηματικὴν ἀμοιβήν. Ὁ δὲ Βυφὼν κατώρθωσεν οὕτω νὰ εὑρίσκηται τακτικώτατα καθ' ἑκάστην αὐγὴν περὶ τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μα, ἀλλὰ καὶ τὸ βλάπτουν οὐσιωδῶς, ἐὰν μείνωσιν ἐντὸς αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς λοιπόν, ὅστις ἐφρόντισε περὶ πάντων, ἐκάλυψε τὸ σῶμα μὲ ἐπιδερμίδα πορώδη, ὅπως διὰ τῶν μικρῶν καὶ ἀφανῶν πόρων αὐτῆς ἐξέρχωνται οἱ ἐπιβλαβεῖς ἀτμοί· ἡ ἐξάτμισις αὕτη τῶν ἐσωτερικῶν ἀναθυμιάσεων ὀνομάζεται *ἄδηλος διαπνοή*, πρὸς διάκρισιν τῆς γινομένης διὰ τοῦ στόματος φανερᾶς ἀναπνοῆς.

Ὅταν λοιπὸν ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ σώματος ἦναι ἀκάθαρτος, ἡ ἀκαθαρσία κλείει τοὺς πόρους τῆς ἐπιδερμίδος· ἑπομένως ἡ ἄδηλος διαπνοὴ ἐμποδίζεται, καὶ οἱ ἐπιβλαβεῖς ἀτμοὶ δὲν δύνανται νὰ ἐξέλθωσι· μένοντες δὲ ἐντὸς τοῦ σώματος προξενοῦν διαφόρους ἀσθενείας. Ἰδοὺ ἡ σχέσις τῆς καθαριότητος μὲ τὴν ὑγείαν· ἰδοὺ διατί ἡ ἀκαθαρσία τοῦ σώματος ἀφανίζει τὴν ὑγείαν αὐτοῦ.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀδήλου διαπνοῆς φαίνονται ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐνδυμάτων, τὰ ὁποῖα ἐφόρεσέ τις ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Καθὼς δὲ ἡ ἀκαθαρσία τῆς ἐπιδερμίδος κλείει τοὺς πόρους, τοιουτοτρόπως καὶ τὰ ῥυπαρὰ ἐσωτερικὰ ἐνδύματα, προσκολλώμενα ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος, κλείουν διὰ τοῦ λίπους των τοὺς πόρους αὐτῆς, ἐμποδίζουν τὴν ἄδηλον διαπνοήν, καὶ βλάπτουν τὴν ὑγείαν.

Ἰδοὺ διατί, ὢν φίλος τῆς καθαριότητος, διετήρησα καὶ διατηρῶ δι' αὐτῆς τὴν ὑγείαν μου. Ἀγαπῶ ἑπομένως καὶ τὸ καθαρὸν νερόν, ὅσον ἀγαπῶ καὶ τὸν καθαρὸν ἀέρα· διότι ἐὰν ὁ καθαρὸς ἀὴρ ἦναι ὁ *πατὴρ τῆς ὑγείας*, διὰ τοῦ καθαροῦ νεροῦ ἀποκτᾶται ἡ καθαριότης, ἥτις εἶναι ἡ *τροφὸς τῆς ὑγείας*.

Ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ εἶναι τὰ πλέον ἄφθονα δῶρα,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀφ' ὅσα ὁ προνοητικὸς Θεὸς μᾶς ἐχάρισεν ἐπὶ τῆς γῆς, διότι ἐγνώριζεν ὅτι αὐτὰ εἶναι καὶ τὰ ἀναγκαιότερα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὑγείαν τῶν ἀνθρώπων.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

Ἰδοὺ δέ, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πῶς διατηρῶ τὴν ὑγείαν μου διὰ τῆς καθαριότητος.

1) Νίπτω συχνὰ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον· τακτικώτατα δὲ κάμνω τοῦτο ἅμα ἐξυπνήσω τὴν αὐγήν, καὶ πρὶν κοιμηθῶ τὴν ἑσπέραν.

2) Λούω καθ' ἑκάστην αὐγὴν τὴν κεφαλήν μου ὅλην μὲ ψυχρὸν νερόν, τὸ ὁποῖον καὶ τὴν καθαρίζει, καὶ ἀπὸ κρυολογήματα τὴν προφυλάττει. Τοιουτοτρόπως δὲ ἐκπληρῶ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων παραγγελμάτων τοῦ σοφοῦ ἰατροῦ Βοεῤῥαβίου, «*Ἔχετε τὴν κεφαλὴν δροσεράν, τὸν στόμαχον ἐλαφρόν, καὶ τοὺς πόδας θερμούς*».

3) Καθαρίζω καλὰ καὶ τὴν αὐγήν, καὶ ὁσάκις ἀποτρώγω, καὶ τακτικώτατα τὴν ἑσπέραν πρὶν κοιμηθῶ τοὺς ὀδόντας, διότι ἡ ὕλη τοῦ φαγητοῦ, ἥτις προσκολλᾶται εἰς τοὺς ὀδόντας, ἐὰν δὲν ἐκπλυθῇ, σήπεται καὶ φθείρει αὐτούς. Οἱ δὲ ἀκάθαρτοι καὶ ἐφθαρμένοι ὀδόντες, ὄχι μόνον ἀηδῆ ἀποφορὰν μεταδίδουν, ἀλλὰ καὶ πόνους δριμυτάτους προξενοῦν. Προσέτι δὲ μολύνουν τὸν σίελον, ὅστις, κατερχόμενος δυσώδης εἰς τὸν στόμαχον, γεννᾷ ἀσθενείας· ἐμποδίζουν δὲ καὶ τὴν καλὴν μάσησιν τῶν φαγητῶν, ἀναγκαιοτάτην εἰς τὴν ὑγείαν, ὡς ἀποτελοῦσαν τὴν πρώτην χώνευσιν.

4) Λούω προσέτι μὲ ψυχρὸν νερὸν διά τινος σπογγαρίου ἢ διά τινος μαλλίνου χειροκτίου ὁλόκληρον τὸ σῶμα, καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀμέσως τριβόμενος διά τινος ὑφάσματος μὲ πολλὴν δύναμιν, στεγνόνω καὶ θερμαίνω αὐτό· διὰ τῆς ψυχρολουσίας δὲ ταύτης καὶ τὸ σῶμα ἐνδυναμοῦται καὶ ἡ ὑγεία διατηρεῖται.

5) Ἀλλάζω συχνὰ τὰ ἐνδύματά μου, καὶ μάλιστα ὅσα κατάσαρκα φορῶ, διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζηται ἐκ τοῦ ῥύπου αὐτῶν ἡ ἄδηλος διαπνοή, καὶ διὰ νὰ μὴ μολύνηται ἐκ τῆς ἀκαθαοσίας αὐτῶν ὁ πέριξ ἐμοῦ ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἀναπνέω.

6) Φροντίζω ἐπὶ τέλους περὶ τῆς ἄκρας καθαριότητος τῆς κατοικίας μου καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς, διὰ νὰ μὴ ἀναπνέω ἀκάθαρτον ἀέρα.

Ὅτε ἠκούσαμεν ὅτι ὁ Γεροστάθης ἔλουεν ὅλον τὸ σῶμα του μὲ ψυχρὸν νερόν, ἀνετριχιάσαμεν· ἠρωτήσαμεν δὲ αὐτὸν πῶς ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὸ ψῦχος.

— Τὸ ὑποφέρω, εἶπε, καθὼς τὸ ὑποφέρουν αἱ χεῖρες καὶ τὸ πρόσωπόν σας, ὅταν νίπτησθε μὲ ψυχρὸν νερόν. Ἡ συνήθεια τὰ πάντα διευκολύνει! Ἐὰν ἀπὸ τὸ καλοκαίριον ἀρχίσητε νὰ λούητε ὅλον τὸ σῶμα μὲ ψυχρὸν νερόν, θέλετε συνειθίσει τὸ ψῦχος, καὶ θέλετε ἐξακολουθήσει εὐχαρίστως καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος πράττοντες αὐτό. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, ὑπάρχουν τὰ ὑγιέστερα παιδία τοῦ κόσμου, ὄχι μόνον διότι καθ' ἡμέραν τὰ ἐκθέτουν εἰς τὸν ἀνοικτὸν καὶ καθαρὸν ἀέρα, ἀλλὰ προσέτι διότι καθ' ἑκάστην τὰ λούουν μὲ ψυχρὸν ὕδωρ.

Ἔκτοτε καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθηταί μου, ἀκολουθοῦντες τὰς συμβουλὰς τοῦ Γεροστάθου, καὶ πολλὰ πρωῒ συνειθίσαμεν νὰ ἐξυπνῶμεν, καὶ τὴν καθαριότητα ἠγαπήσαμεν, καὶ τὴν ψυχρολουσίαν ἠρχίσαμεν. Πραγματικῶς δέ, τρι-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ϐόμενοι διά τινος ὑφάσματος μετὰ τὸ λούσιμον ὀγλίγωρα καὶ σφιγκτά, διὰ νὰ στεγνόνωμεν ἀμέσως καλὰ τὸ σῶμα, ὄχι μόνον δὲν ἐκρυόνομεν, ἀλλὰ μάλιστα ἐθερμαινόμεθα, καὶ ᾐσθανόμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὑγιεστέρους καὶ εὐρωστοτέρους.

Ο ΡΥΠΑΡΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΕΣΜΙΟΣ.

Ἐνῷ συνωμιλοῦμεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως περὶ τῶν καλῶν ἀποτελεσμάτων τῆς καθαριότητος, εἴδομεν ἐξαίφνης τέσσαρας ὁπλοφόρους, συνοδεύοντας σιδηροδέσμιόν τινα, ὅστις ἐφαίνετο νέος, ἀλλ᾽ ἦτο εἰς ἄκρον ἰσχνὸς καὶ κατάχλωμος· τόσον δὲ ῥυπαρὸς κατά τε τὸ πρόσωπον, καὶ τὰ ἐνδύματα ἦτο, ὥστε ἡ θέα του ἐπροξένει ἀηδίαν καὶ ἀποστροφήν.

Ὁ Γεροστάθης, πλησιάσας ἕνα τῶν ὁπλοφόρων, ἠρώτησεν αὐτὸν τί ἔπραξεν ὁ ἀλυσοδεμένος.

Ὁ δὲ ὁπλοφόρος ἀπήντησεν ὅτι συνελήφθη κλέπτων τὰ ἱερὰ σκεύη ἐκκλησίας τινός, καὶ ὅτι τὸν συνοδεύουν εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων.

Ὁ Γεροστάθης, στραφεὶς τότε πρὸς ἡμᾶς, ἰδού, εἶπε, καὶ ἄλλο μάθημα περὶ καθαριότητος. Ὁ ῥυπαρὸς κατά τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὰ ἤθη ῥυπαρὰ καὶ τὴν καρδίαν ἀκάθαρτον. Ὅστις ἀμελεῖ τὴν καθαριότητα τοῦ σώματος, ἀμελεῖ καὶ τὴν καθαριότητα τῆς ψυχῆς. Ἂς ἀγαπῶμεν λοιπὸν τὴν καθαριότητα, ὄχι μόνον ὡς ἀναγκαίαν εἰς τὴν ὑγείαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποδεικνύουσαν ἁγνὴν τὴν καρδίαν.

ΤΑ ΤΡΙΑ ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΙΔΙΑ.

Πρὶν μᾶς ἀποχωρισθῇ ὁ Γεροστάθης, διηγήθη τὸ ἀκό-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λουθον ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον ζωηρὸν ἐπανέρχεται εἰς τὴν μνήμην μου, ὁσάκις ἀπαντῶ ἀκάθαρτα παιδία.

Πατήρ τις πλούσιος, ἀλλὰ συγχρόνως εὐαίσθητος, ἔχων τρεῖς υἱούς, ἔχασεν ὁ δυστυχὴς καὶ τοὺς τρεῖς. Οἱ πικρότατοι αὐτοὶ θάνατοι τὸν ἐβύθισαν εἰς ἄκραν μελαγχολίαν. Ἀλλ' ἐσκέφθη ὅτι διὰ τῆς γλυκύτητος, τὴν ὁποίαν ἡ ἀγαθοεργία προξενεῖ, ἠδύνατο νὰ μετριάσῃ τὴν πικρίαν τῆς τεθλιμμένης ψυχῆς του.

Μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων καλῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐσχεδίασεν, ἀπεφάσισε νὰ ἐκλέξῃ καὶ τρία πτωχὰ παιδία, νὰ τὰ υἱοθετήσῃ, καὶ νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς εὐτυχοῦς ἀποκαταστάσεώς των.

Μεταβαίνει λοιπὸν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τῶν πτωχῶν παιδίων, ἐξηγεῖ εἰς τὸν διδάσκαλον τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του, καὶ ζητεῖ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τοὺς μαθητάς.

Ἀμέσως δὲ, κατὰ διαταγὴν τοῦ διδασκάλου, παρουσιάζονται τὰ παιδία ἐνώπιον τοῦ μελαγχολικοῦ ἀνδρός, ὅστις, ἀφοῦ μετὰ προσοχῆς τὰ παρετήρησεν, ἔκλεξεν ἐξ αὐτῶν τὰ τρία, τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ υἱοθετήσῃ.

Λαβὼν δὲ σημείωσιν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ τῆς κατοικίας τῶν γονέων των, εἶπεν ὅτι ἐπροτίμησε τὰ τρία ἐκεῖνα, διότι τὰ εὗρε καθαρώτερα ὅλων τῶν ἄλλων κατά τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα· ὡς ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει ὅτι θέλουν ἔχει καὶ τὴν ψυχὴν καθαρωτέραν τῶν ἄλλων.

Ὁ διδάσκαλος ἐβεβαίωσε τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ὅτι πράγματι τὰ ἐκλεχθέντα διεκρίνοντο καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ διὰ τὴν χρηστοήθειάν των.

Τοιουτοτρόπως διὰ τῆς καθαριότητός των κατέστησαν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

εὐτυχῆ τὰ τρία πτωχὰ παιδία, μετ' αὐτῶν δὲ συνηυτύχησαν καὶ αἱ τρεῖς πτωχαὶ οἰκογένειαί των.

— Θαυμασία συστατικὴ εἶναι, φίλοι μου, ἡ καθαριότης· ὅστις δὲ φέρει τοιαύτην συστατικήν, ἁπανταχοῦ μ' ἐλπίδα εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς δύναται νὰ εἰσέλθῃ.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ γέρων Ἰσοκράτης, ὁ ῥήτωρ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, μᾶς συμβουλεύει ν' ἀποφεύγωμεν τοὺς καλλωπισμούς, οἵτινες ἀποδεικνύουν ἐλαφρόνοιαν, καὶ ν' ἀγαπῶμεν τὴν *φιλοκαλίαν*, ἥτις ἀποδεικνύει εὐγένειαν ψυχῆς. Φιλοκαλία ὅμως ἄνευ καθαριότητος δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Ὁ Γεροστάθης, γράψας τότε καὶ ἐγχειρίσας εἰς τὸν Νικόλαον τοὺς ἀκολούθους στίχους, μᾶς ἀπεχαιρέτισεν.

«Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ καλλίστη τῶν στολῶν,
»Καὶ κατὰ τῆς ἀσθενείας εἶναι μέγας προμαχών.
»Ὁ δὲ ῥυπαρὸς τὸ σῶμα, ἔχει ῥυπαρὰν ψυχήν,
»Καὶ ἀνήκει εἰς τῶν χοίρων τὴν ἀκάθαρτον φυλήν.»

Η ΜΗΤΗΡ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΔΡΙΑΣ.

«Τά τε ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ
τὰ ἐλλείποντα φθείρει τὴν ἰσχύν.»
(Ἀριστοτέλης.)

ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ἡμέραν τινὰ τοῦ σχολείου ἀπηντήσαμεν ἐμβαίνοντα εἰς τὴν αὐλὴν τὸν Γεροστάθην, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ ξυλουργοῦ τῆς κωμοπόλεως, ὅστις ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ξύλα πελεκημένα, κοντάρια, καὶ στύλους.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ὅλ' αὐτὰ μᾶς ἐφάνησαν παράδοξα, καὶ τὴν περιέργειάν μας ἐκίνησαν· ὅθεν, περικυκλώσαντες τὸν ἀγαθὸν γέροντα, ἠρωτήσαμεν αὐτὸν εἰς τί θέλουν χρησιμεύσει τὰ ξύλα, τὰ κοντάρια καὶ οἱ στῦλοι.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπεκρίθη ὅτι, ἀφοῦ μᾶς συνεφιλίωσε μὲ τὸν *καθαρὸν ἀέρα* καὶ τὴν *καθαριότητα*, ἑτοιμάζεται νὰ μᾶς συμφιλιώσῃ καὶ μὲ τὴν φίλην του, τὴν καλουμένην *Σωμασκίαν*, ἥτις εἶναι ἡ μήτηρ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀνδρίας.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ γέροντος δὲν ηὐχαρίστησε τὴν περιέργειάν μας· ἐζητήσαμεν λοιπὸν νέας ἐξηγήσεις· ἐκεῖνος δὲ μᾶς εἶπεν ὅτι τὴν ἐπιοῦσαν θέλομεν ἐννοήσει τὰ πάντα.

Τὴν ἐπιοῦσαν εἴδομεν τὴν αὐλὴν ἐστρωμένην μὲ ἄμμον, καὶ διάφορα ξύλα στερεωμένα ἐντὸς τῆς αὐλῆς· ἀλλὰ καὶ τότε δὲν ἐνοήσαμεν πρὸς τί ὅλα ταῦτα. Κατὰ τὴν ἀπόλυσιν ὅμως τῶν μαθημάτων ὁ Γεροστάθης, ὅστις ἦτο εἰς τὴν αὐλήν, μᾶς εἶπεν ὅτι τὸ μὲν ὀνομάζεται *μονόζυγον*, τὸ δὲ *δίζυγον*, τὰ δὲ *ἱστοὶ* καὶ *ἀναβάθραι*, καὶ συγχρόνως μᾶς ὑπέδειξε διαφόρους κινήσεις, στροφάς, καὶ γυμνάσματα ἐπ' αὐτῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο ν' ἀναπτύξωμεν καὶ ἐνδυναμώσωμεν τοὺς μυῶνας, καὶ νὰ καταστήσωμεν τὸ σῶμα ἐλαστικόν, εὔρωστον καὶ ὑγιές.

Τὰ διασκεδαστικώτατα αὐτὰ μαθήματα τῆς γυμναστικῆς εἰς ἄκρον μᾶς ἤρεσαν, καὶ ὁ ἐνθουσιασμός μας ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος ἐκορυφώθη. Πολὺ δὲ ἐχάρημεν καὶ ὅτε τὸν ἠκούσαμεν νὰ μᾶς προσκαλῇ τὴν ἑσπέραν εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι ἤμεθα βέβαιοι ὅτι ἤθελε μᾶς διηγηθῇ εὐχάριστόν τι. Ἰδοὺ δὲ ὅσα κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην μᾶς εἶπε περὶ σωμασκίας.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Η ΔΕΞΙΑ ΧΕΙΡ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΥ.

Εἶναι παρατηρημένον ὅτι ὅσον τις γυμνάζει μέλος τι τοῦ σώματος, τόσον πλέον τὸ ἀναπτύσσει, τόσον πλέον ὑγιὲς καὶ εὔρωστον τὸ καθιστᾶ. Ἡ κίνησις προξενεῖ περισσοτέραν συῤῥοὴν αἵματος, διὰ δὲ τοῦ αἵματος τρέφονται καὶ ἐνδυναμόνονται τὰ μέλη τοῦ σώματος.

Συγκρίνατε τὸ ἀριστερὸν μὲ τὸ δεξιὸν χέριον, καὶ θέλετε ἰδεῖ ὅτι τὸ δεξιὸν εἶναι καὶ δυνατώτερον καὶ χονδρότερον τοῦ ἀριστεροῦ· καὶ διατί; διότι μεταχειρίζεσθε τὸ δεξιὸν πολὺ περισσότερον τοῦ ἀριστεροῦ.

Παρατηρήσατε τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ σιδηρουργοῦ, καὶ θέλετε θαυμάσει πόσον εὐρωστοτέρα τῆς ἀριστερᾶς του εἶναι· διότι τὴν δεξιὰν γυμνάζει, σφυρηλατῶν τὰ σίδηρα.

Τὸ ἐναντίον δὲ προξενεῖ ἡ ἀκινησία καὶ ἀγυμνασία· ἐξ αὐτῆς, ὄχι μόνον οἱ μυῶνες, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κόκκαλα μαλακύνονται καὶ ἐξασθενοῦν.

Ὁ πατὴρ τῆς Ἱστορίας, ὁ Ἡρόδοτος, ἐπισκεφθεὶς τὸ πεδίον μάχης τινός, ἥτις μεταξὺ Αἰγυπτίων καὶ Περσῶν εἶχε συγκροτηθῆ, διέκρινε τὰ κρανία τῶν Αἰγυπτίων ἀπὸ τὰ κρανία τῶν Περσῶν, διότι τὰ μέν, ὡς ἐκ τῆς γυμναστικῆς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἦσαν δυνατὰ καὶ σκληρά, τὰ δὲ ἦσαν εὔθραυστα καὶ ἀδύνατα ὡς ἐκ τῆς μαλθακῆς ζωῆς τῶν Περσῶν.

Ἐὰν ἐπιθυμῶμεν λοιπὸν νὰ ἔχωμεν τὸ σῶμα ὑγιὲς καὶ εὔρωστον, πρέπει τακτικῶς νὰ γυμνάζωμεν αὐτό· ἐνδυναμόνοντες δὲ οὕτω τὸ σῶμα, ὄχι μόνον ἀπὸ ἀσθενείας προφυλαττόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἂν ποτε ἀσθενήσωμεν, εὐκολώτερον ἀντέχομεν, καὶ ὀγλιγωρότερα ἀναλαμβάνομεν.

Ὁ μέγας ἰατρὸς τῆς Γερμανίας, Βοερχάβιος, ἐσυμβού-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λευε δύω ὡρῶν σωματικὴν γύμνασιν καθ' ἡμέραν. Εἰς ὅλα δὲ τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἠσθάνθησαν ἤδη τὴν ἀνάγκην καὶ ὠφέλειαν τῆς γυμναστικῆς· ὥστε ὄχι μόνον εἰς τὰ σχολεῖα ἔχουν καὶ τὸ μάθημα τῆς σωμασκίας, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ ἐπίτηδες σχολεῖα γυμναστικῆς διά τε τοὺς νέους καὶ τὰς νέας. Πολλάκις δὲ εἰς αὐτὰ εἶδον καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας νὰ γυμνάζωνται χάριν τῆς πασχούσης ὑγείας των κατὰ παραγγελίαν ἰατρῶν.

Ο ΣΟΛΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν καλῶν, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ὁποῖα οἱ νεώτεροι Εὐρωπαῖοι ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, εἶναι καὶ ἡ *Γυμναστική*. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐθεώρουν τὴν γυμναστικὴν ὡς τὸ πρώτιστον μάθημα παντὸς καλῶς ἀνατεθραμμένου Ἑλληνόπαιδος. Εἰς τὰ γυμνάσιά των οἱ παῖδες καὶ οἱ νέοι, καὶ εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας οἱ ἄνδρες ἐγύμναζον τὰς σωματικάς των δυνάμεις, τρέχοντες πεζοί, ἔφιπποι, ἢ ἐφ' ἁμάξης, παλαίοντες, πηδῶντες, ῥίπτοντες δίσκον ἢ ἀκόντιον, καὶ κατὰ διαφόρους ἄλλους τρόπους ἐξασκούμενοι.

Ὁ Σόλων, ὅστις ὡς νομοθέτης ἔμφρων ἐφρόντισε καὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν νέων, ἐσύστησε τὴν γυμναστικήν, ὡς ἀναγκαιοτάτην πρὸς μόρφωσιν πολιτῶν ὑγιῶν, ἀνδρείων καὶ μεγαλοψύχων. Τὴν ἐπιτήρησιν δὲ τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν νέων καὶ τῶν πολιτῶν ἀνέθεσεν εἰς τὸ σοφὸν δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἐκ τῶν χρεῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου ἦτο τοὺς μὲν εὐπόρους νέους νὰ προτρέπῃ εἰς ἱππασίαν, εἰς κυνήγια, εἰς γυμνάσια, καὶ εἰς ἄλλας σωμασκίας, ὅπως καὶ τὴν ἀρ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

γίαν ἀποφεύγωσι, καὶ τὰ σώματά των καθιστῶσιν ὑγι καὶ ἀνδρεῖα· τοὺς δὲ πτωχοὺς καὶ ἀργοὺς νὰ ἐνασχολ εἰς ἐργασίαν τινά, ἥτις καὶ τὰ σώματά των ἐγύμναζε καὶ ἀπὸ τὰ ὀλέθρια κακὰ τῆς ὀκνηρίας καὶ τῆς πτω χείας ἐπροφύλαττεν αὐτούς.

Ο ΦΩΚΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΦΩΚΟΣ.

Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις ἦτο εἷς τῶν πλέον φρονίμων, ἐναρέτων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, εἶχεν υἱὸν ὀνομαζόμενον Φῶκον. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ νέος Φῶκος δὲν ὡμοίαζε τὸν ἀγαθὸν πατέρα του, διότι καὶ ἄτακτος καὶ ὀκνηρὸς καὶ φιλοπότης ἦτο.

Ἐπιθυμῶν ὁ Φωκίων τὴν βελτίωσιν τῶν ἠθῶν τοῦ υἱοῦ του, μεταξὺ ἄλλων παρήγγειλεν αὐτὸν ν᾿ ἀγωνισθῇ εἰς τοὺς ἀγῶνας, οἵτινες ἐτελοῦντο κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ὀνομαζομένην Παναθήναια· τὸν διέταξε δὲ ν᾿ ἀγωνισθῇ οὐχὶ διὰ τὴν δόξαν καὶ τὸν στέφανον, καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἀλλὰ διότι ἤλπιζεν ὅτι ἀναγκαζόμενος νὰ προγυμνάσῃ τὸ σῶμά του, ἤθελε βελτιώσει καὶ τὰ ἤθη του.

Τόσον δὲ ἀναγκαίαν εἰς τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν νέων ἐθεώρει ὁ φρόνιμος Φωκίων τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν αὐστηρὰν δίαιταν, ὥστε ἀπεφάσισε ν᾿ ἀποστείλῃ τὸν υἱόν του εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἐξηκολούθουν οἱ νέοι καὶ σωματικῶς νὰ γυμνάζωνται, καὶ ὑπὸ αὐστηρὰν δίαιταν νὰ ζῶσιν, ἐνῷ εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος εἶχον παραμεληθῆ, καὶ ἐπομένως τὰ ἤθη τῶν νέων εἶχον παραλύσει.

Τότε ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ Δημάδης, δημαγωγὸς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

διεφθαρμένος καὶ κακοήθης, ὅστις, θέλων νὰ πειράξῃ τὸν Φωκίωνα ὡς προτιμήσαντα τὴν Σπαρτιατικὴν ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴν ἀνατροφήν, εἶπεν εἰρωνικῶς πρὸς αὐτόν — «Ἂν προτείνῃς εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ παραδεχθῶσι τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου, εἶμαι ἕτοιμος νὰ ὑποστηρίξω τὴν πρότασίν σου.» Ἀλλ' ὁ Φωκίων ὀρθῶς τῷ ἀπήντησεν — «Ἤθελεν εἶσθαι πολὺ γελοῖον νὰ ὑποστηρίξῃς »τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου σύ, ὁ ἀλειμμένος μὲ τόσα »μυρωδικά, καὶ ὁ φορῶν χλαμύδα τόσον πολυτελῆ!»

Παρεκαλέσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ἦτο ὁ Λυκοῦργος, τὸν ὁποῖον ἀνέφερεν. Ὁ δὲ καλὸς γέρων μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς·

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ.

Ὁ Λυκοῦργος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σπάρτην περὶ τὰ 770 ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Εὐνόμου, τὸν ὁποῖον διεδέχθη ὁ μεγαλήτερος ἀδελφὸς τοῦ Λυκούργου.

Ὅτε δὲ ὁ ἀδελφός του ἀπέθανεν, ὁ Λυκοῦργος, ἂν ἦτο ἄδικος καὶ φιλόδοξος, εὐκόλως ἠδύνατο ν' ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ θρόνου· ἀλλά, φίλος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, παρουσίασεν εἰς τὸν λαὸν τὸν νεογεννηθέντα ἀνεψιόν του Χαρίλαον, ὡς τὸν νόμιμον βασιλέα των, αὐτὸς δὲ ἀνεχώρησε μακρὰν τῆς πατρίδος του.

Ἐπομένως περιηγήθη τὴν Κρήτην, τὴν Αἴγυπτον καὶ διαφόρους πόλεις τῆς Ἀσίας, σπουδάζων τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ συναναστρεφόμενος τοὺς τότε σοφούς, διότι πολὺ ἐπεθύμει ν' ἀναφανῇ ὠφέλιμος εἰς τὴν φίλην πατρίδα του, καὶ νὰ προικίσῃ αὐτὴν μὲ νόμους, διὰ τῶν ὁποίων οἱ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

συμπολῖταί του ν' ἀναδειχθῶσιν ἀνδρεῖοι καὶ ἐνάρετοι. Ἡ δὲ ἐπιθυμία του αὕτη εὐτυχῶς ἐξεπληρώθη.

Ἐπιστρέψας εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ τῶν νόμων του ἐκανόνισε πρὸ πάντων τὴν ἀνατροφὴν τῶν παίδων. Ἐγνώριζεν ὁ Λυκοῦργος ὅτι, ἐὰν ὁ κηπουρὸς δὲν φροντίσῃ ἐν καιρῷ τὰ μικρά του δένδρα, θέλουν μεγαλώσει στραβὰ καὶ ἀδιόρθωτα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σπάρτη τότε περιεκυκλοῦτο ὑπὸ πολλῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐπομένως εἶχεν ἀνάγκην ἀνδρείων πολιτῶν, διέταξεν ὁ Λυκοῦργος ὅλα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης ν' ἀνατρέφωνται εἰς τὴν γυμναστικήν, τὴν σκληραγωγίαν, τὴν λιτότητα, τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις, τὴν πειθαρχίαν, καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος. Τοιουτοτρόπως δὲ κατώρθωσεν ὥστε οἱ Σπαρτιᾶται νὰ γίνωσι μετά τινας χρόνους ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι, ἐνάρετοι καὶ φιλοπάτριδες, ἕτοιμοι νὰ θυσιάζωσι τὸ πᾶν ὑπὲρ πατρίδος.

Κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἅμα τὸ παιδίον ἐγίνετο ἑπτὰ ἐτῶν, ἐλαμβάνετο ἐκ τῆς πατρικῆς οἰκίας, καὶ ὡδηγεῖτο εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, ὅπου οἱ παιδονόμοι ἀνεδέχοντο τὴν ἀνατροφήν του. Ἐκεῖ διὰ τῆς γυμναστικῆς, τῆς ἁπλῆς διαίτης, τῆς σκληραγωγίας, τῆς λιτότητος καὶ τῆς πειθαρχίας, ἐμορφόνοντο νέοι ὑγιεῖς, ἀνδρεῖοι, μεγαλόψυχοι, ἐνάρετοι, εὐπειθεῖς καὶ ἕτοιμοι νὰ ὑποφέρωσιν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὅλας τὰς κακουχίας τῶν ἐκστρατειῶν καὶ τῶν πολέμων.

Εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰ γυμνάσιά των ἤκουον προσέτι συχνάκις οἱ νέοι τοὺς γέροντας, διηγουμένους τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν προγόνων των, καὶ τοιουτοτρόπως ἡ φιλοτιμία τῶν παίδων ἠρεθίζετο εἰς ἔργα ἔνδοξα καὶ πατριωτικά.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἐντὸς τοῦ σπουδαστηρίου του, καὶ νὰ συγγράψῃ τόσα πολλὰ καὶ συγχρόνως τόσον ὡραῖα, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς γῆρας βαθὺ καὶ ἔνδοξον.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΕΡΓΑ.

Ὁ Γεροστάθης συνείθιζε πάντοτε διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἔργων του νὰ ἐπιβεβαιοῖ τοὺς λόγους καὶ τὰς συμβουλάς του· ἐκτὸς δὲ τούτου ἐφρόντιζεν ὥστε αἱ καλαὶ συμβουλαί του νὰ μὴ παρέρχωνται ἄνευ τινὸς ὠφελίμου ἀποτελέσματος, ἐπιμελούμενος νὰ πραγματοποιῶνται ὑπὸ τῶν φίλων ἀκροατῶν του.

Ἐπειδὴ δὲ ἀνέφερον ἐνταῦθα ὅσα περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ καθαροῦ ἀέρος μᾶς εἶπε, θεωρῶ κατάλληλον νὰ προσθέσω καί τινα ἐκ τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐνήργησε πρὸς βελτίωσιν τοῦ ἀέρος τῆς κωμοπόλεως.

Πλησίον τῆς κωμοπόλεως, μεταξὺ μικρῶν τινων λόφων, ἐσχηματίζετο μέγας λάκκος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συῤῥέοντα τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν, ἔμενον λιμνάζοντα καὶ σεσηπότα. Ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι ἐκ τῶν κακῶν ἀναθυμιάσεων τῶν ὑδάτων ἐκείνων, οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως, καὶ μάλιστα τὰ παιδία, ὑπέφερον συχνοὺς πυρετούς.

Τὴν παρατήρησιν ταύτην τοῦ γέροντος ἐδυσκολεύθησαν κατ' ἀρχὰς νὰ πιστεύσωσιν οἱ προεστῶτες καὶ οἱ λοιποὶ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ὑπείκοντες εἰς τὰς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς τοῦ Γεροστάθου, ἀπεφάσισαν νὰ συνεργήσωσι μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ βάλτου.

Ὅθεν κατὰ τὴν διάρκειαν ἑνὸς μηνὸς μικροὶ καὶ μεγάλοι, γέροντες καὶ παιδία, γυναῖκες καὶ κοράσια, ἀκολου-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

θοῦντες καθ' ἡμέραν εἰς τακτικὴν ὥραν τὸν γέροντα, προπορευόμενον καὶ κρατοῦντα πτυάριον, διηυθυνόμεθα εἰς τὸν βάλτον· ῥίπτοντες δέ, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γεροστάθου, λίθους καὶ χώματα ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξαντες μικρά τινα αὐλάκια, ἀπεξηράναμεν διὰ παντὸς τὰ λιμνάζοντα ἐκεῖνα ὕδατα. Ἔκτοτε δὲ ἐξέλιπεν ὁ πυρετός, καὶ οἱ γονεῖς, βλέποντες ὑγιᾶ καὶ ῥοδοκόκκινα τὰ τέκνα των, ἐμακάριζον τὸν ἀγαθὸν γέροντα.

Ὁ Γεροστάθης προσέτι καὶ διὰ τῶν προσωπικῶν του κόπων καὶ διὰ τῶν ἐπανειλημμένων προτροπῶν του κατώρθωσε νὰ καταστολίσῃ καὶ τὴν πλατεῖαν καὶ τὰς βρύσεις καὶ τὸ κοιμητήριον καὶ τὰ πέριξ τῆς κωμοπόλεως μὲ διάφορα δένδρα, τὰ ὁποῖα ἐθεώρει οὐχὶ μόνον ὡς στολισμόν, αλλὰ καὶ ὡς ἀναγκαιότατα εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἀέρος, καὶ ἑπομένως εἰς τὴν ὑγείαν τῶν κατοίκων.

Εὐχαρίστως δ' ἐνθυμοῦμαι μὲ πόσην χαρὰν καὶ ζωηρότητα οἱ μικροὶ ἡμεῖς φίλοι του ἐφυτεύσαμεν ὑπὸ τὰς ὁδηγίας του πολλὰ ἐκ τῶν δένδρων ἐκείνων, εἴς τινα τῶν ὁποίων μάλιστα εἶχε δώσει καὶ τὰ ὀνόματά μας.

Πολλάκις τὸν ἠκούσαμεν συσταίνοντα εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν καθαριότητα τῶν ὁδῶν καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως. «Ὅσοι δὲν καθαρίζωσιν, ἔλεγε, τὸν δρόμον των, ἀναγκάζονται ἐπὶ τέλους νὰ καθαρίζωσι τὸ σῶμά των διὰ πικρῶν ἰατρικῶν».

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶχε κατορθώσει ὥστε πτωχός τις ν' ἀφήσῃ τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ζητείαν, καὶ νὰ καταγίνηται εἰς τὴν κάθαρσιν τῶν ὁδῶν, λαμβάνων παρὰ τοῦ κοινοῦ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν.

Ἐνθυμοῦμαι προσέτι ὅτι, ὁσάκις εἰς τὴν ἐξοχήν, περι-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πατοῦντες μετὰ τοῦ Γεροστάθου, ἔτυχε ν' ἀπαντήσωμεν πτῶμά τι ζώου, κατὰ παραγγελίαν του ἠνοίγετο ἀμέσως λάκκος πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ πτώματος. «Ὅστις, ἔλεγεν ὁ γέρων, ἀνοίγει λάκκους εἰς τὰ πτώματα τῶν ζώων, αὐτὸς ἐλαττόνει τοὺς τάφους τῶν ἀνθρώπων.»

Συχνάκις δὲ ἠκούομεν παρ' αὐτοῦ τοὺς ἑξῆς στίχους·

«Ἂν ἀγαπᾷς τὸν καθαρὸν ἀέρα ἐπιμόνως,
»Καὶ ἂν ποτὲ ὁ ἥλιος ς' τὴν κλίνην δὲν σ' εὑρίσκῃ,
»Βίον μακρὸν σ' ὑπόσχομαι καὶ ὑγιᾶ συγχρόνως.»

Ο ΥΓΙΕΙΝΟΣ ΣΤΟΛΙΣΜΟΣ.

«Εἶναι βούλου φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής.»
(Ἰσοκράτους.)

Ἕνα ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως ἐφυτεύομεν μικρὰς πλατάνους ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ Γεροστάθου, οἱ συμμαθηταί μας Πέτρος καὶ Νικόλαος κατελάσπωσαν καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς χεῖράς των.

Καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἔτρεξεν ἀμέσως εἰς τὴν βρύσιν τῆς πλατείας, καὶ νίψας καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν συνήθη του καθαριότητα· ὁ δὲ Νικόλαος ἐθεώρησεν εὐκολώτερον νὰ σπογγίσῃ καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖράς του μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός του.

Ὁ Γεροστάθης, ὅστις παρετήρησε ταῦτα, ἀντὶ νὰ ἐπιπλήξῃ τὸν μικρὸν Νικόλαον, περιωρίσθη νὰ ἐπαινέσῃ ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν Πέτρον ὡς φίλον τῆς καθαριότητος.

— Εὖγε! φίλε Πέτρε, τῷ εἶπε, χαίρω πολύ, βλέπων

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ὅτι ἀγαπᾷς τὴν καθαριότητα, προτιμήσας νὰ νιφθῇς, παρὰ νὰ μεταφέρῃς τὴν λάσπην ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν σου εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός σου.

Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ φίλη μου ἐκείνη, ἡ λευκοτάτη ὡς ἡ χιών, τὴν ὁποίαν ἐκ νεότητός μου ἠγάπησα, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν χρεωστῶ κατὰ μέγα μέρος τὴν καλήν μου ὑγείαν, ὡς ἄλλοτε σᾶς εἶπον.

— Καὶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Πέτρος, προσπαθῶ νὰ ἦμαι πάντοτε καθαρός, διὰ νὰ μὴ μὲ ἀηδιάζωσιν ὅσοι μὲ βλέπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ πῶς ἡ καθαριότης δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν ὑγείαν.

— Ἐξακολούθησον πάντοτε, φίλε Πέτρε, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γεροστάθης, νὰ ἦσαι καθαρὸς κατά τε τὸ σῶμα, τὰ ἐνδύματα καὶ τὴν κατοικίαν, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι θέλεις διατηρήσει οὕτω τὴν καλήν σου ὑγείαν. Ἡ καθαριότης δὲν χρησιμεύει μόνον διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀηδιάζωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μᾶς προφυλάττῃ ἀπὸ πολλὰς ἀσθενείας· διὰ τοῦτο μὲ ἀρέσκει νὰ τὴν ὀνομάζω *στολισμὸν ὑγιεινόν*, διότι καὶ στολίζει, καὶ τὴν ὑγείαν προφυλάττει.

Παρεκαλέσαμεν τότε τὸν καλὸν γέροντα νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ποίαν σχέσιν ἔχει ἡ καθαριότης μὲ τὴν ὑγείαν· ὁ δὲ Γεροστάθης εἶπε τὰ ἑξῆς·

ΤΑ ΑΦΘΟΝΑ ΔΩΡΑ.

Ἡ τροφή, τὴν ὁποίαν τρώγομεν, χρησιμεύει βεβαίως πρὸς διατροφὴν καὶ συντήρησιν τοῦ σώματος· ἀλλὰ μέγα μέρος τῆς τροφῆς μεταβάλλεται ἐντὸς τοῦ σώματος εἰς ἀτμούς, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον δὲν χρησιμεύουν εἰς τὸ σῶ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χορούς, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ τραγῴδιά των, τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν ἐδιδάσκοντο τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης. Χορεύοντες, οἱ μὲν γέροντες ἔψαλλον·

«*Ἄμες ποτ' ἦμες ἄλκιμοι νεανίαι*·»

οἱ δὲ νέοι,

«*Ἄμες δὲ γ' ἐσμέν· ἂν δὲ λῇς, πεῖραν λάβε.*»

οἱ δὲ παῖδες,

«*Ἄμες δὲ γ' ἐσσόμεθα πολλῷ κάῤῥονες.*»

Μὴ ἐννοήσαντες τοὺς ἑλληνικοὺς αὐτοὺς στίχους, παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ· ὁ δὲ γέρων ἡρμήνευσε τὸ νόημα αὐτῶν οὕτως·

Οἱ γέροντες,

Ὦ! ἤμεθα κ' ἡμεῖς ποτε ἀνδρεῖα παλληκάρια!

Οἱ νέοι,

Πλὴν τώρα εἴμεθα ἡμεῖς· δοκίμασον ἂν θέλῃς.

Οἱ παῖδες,

Ἡμεῖς δὲ θέλομεν φανῇ πολὺ καλλίτεροί σας.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ Ο ΟΜΗΡΟΣ.

Εἰς τὰ σχολεῖα, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ἠκροάζοντο οἱ παῖδες τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τὰ ἡρωϊκὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου . . .

Διεκόψαμεν τότε τὴν διήγησιν τοῦ γέροντος, ἐρωτήσαντες αὐτὸν τίς ἦτο ὁ Ὅμηρος. Ὁ δὲ ἀπεκρίθη·

Ὁ Ὅμηρος ἔζη περίπου ἑκατὸν ἔτη πρὸ τοῦ Λυκούργου· εἶναι ὁ μεγαλήτερος ποιητὴς ὄχι μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου· οὐδεὶς ἄλλος ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ τὸ ὕψος, τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ κάλλος τοῦ Ὁμήρου. Δύο δὲ εἶναι τὰ μεγάλα ποιήματά του, ἡ Ἰλιὰς καὶ ἡ Ὀδύσσεια,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὰ ὁποῖα πρὸ τρισχιλίων περίπου ἐτῶν ἀναγινώσκονται, καὶ θέλουν ἀναγινώσκεσθαι πάντοτε μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἀγαλλιάσεως.

Τὰ ὡραῖα αὐτὰ ποιήματα ἦσαν ὀλίγον γνωστὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λυκούργου. Λέγεται δὲ ὅτι αὐτός, εὑρὼν ἓν χειρόγραφον τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσείας εἰς τὰς περιηγήσεις του κατὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, πρῶτος ἐκοινοποίησεν εἰς τοὺς Ἕλληνας αὐτὰς τὰς δύω ἀθανάτους θυγατέρας τοῦ μεγάλου ποιητοῦ.

Εἰς τὴν Ἰλιάδα του ὁ Ὅμηρος ψάλλει τὴν ἀνδρίαν καὶ τὰς νίκας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Ἀσιανῶν, θέτων τοὺς Ἕλληνας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, ἤτοι τῆς ἀνδρίας ὁδηγουμένης ὑπὸ τῆς φρονήσεως, τοὺς δὲ Ἀσιανοὺς Τρωαδίτας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀφροδίτης, ἤτοι τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς μαλθακότητος.

Ὅθεν ὁ Λυκοῦργος ἐθεώρησε κατάλληλον ν' ἀκροάζωνται τὸ ἡρωϊκὸν αὐτὸ ποίημα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης, ὅπως ἐξάπτηται ἡ φιλοτιμία των πρὸς ἀπομίμησιν τῶν Ὁμηρικῶν ἡρώων καὶ τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΔΕΣ.

Κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου καὶ αὐταὶ αἱ νέαι Σπαρτιάτιδες ἐχρεώστουν νὰ γυμνάζωσι τὰς σωματικάς των δυνάμεις, διὰ νὰ προετοιμάζωνται μητέρες καὶ τροφοὶ ὑγιεῖς καὶ εὔρωστοι εὐρώστων καὶ ὑγιῶν τέκνων. Προσέτι δὲ ἀνετρέφοντο αἱ νέαι τῆς Σπάρτης μὲ τὰ ὑψηλότερα αἰσθήματα τῆς φιλοπατρίας.

Ὅτε ἡ Σπαρτιᾶτις Γοργὼ ἔστελλε τὸν υἱόν της εἰς τὸν πόλεμον, δὲν ἐλυπεῖτο, δὲν ἔκλαιε, δὲν ἔτρεμεν· ἀλλά,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ἤ τὰν ἤ ἐπὶ τᾶς»

ἐγχειρίζουσα εἰς αὐτὸν τὴν ἀσπίδα, λακωνικῶς τῷ ἔλεγεν «*ἢ τάν, ἢ ἐπὶ τᾶς,*» ἤτοι «ἢ νὰ φέρῃς τὴν ἀσπίδα αὐτὴν ὀπίσω νικητής, ἢ ἐπ' αὐτῆς νὰ σὲ φέρωσι πεσόντα ὑπὲρ πατρίδος.» Ἀλλοίμονον εἰς τὸν Σπαρτιάτην, ὅστις ἔρριπτε τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ ὅπλα του εἰς τὴν μάχην διὰ νὰ σωθῇ! Ὁ δειλὸς καὶ ῥίψασπις ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς περιφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς.

Μαθοῦσα ἡ Σπαρτιᾶτις Ἀργιλεωνὶς ὅτι ὁ υἱός της Βρασίδας ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀντὶ νὰ κλαύσῃ, ἠρώτησεν ἐὰν ὁ Βρασίδας ἀπέθανεν ἀξίως τῆς Σπάρτης. Ὅτε δὲ οἱ ἐπιςρέψαντες ἐκ τῆς μάχης τῇ ἔλεγον «ὅτι ἄλλον τοιοῦτον δὲν ἔχει ἡ Σπάρτη,» ἡ μετριόφρων καὶ φιλόπατρις Ἀργιλεωνὶς «*μὴ λέγετε*, εἶπε, *τοῦτο, ὦ φίλοι· καὶ μὲν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἦτο ὁ Βρασίδας, ἀλλ' ἡ πατρὶς ἔχει πολλοὺς καλλιτέρους ἐκείνου.*»

Τοιαύτας γυναῖκας ἔχουσα ἡ Σπάρτη ἐδοξάσθη· διότι ἀπὸ τὴν ἀνατροφὴν τῶν γυναικῶν κρέμαται ἡ εὐτυχία ἢ ἡ κακοδαιμονία τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν πόλεων. Ὅταν αἱ γυναῖκες ἦναι ὑγιεῖς καὶ γενναῖαι, ὑγιᾶ, ἀνδρεῖα καὶ μεγαλόψυχα ἀνατρέφουν τὰ τέκνα αὐτῶν· ὅταν αἱ γυναῖκες ἦναι ἐνάρετοι, φιλόπονοι, οἰκονόμοι καὶ ἐχθραὶ τῆς πολυτελείας, τὰ δημόσια ἤθη διατηροῦνται ἁγνά, καὶ αἱ κοινωνίαι ἑπομένως εὐδαιμονοῦν καὶ ἀκμάζουν.

ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Σπαρτιατικῶς, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀνετράφη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου, καὶ δι' αὐτὸ ἔπραξεν ἔργα μεγάλα, καὶ *Μέγας* ἐπονομάσθη. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἦτο συγγενής μας.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

— Συγγενής μας! καὶ πῶς! ἐκστατικοὶ εἴπομεν. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπανέλαβε — Ναὶ συγγενής μας· εἶχε φλέβα Ἠπειρωτικήν, διότι ἡ μήτηρ του Ὀλυμπιὰς ἦτο θυγάτηρ τοῦ Νεοπτολέμου, βασιλέως τῆς ποτὲ ἐλευθέρας Ἠπείρου. Ὁ δὲ παιδαγωγός, ὅστις ἀνέθρεψε τὸν Ἀλέξανδρον, ἦτο ὁ Λεωνίδας, συγγενὴς τῆς μητρός του Ὀλυμπιάδος.

Νέος ὢν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐγυμνάζετο εἰς τὴν ἱππασίαν καὶ εἰς τὸ κυνήγιον τῶν ἀγρίων ζώων· συνείθιζε δὲ νὰ ἦναι ἐγκρατὴς καὶ λιτὸς περὶ τὴν δίαιταν, νὰ ὑπομένῃ δὲ τὴν σκληραγωγίαν καὶ τοὺς κόπους· καὶ οὕτω κατέστη ὑγιής, δραστήριος, ἀνδρεῖος καὶ μεγαλόψυχος.

Δι' αὐτῶν καὶ ἄλλων προτερημάτων κατώρθωσεν, ὅτε εἰκοσαετὴς διεδέχθη τὸν πατέρα του Φίλιππον, νὰ ἐκλεχθῇ εἰς τὴν Κόρινθον *Αὐτοκράτωρ στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας*, καὶ νὰ καθυποτάξῃ ἐντὸς δώδεκα ἐτῶν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τὴν βάρβαρον Ἀσίαν, ἐκτείνας τὸ κράτος του ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ!

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος παρετήρησεν ὅτι τινὲς τῶν στρατηγῶν του ἤρχισαν νὰ ἀρέσκωνται εἰς τὴν μαλθακὴν ζωὴν τῶν Ἀσιανῶν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς «Δὲν βλέπετε, φίλοι, »ὅτι οἱ μὲν βάρβαροι, ὄντες μαλθακοὶ καὶ ἄνανδροι, εὐ»κόλως νικῶνται, ἐνῷ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, κοπιάζοντες, καὶ »σκληραγωγούμενοι, καθ' ἡμέραν νικῶμεν αὐτούς; δὲν »ἐνθυμεῖσθε πόσον γλυκὺς μετὰ τὸν κόπον εἶναι ὁ ὕπνος; »δὲν συγκρίνετε τὸν Ἕλληνα μὲ τὸν Ἀσιανόν, ὅπως πει»σθῆτε ὅτι *ἡ μὲν τρυφὴ εἶναι δουλικώτατον, ὁ δὲ κόπος »βασιλικώτατος*;»

Εἶχε δίκαιον ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, καὶ οἱ φρόνιμοι αὐ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τοὶ λόγοι του ἠδύναντο καὶ σήμερον νὰ σωφρονήσωσί τινας, οἵτινες, λησμονοῦντες τὰς προγονικὰς ἀρετάς, ἀσπάζονται τὰ ἀσιανὰ ἐλαττώματα, ὡς τὴν ὀκνηρίαν καὶ μαλθακότητα, τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀκρασίαν, τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὸν ἐγωϊσμόν.

Οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας, ἐξασκοῦντες τὸ μὲν σῶμα διὰ τῆς γυμναστικῆς, τὴν δὲ ψυχὴν διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ὄχι μόνον ἐπὶ Ἀλεξάνδρου κατέκτησαν τὴν Ἀσίαν καὶ Ἀφρικήν, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατώρθωσαν νὰ διασώσωσι τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἑλλάδος, κατατροπώσαντες καὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἰς τὰς Θερμοπύλας, καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα, καὶ εἰς τὰς Πλαταιὰς τοὺς ἀπείρους βαρβαρικοὺς στρατούς, οἵτινες ἐκ τῆς Ἀσίας εἶχον ἐλθεῖ πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, ὁσάκις ὡμίλει περὶ τῶν προγόνων μας, ἐθερμαίνετο καὶ ἐνθουσιάζετο· διὰ τῶν ζωηρῶν δὲ ὀφθαλμῶν του, διὰ τῶν ἐκφραστικῶν χειρονομιῶν καὶ τῆς ἐνθέρμου φωνῆς του μετέδιδε καὶ εἰς τὰς ἁπαλὰς ἡμῶν καρδίας τὸν ἠλεκτρισμόν, τὴν θέρμην καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς εὐγενοῦς του ψυχῆς. Παρεκαλέσαμεν δὲ τότε αὐτὸν νὰ μᾶς διηγηθῇ τὰ τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Θερμοπυλῶν. Ὁ δὲ Γεροστάθης διηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΡΑΘΩΝΑ.

Ὁ μέγας βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος, ἀποφασίσας νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν μικρὰν Ἑλλάδα, ἔστειλε κατ' αὐτῆς ἐκ τῆς Ἀσίας ἑξακόσια πλοῖα καὶ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας στρατοῦ. Ὅτε δὲ ὁ Περσικὸς στρατὸς ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Μαραθῶνα, πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν κατ᾽ αὐτῶν δέκα μόνον χιλιάδας ἀνδρῶν.

Δέκα στρατηγοὶ Ἀθηναῖοι ἐδιοίκουν τὰς δέκα ταύτας χιλιάδας· ἕκαστος δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν εἶχεν ἀνὰ μίαν ἡμέραν κατὰ σειρὰν τὴν γενικὴν ἀρχιστρατηγίαν.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίας ηὐχαρίστει μὲν τὴν φιλαρχίαν, τὴν φιλοπρωτίαν, καὶ τὴν φιλοδοξίαν ὅλων, δὲν ἤρεσεν ὅμως εἰς τὸν φρόνιμον Ἀριστείδην, ἂν καὶ ἦτο εἷς ἐκ τῶν δέκα.

Εὐτυχῶς ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐμολύνετο ἀπὸ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας. Ὁ Ἀριστείδης, ὢν *φιλόπατρις*, δὲν ἦτο *φιλόπρωτος*. Ὁ φιλόπρωτος εἶναι φίλος τοῦ ἑαυτοῦ του. Ὁ δὲ ἀγαπῶν τὴν πατρίδα του δὲν ἀνέχεταί ποτε νὰ πρωτεύῃ αὐτός, ἂν καὶ ἀνίκανος, ἀλλ᾽ ἐπιθυμεῖ νὰ πρωτεύῃ ὁ ἱκανώτερος, διὰ νὰ εὐδοκιμῇ ἡ πατρίς.

Ὁ Ἀριστείδης λοιπὸν ἐπρότεινεν ὅτι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος ἀπαιτεῖ νὰ θυσιάσωσι πᾶν αἴσθημα φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας, καὶ ν᾽ ἀναθέσωσι διαρκῶς τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν ἱκανώτερον καὶ ἐμπειρότερον μεταξὺ τῶν δέκα. Εὐτυχῶς δὲ ἡ ἔμφρων πρότασις τοῦ Ἀριστείδου ἐγένετο δεκτή, καὶ ὁ Μιλτιάδης, ὅστις ἦτο ὁ ἐμπειρότερος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν, καὶ διὰ τῆς λαμπρᾶς νίκης του ἐδόξασε τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος.

Ἓξ χιλιάδες Περσῶν ἐθυσιάσθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πρὸς ταπείνωσιν καὶ σωφρονισμὸν τοῦ ὑπερηφάνου Δαρείου. Ἑπτὰ δὲ ἐκ τῶν Περσικῶν πλοίων προφθάσαντες οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ παράλιον, κατέκαυσαν ὡς ὁλοκαυτώ-

ματα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας· ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲ μόνον ἑκατὸν ἐννενήκοντα ἔπεσαν ἐνδόξως ὑπὲρ πατρίδος.

Μεταξὺ τῶν πεσόντων ἦτο καὶ ὁ *Κυναίγειρος*, ἀδελφὸς τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ ἀρχαιοτέρου τραγικοῦ ποιητοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ *Κυναίγειρος*, προφθάσας νὰ συλλάβῃ διὰ τῆς ἀριστερᾶς του χειρὸς ἓν τῶν Περσικῶν πλοίων ἕτοιμον ν' ἀποπλεύσῃ, κατέσφαζε διὰ τῆς δεξιᾶς τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἐχθρούς· ὅτε δὲ οἱ Πέρσαι ἔκοψαν τὴν κρατοῦσαν τὸ πλοῖον στιβαρὰν χεῖρά του, ὁ μεγαλόψυχος Ἕλλην δὲν ἐδειλίασεν· ἀλλὰ προσπαθῶν, ὡς ἄλλος λέων, διὰ τῶν ὀδόντων νὰ κρατήσῃ τὸ πλοῖον, εὗρε τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἡρωϊκὸν θάνατον, τὸν γλυκύτερον καὶ ἐνδοξότερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Ἰδού, παιδία μου, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ἐξαίσια ἀποτελέσματα τῆς ἀνατροφῆς, τῆς ἀνδρίας, τῆς ἐλευθερίας, καὶ τῆς φιλοπατρίας! Δέκα χιλιάδες Ἑλλήνων κατατροπόνουν ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν, καὶ νικῶσιν οὕτω τοὺς νικητὰς τῶν Μήδων, τῶν Λυδῶν, τῶν Βαβυλωνίων! Ἀλλὰ καὶ οἱ Πέρσαι, καὶ οἱ Μῆδοι, καὶ οἱ Βαβυλώνιοι ἦσαν Ἀσιανοὶ ἀνάνδρως ἀνατρεφόμενοι, ἐνῷ οἱ Ἕλληνες παιδιόθεν ἐξήσκουν τὸ μὲν σῶμα εἰς τὴν ἀνδρίαν, τὸ δὲ φρόνημα εἰς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δὲ καρδίαν εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος.

Ἐν τούτοις ἂς μὴ λησμονήσωμεν ὅτι, ἂν ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐθυσίαζεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος τὸ αἴσθημα τῆς φιλοπρωτίας, ἂν αὐτὸς πρῶτος δὲν παρεχώρει τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, λέγων ὅτι «*τὸ νὰ ὑποτάσσηταί τις εἰς τοὺς ἱκανωτέρους καὶ ἐμπειροτέρους*

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

του δὲν εἶναι αἰσχρόν, ἀλλὰ μάλιστα σεμνὸν καὶ σωτήριον», ἴσως ἡ Ἑλλὰς ὅλη ἐξανδραποδιζομένη ἔκτοτε ἤθελεν ἐκβαρβαρωθῆ, ἡ δὲ Εὐρώπη δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὁποία σήμερον εἶναι.

Ο ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΑΣ.

Ἡ καταστροφὴ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, ἀντὶ νὰ σωφρονίσῃ τὸν ὑπερήφανον Δαρεῖον, ἔτι μᾶλλον ἐξηγρίωσεν αὐτόν. Ἤρχισε λοιπὸν νὰ προετοιμάζῃ ςρατοὺς μεγάλους, σκοπεύων νὰ ἐκστρατεύσῃ αὐτοπροσώπως, ὅπως ἐκπλύνῃ τὸ Μαραθώνιον αἶσχός του. Ἀλλ' ἐπελθὼν ὁ θάνατος ἐματαίωσε τὰ σχέδιά του· τὴν πραγματοποίησιν ὅμως αὐτῶν ἀνέλαβεν ὁ Ξέρξης, ὁ υἱὸς καὶ διάδοχός του.

Δέκα ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ἐξεστράτευσεν ὁ Ξέρξης κατὰ τῆς Ἑλλάδος, φέρων κατ' αὐτῆς δύο ἑκατομμύρια στρατοῦ, ὑπὲρ τὰ χίλια τετρακόσια πολεμικὰ πλοῖα, χίλια πλοῖα φορτηγά, καὶ τρία περίπου ἑκατομμύρια δούλων.

Ἀφοῦ διέβη ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐπροχώρησε διὰ τῆς Θράκης εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ διὰ τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Θεσσαλίαν, καὶ διὰ τῶν Θερμοπυλῶν ἐπρόκειτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κυρίως λεγομένην Ἑλλάδα.

Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες εἶχον προκαταλάβει τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, στείλαντες πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς θέσεως ταύτης τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης Λεωνίδαν, ὁδηγοῦντα ἓξ χιλιάδας Ἑλλήνων, ἐξ ὧν τριακόσιοι Σπαρτιᾶται.

Ὅτε ὁ Ξέρξης ἐπληροφορήθη ὅτι τόσον ὀλίγοι Ἕλληνες

«Ἐλθὼν λαβέτω»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἐπρόκειτο νὰ διαφιλονεικήσωσιν εἰς τοὺς πολυαρίθμους στρατούς του τὴν δίοδον, ἐγέλασεν· ἀλλὰ συγχρόνως ἐθαύμασε, μαθὼν ὅτι μὲ ἄκραν ἀταραξίαν περιέμενον τὴν μάχην, κτενίζοντες τὰς μακράς των κόμας, καὶ ἐξασκούμενοι εἰς τὰ ἀγαπητά των γυμνάσια.

Τεσσάρων ἡμερῶν προθεσμίαν ἔδωκεν ὁ Ξέρξης πρὸς τὸν Λεωνίδαν, ὅπως σκεφθῇ τὸν μέγαν κίνδυνον καὶ τὴν βεβαίαν καταστροφήν του, καὶ ἑπομένως ἀναχωρήσῃ, ἀφίνων τὴν εἴσοδον ἐλευθέραν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν Ἕλληνες ἔμενον σταθεροὶ εἰς τὴν θέσιν των, ὁ Ξέρξης ἀπέστειλε πρέσβεις δια νὰ ζητήσῃ τὴν παράδοσιν τῶν ὅπλων. «*Ἐλθὼν λαβέτω*,» ἀπήντησε τότε λακωνικῶς καὶ γενναίως ὁ ἀτρόμητος Λεωνίδας.

Ὅτε δέ τις τῶν πρέσβεων διὰ νὰ ἐκφοβίσῃ τοὺς Ἕλληνας εἶπεν ὅτι τόσον πολλὰ εἶναι τὰ ἐχθρικὰ στρατεύματα, ὥστε τὰ βέλη ῥιπτόμενα θέλουν τοῖς ἀποκρύψει τὸν ἥλιον, «*τόσον καλλίτερα*,» ἀπήντησαν οἱ Σπαρτιᾶται, «*θέλομεν πολεμήσει ὑπὸ σκιάν*.»

Ὁ ὑπερήφανος βασιλεὺς μαθὼν ταῦτα ὠργίσθη, καὶ ἀμέσως διέταξε τοὺς στρατούς του νὰ ὁρμήσωσι καὶ συλλάβωσι ζῶντας τοὺς ὀλίγους ἐκείνους αὐθάδεις Ἕλληνας, δεσμίους δὲ νὰ παρουσιάσωσιν αὐτοὺς ἐνώπιόν του.

Ἀλλ' ἐπὶ δύω ὁλοκλήρους ἡμέρας ὅλαι αἱ ἀπειράριθμοι δυνάμεις τῆς Ἀσίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κλονίσωσι τὴν καρτερίαν καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων. Ἀντικρούοντες γενναίως οἱ Ἕλληνες καὶ σωρηδὸν κατασφάζοντες τοὺς ἐφορμῶντας βαρβάρους, διετηρήθησαν εἰς τὴν θέσιν των ἀκλόνητοι, ὡς οἱ βράχοι τῶν Θερμοπυλῶν, ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἐμάχοντο. Ἐπὶ τέλους δὲ ἤθελον θριαμβεύσει, ἐὰν ὁ ἐπι-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

κατάρατος Ἐφιάλτης, δὲν ὡδήγει δι' ἀγνώστου μονοπατίου τοῦ ὄρους Οἴτης εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν πρὸς περικύκλωσιν τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Λεωνίδας ἰδὼν τὴν προδοσίαν, καὶ ἑπομένως τὸν θάνατον βέβαιον, ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὰς πόλεις των τοὺς ὑπὸ τὰς ὁδηγίας του Ἕλληνας, ὅπως χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλην περίστασιν. Ἐκράτησε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς τριακοσίους Σπαρτιάτας, εἰπὼν ὅτι αὐτοί, κατὰ τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης, δὲν δύνανται ν' ἀφήσωσι τὴν θέσιν των, ἀλλὰ χρεωστοῦν νὰ τὴν ὑπερασπισθῶσι μέχρι τελευταίας πνοῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου χρησμός τις εἶχεν ἀναγγείλει ὅτι *κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ἢ ἡ Σπάρτη ἔπρεπε νὰ χαθῇ, ἢ εἷς τῶν βασιλέων της νὰ φονευθῇ.* Ὅθεν ὁ βασιλεὺς Λεωνίδας προθύμως ἀπεφάσισε νὰ θυσιασθῇ εἰς τὰς Θερμοπύλας πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος του.

Ἅμα λοιπὸν ἐπῆλθε τὸ σκότος τῆς νυκτός, ὡς κεραυνὸς μετὰ τῶν τριακοσίων του ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ. Τρόμος καὶ φρίκη καταλαμβάνει τοὺς βαρβάρους, τὸ δὲ σκότος ἔτι μᾶλλον αὐξάνει τὴν ταραχήν των. Δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου καὶ εἴκοσι χιλιάδες Ἀσιανῶν πίπτουν ὑπὸ τὰ στιβαρὰ ξίφη τῶν τριακοσίων ἡρώων· ἀλλ' ἀπαυδήσαντες σφάζοντες, ἔπεσαν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τέλους, ἀνταλλάξαντες τὴν πρόσκαιρον ζωὴν μὲ δόξαν ἀθάνατον, ἥτις αἰωνίως θέλει λαμπρύνει καὶ τὸν Λεωνίδαν, καὶ τοὺς τριακοσίους, καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς Σπάρτην

Ἐπὶ τοῦ μνημείου τῶν ἡρώων τούτων οἱ Σπαρτιᾶται, διὰ νὰ παραδώσωσιν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς τὴν πει-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

θαρχίαν καὶ φιλοπατρίαν τῶν πεσόντων, ἐχάραξαν δίστιχον τοῦ ὁποίου ἰδοὺ ἡ ἔννοια·

«*Εἰπὲ 'ς τὴν φίλην Σπάρτην μας, ὦ ξένε διαβάτα,*
»*Ὅτι πιστοὶ 'ς τοὺς Νόμους της κειτόμεθα ἐνταῦθα.*»

Ἀλλ' ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ τριακόσιοι βεβαίως δὲν ἤθελον ἀπαθανατισθῇ εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἂν δὲν ἐφρόντιζον νὰ καταστήσωσι τὰ σώματά των ὑγιᾶ καὶ εὔρωστα, ἂν δὲν συνείθιζον εἰς τὴν πειθαρχίαν, καὶ ἂν δὲν ἐμάνθανον ν' ἀγαπῶσι μετὰ Θεὸν τὴν Πατρίδα.

Μόλις ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του, καὶ ἀμέσως, δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς τῶν συμμαθητῶν μας, μὲ φωνὴν ἐνθουσιῶσαν εἶπε — Λοιπὸν καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ γυμναζώμεθα, διὰ νὰ γίνωμεν ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι ὡς οἱ ἔνδοξοι προπάτορές μας.

Ἀλλ' ὁ Ἀθανάσιος, ὅστις ἠγάπα τὴν ἀντιλογίαν, ψυχρά, ψυχρὰ ἀπήντησε — Καὶ εἰς τί θέλει χρησιμεύσει ἡ ἰδική μας ἀνδρία; ἡμεῖς, ὄντες δοῦλοι, δεν ἔχομεν πατρίδα ἐλευθέραν νὰ ὑπερασπισθῶμεν.

Οἱ ψυχροὶ αὐτοὶ λόγοι ἐπροξένησαν γενικὴν κατήφειαν. Σκυθρωπὸς ἐγένετο καὶ ὁ Γεροστάθης, ἐπὶ πολλὴν δὲ ὥραν ἔμεινε σιωπηλός, καὶ ἓν δάκρυον ἔβρεξε τὰς παρειάς του· στενάξας δὲ βαθέως, διέκοψεν ἐπὶ τέλους τὴν σιωπὴν διὰ τῶν ἀκολούθων λόγων του.

Ἡ ἀρχαία καὶ νεωτέρα ἱστορία μᾶς διδάσκει, παιδία μου, ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς σωμασκίας καὶ ἡ μαλθακὴ δίαιτα παραλύουν καὶ ἐκνευρίζουν καὶ τὰς σωματικὰς καὶ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις τῶν πολιτῶν, καὶ ὅτι ἄνανδρον καὶ ἐκνευρισμένον ἔθνος εἶναι ἀνεπίδεκτον γενναίων φρονημάτων, ἀνίκανον ἐπομένως καὶ *ν' ἀποκτήσῃ* καὶ *νὰ διατη-*

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ρήση τὴν ἐλευθερίαν του, καὶ ὅτι τοιαῦτα δυστυχῆ ἔθνη ὀγλίγωρα ἢ ἀργὰ ἐξευτελίζονται, παρακμάζουν, καὶ καταστρέφονται.

Ἡμεῖς δὲ ἔχομεν πολὺ περισσοτέραν ἀνάγκην τῆς σωμασκίας παρὰ οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν κλιμάτων. Εἰς τὸ ἰδικόν μας μεσημβρινὸν κλίμα αἱ θερμαὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐκνευρίζουν τὰς σωματικὰς δυνάμεις, ὅθεν διὰ τῆς σωμασκίας πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν καὶ ν' ἀναπληρῶμεν αὐτάς, τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον καὶ ὀλιγάριθμοι δυστυχῶς κατηντήσαμεν.

Ἐκτὸς δὲ τῶν γυμνασμάτων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸ σχολεῖον μᾶς ἔδειξεν ὁ Γεροστάθης, εἶπεν ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι σωμασκίαι, ὡς *ὁ περίπατος, τὸ τρέξιμον, τὸ πήδημα, ἡ πάλη, ὁ δίσκος, ἡ ἱππασία, τὸ κολύμβημα, ἡ κωπηλασία, ὁ χορός, ἡ ὁπλασκία, τὸ κυνήγιον.*

Ἀλλ' οἱ ἀρχαῖοι σοφοί μας ἔλεγον *Μηδὲν ἄγαν* καὶ *Πᾶν μέτρον ἄριστον*· ὅθεν τὰ γυμνάσιά σας πρέπει πάντοτε νὰ ἦναι μέτρια καὶ ἀνάλογα τῶν δυνάμεών σας· διότι κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, καθὼς ἡ ἔλλειψις πάσης σωμασκίας βλάπτει, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ κούρασις ἐξασθενεῖ καὶ ἐξαντλεῖ τὰς δυνάμεις.

Μὴ λησμονεῖτε δὲ ποτὲ ὅτι τὸ σῶμα εἶναι τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς· ἐπομένως ποτὲ χάριν τοῦ σώματος μὴ παραμελήσητε τὴν ψυχήν. Μόνον οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος καὶ ὅλως ἀνωφελεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀθληταὶ ἀφοσιοῦνται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν σωμασκίαν, παραμελοῦντες τὸν φωτισμὸν τοῦ νοός, καὶ τῆς καρδίας των τὴν διάπλασιν.

Αὐτὰ εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· συχνάκις δὲ μᾶς ὡδήγει

εἰς τὰς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως πεδιάδας, ὅπου μᾶς ἐγύμναζε καὶ εἰς τὸ τρέξιμον, καὶ εἰς τὸν δίσκον, καὶ εἰς τὸ πήδημα. Ἐνθυμοῦμαι δὲ πόσον προσεκτικὸς ἦτο μήπως κουρασμένοι καὶ ἱδρωμένοι πίωμεν ψυχρὸν νερόν· μᾶς ἐβεβαίονεν ὅτι ἐγνώρισε πολλὰ παιδία, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τούτου ἠσθένησαν, ἐβασανίσθησαν, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπέθανον, μὴ δυνηθέντα νὰ γίνωσι χρήσιμα μήτε εἰς τοὺς γονεῖς των, μήτε εἰς τὴν πατρίδα των.

Πρὶν δὲ διαλυθῶμεν κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, μᾶς προσεκάλεσε νὰ ὑπάγωμεν τὸ προσεχὲς Σάββατον εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ ἴδωμεν πῶς αὐτὸς ἐξακολουθεῖ πάντοτε γυμνάζων τὰς σωματικάς του δυνάμεις· μᾶς ἐκαλονύκτισε δὲ διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου

«*Τακτικὰ ἀσκῶν τὸ σῶμα, γίνεσαι καὶ ὑγιής,*
»*Καὶ γενναῖος τῆς πατρίδος ἥρως κ' ὑπερασπιστής!*»

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ.

«Ἀργὸς μὴ ἴσθι, μηδ' ἂν πλουτῇς.»
(Πιττακοῦ.)

Κατα τὴν πρόσκλησιν τοῦ καλοῦ φίλου μας Γεροστάθου τὸ προσεχὲς Σάββατον, ἅμα τελειώσαντες τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ὑπήγαμεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ γέρων ζωηρὸς καὶ εὔθυμος μᾶς ὑπεδέχθη εἰς τὸν κῆπόν του, εἰς τὸν ὁποῖον τότε κατὰ πρῶτον ἐμβήκαμεν.

Ὁ κῆπος δὲν ἦτο πολὺ ἐκτεταμένος, ἀλλ' ἦτο ὡραιότατος καὶ χαριέστατος. Ποτὲ δὲν εἴχομεν ἰδεῖ τόσον ἐπιμελῶς καλλιεργημένον καὶ τόσον κομψῶς κατεστολισμέ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νον περιβόλιον· τὰ πάντα ἦσαν ζωηρὰ καὶ ἀνθηρότατα, πανταχοῦ καθαριότης, χάρις καὶ φιλοκαλία.

Ἀφοῦ ἐθαυμάσαμεν τὸν ὡραῖον κῆπον τοῦ γέροντος, ἠρωτήσαμεν τίς ἦτο ὁ κηπουρός του;

Ὁ Γεροστάθης χαμογελάσας, ἀπεκρίθη ὅτι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην περιέμενεν αὐτόν, καὶ ὅτι, ὅταν ἔλθῃ, θέλομεν τὸν γνωρίσει.

Περιτρέχοντες μετὰ ταῦτα τοὺς διαφόρους ἑλικοειδεῖς δρόμους τοῦ κήπου, ἐχάσαμεν τὸν Γεροστάθην· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἔκ τινος μικρᾶς καλύβης, κειμένης εἰς γωνίαν τοῦ κήπου, βλέπομεν ἐξερχόμενον γέροντα ἐνδεδυμένον χιτῶνα ἐλαφρόν, καὶ φέροντα μεθ' ἑαυτοῦ διάφορα κηπουρικὰ ἐργαλεῖα· αὐτὸς δὲ ἦτο ὁ Γεροστάθης!

Ἰδοὺ ὁ κηπουρός μου! εἶπε, καὶ ἀμέσως ἤρχισε τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ ἀγαπητοῦ κήπου του. Ἡ τάξις, ἡ προσοχή, ἡ καθαριότης, καὶ ἡ ταχύτης ἐχαρακτήριζον ὅλας τὰς ἐργασίας του. Ἐκλάδευσεν, ἐσκάλισεν, ἔσκαψεν, ἐξεφύτευσεν, ἐπότισε, καὶ ἐπὶ τέλους καθαρίσας καὶ τακτοποιήσας τὰ πάντα, ἀπεσύρθη μετὰ τῶν ἐργαλείων του εἰς τὴν καλύβην, ἐνίφθη, ἐνεδύθη πάλιν τὸ σύνηθες ἔνδυμά του, καὶ ἐπανῆλθεν ἐντὸς τοῦ κήπου.

Ἰδού, καλοί μου φίλοι, μᾶς εἶπε τότε διατί, ἂν καὶ γέρων ἑβδομηκοντούτης, εἶμαι πάντοτε ὑγιὴς καὶ εὔρωστος, ζωηρὸς καὶ εὔθυμος· διότι καθ' ἡμέραν μίαν ὁλόκληρον ὥραν κοπιάζω, καλλιεργῶν τὸν κῆπόν μου. Κόψας δὲ διάφορα ὀπωρικὰ ὥριμα ἀπὸ τὰ ὡραῖά του δένδρα, μᾶς προσεκάλεσεν ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλης ἀμυγδαλέας, καὶ ἐκεῖ, καθίσας ν' ἀναπαυθῇ, προσέφερε πρὸς ὅλους ἡμᾶς ἐκ τῶν ὀπωρικῶν του.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἡμεῖς τὸν ηὐχαριστήσαμεν, καὶ γευθέντες ἐκ τῶν ὀπωρικῶν του, ἐπηνέσαμεν τὴν γλυκύτητά των. Ἀφοῦ δὲ καὶ ὁ Γεροστάθης μὲ πολλὴν ὄρεξιν ἔφαγεν ὀλίγα, μᾶς εἶπεν ὅτι εἰς ἐκεῖνον προξενοῦν πολὺ μεγαλητέραν ἡδονὴν καὶ γλυκύτητα παρὰ εἰς ἡμᾶς.

— Καὶ διατί; ἠρωτήσαμεν.

— Διὰ δύο λόγους ἀπήντησε· πρῶτον διότι ἐγὼ τὰ γεύομαι ἀφοῦ ἐκοπίασα, τὸ δὲ φαγητὸν μετὰ τὸν κόπον εἶναι γλυκύτερον παρά ποτε, καὶ δεύτερον διότι θεωρῶ τοὺς καρποὺς αὐτοὺς ὡς τόσα βραβεῖα, διὰ τῶν ὁποίων ἡ εὐεργετικὴ φύσις ἀνταμείβει τὴν φιλοπονίαν μου. Ὁ δὲ κοπιάσας καὶ βραβευθεὶς εὐχαριστεῖται πολὺ περισσότερον παρὰ τὸν ὀκνηρὸν καὶ ἀβράβευτον. Τότε δὲ εἶπε καὶ τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ Πιττακοῦ καὶ τοῦ Διονυσίου.

Ο ΠΙΤΤΑΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΥΛΟΣ ΤΟΥ.

Διηγοῦνται ὅτι Πιττακός, ὁ σοφὸς ἡγεμὼν τῆς Μυτιλήνης, διὰ νὰ γυμνάζῃ τακτικὰ τὰς σωματικάς του δυνάμεις, συνείθιζε καθ' ἡμέραν, γυρίζων διὰ τῆς χειρός του τὸν μύλον του, ν' ἀλέθῃ τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τροφήν του σιτάριον.

Μὴ ἀμφιβάλλετε δὲ ὅτι ὁ Πιττακός, ἀλέθων μόνος τὸν σῖτόν του, εὕρισκε τὸν ἄρτον πολὺ γλυκύτερον καὶ νοστιμώτερον παρὰ τοὺς τρώγοντας αὐτὸν ἄνευ προηγουμένου κόπου.

Τόσον δὲ ἀναγκαίαν ἐθεώρει τὴν ἐργασίαν ὁ σοφὸς αὐτὸς Ἕλλην, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς πλουσίους ἐσυμβούλευε νὰ μὴ μένωσιν ἀργοί. «*Ἀργὸς μὴ ἴσθι, μηδ' ἂν πλουτῇς*», ἦσαν λόγοι σοφοὶ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ο ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΑΥΡΟΣ ΖΩΜΟΣ.

Διηγοῦνται ὅτι Διονύσιος, ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν, γευματίζων ποτὲ εἰς Σπαρτιατικὴν τράπεζαν, εἶπεν ὅτι εὑρίσκει ἄνοστον τὸν μαῦρον ζωμόν, τὸν ὁποῖον οἱ Σπαρτιᾶται συνείθιζον. —Νοστιμώτατον ἤθελες εὕρεῖ τὸν μαῦρον ζωμόν μας, ἀπήντησαν πρὸς τὸν Διονύσιον οἱ ὁμοτράπεζοί του, ἄν, πρὶν γευθῇς, ἐκοπίαζες καὶ ἐγυμνάζεσο καὶ σύ, ὡς ἡμεῖς.

Ὁ κόπος εἶναι τῷ ὄντι τὸ νοστιμώτερον ἄρτυμα τοῦ φαγητοῦ. Δι᾽ αὐτὸ καὶ ὁ βασιλόπαις Κῦρος, καθὼς λέγει ὁ Ξενοφῶν, οὔτε ἐγεύετο, οὔτε ἐδείπνει, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἐκοπίαζε μέχρις ἱδρῶτος.

Ἂν δὲ ὁ κόπος καθίστα εἰς τοὺς Σπαρτιάτας νόστιμον καὶ αὐτὸν τὸν μαῦρον ζωμόν, φαντάσθητε πόσον νοστιμωτέρας καθιστᾷ εἰς ἐμὲ τὰς ὀπώρας τοῦ κήπου μου!

Η ΠΛΗΓΗ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἔλαβον εὐτυχῶς ἀφορμὴν ν᾽ ἀγαπήσω τὴν κίνησιν καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ ν᾽ ἀποστραφῶ τὴν ὀκνηρίαν, τὴν ἀκινησίαν καὶ τὴν μαλθακότητα. Καὶ ἰδοὺ πῶς·

Ἤμην ἓξ περίπου ἐτῶν, ὅτε εἰς τὸν ἀντίχειρά μου ἐφάνη μικρὸν ἐξάνθημα, τὸ ὁποῖον, ἐπειδὴ ἀπ᾽ ἀρχῆς δὲν ἐπεμελήθην νὰ θεραπεύσω κατὰ τὴν συμβουλὴν τῆς καλῆς μου μητρός, κατήντησε πληγή, ἥτις μ᾽ ἐβασάνισεν ὁλοκλήρους μῆνας. Ὁ χειροῦργος, ὅςις μ᾽ ἐθεράπευε καθ᾽ ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα μὲ διώρισε νὰ κρατῶ δεμένην καὶ ἀκίνητον τὴν δεξιάν μου.

Ἀλλ᾽ ὅτε ἐπὶ τέλους ἡ πληγὴ οὐλώθη, καὶ ἡ δεξιά μου ἠλευθερώθη ἀπὸ τὰ δεσμά της, ἦτο τόσον ἰσχνὴ καὶ

τόσον εὔκολα ἐκουράζετο, ὥστε συχνάκις ἠναγκαζόμην ἀντ' αὐτῆς νὰ μεταχειρίζωμαι τὴν ἀριστεράν. Παραπονούμενος ἑσπέραν τινὰ πρὸς τὸν καλόν μου πατέρα διὰ τὴν μεγάλην ταύτην ἀδυναμίαν τῆς δεξιᾶς μου χειρός, ἰδοὺ τί ἤκουσα παρ' αὐτοῦ.

— Ἡ ἀδυναμία τῆς χειρός σου προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀκινησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἰατρὸς εἶχε καταδικάσει αὐτήν. Ἂν βαθμηδὸν γυμνάζῃς τὴν χεῖρά σου, θέλει ἐπανέλθει εἰς τὴν προτέραν της εὐρωστίαν. Ἐν τούτοις ὁ Θεός, ὅστις σ' ἔστειλε τὴν πληγὴν αὐτήν, φαίνεται ὅτι σὲ ἀγαπᾷ, καὶ εὔχομαι ἐκ ψυχῆς νὰ σ' ἀγαπᾷ πάντοτε, καὶ νὰ σὲ ὁδηγῇ εἰς τὸ καλόν!

— Πῶς! εἶπον, ἂν ὁ Θεὸς μὲ ἠγάπα, δὲν ἤθελε μὲ βασανίσει τόσον καιρὸν μὲ τὴν πληγὴν αὐτήν.

Ὁ δὲ πατήρ μου ἀπήντησε—Καὶ δὲν ἐξεύρεις, παιδίον μου, ὅτι *ὃν ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει*; Δὲν ἐξεύρεις ὅτι διὰ τῆς πληγῆς αὐτῆς ὁ πανάγαθος Θεὸς ἠθέλησε νὰ σὲ δώσῃ δύο μεγάλα καὶ ὠφελιμώτατα εἰς τὴν ζωήν σου μαθήματα;— Καὶ ποῖα εἶναι τὰ μαθήματα ταῦτα; ἠρώτησα, ὁ δὲ πατήρ μου μὲ εἶπεν—Ἡ *ὑπακοὴ εἰς τὰς συμβουλὰς τῶν γονέων σου* εἶναι τὸ πρῶτον, καὶ *ἡ ἀγάπη τῆς ἐργασίας* εἶναι τὸ δεύτερον.

Ἂν ἤκουες τὰς συμβουλὰς τῆς μητρός σου, τὸ ἐξάνθημά σου ἤθελεν ἀμέσως ἰατρευθῆ, καὶ οὔτε σὺ ἤθελες ὑποφέρει πόνους καὶ βάσανα, οὔτε ἡμεῖς ἀνησυχίας καὶ ἔξοδα. Ἡ πληγή σου λοιπὸν ἂς σὲ διδάξῃ ν' ἀκολουθῇς τὰς συμβουλὰς τῶν γονέων σου, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς πείρας των προβλέπουν πολλά, τὰ ὁποῖα σύ, ἄπειρος ὤν, δὲν δύνασαι νὰ προΐδῃς.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἡ δὲ ἀθλία κατάστασις τῆς δεξιᾶς σου ἂς σὲ διδάξῃ ν' ἀγαπᾷς τὴν ἐργασίαν. Ἡ ὀκνηρία, κρατοῦσα ὁλόκληρον τὸ σῶμά σου εἰς ἀργίαν καὶ ἀκινησίαν, θέλει μαράνει αὐτό, ὡς ἐμαράνθη ἡ δεξιά σου, μείνασα ἀκίνητος ἐντὸς τῶν δεσμῶν της. Φοβοῦ, τέκνον μου, τὴν ὀκνηρίαν, διότι δὲν φθείρει μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχήν· ἡ ὀκνηρία μᾶς κάμνει πτωχούς, καὶ ἐπὶ τέλους κακούργους.

— Πολὺ δίκαιον εἶχεν ὁ πατήρ σας, εἶπε τότε ὁ Πέτρος, διότι ἐκ τῆς ὀκνηρίας κατήντησε κακοῦργος καὶ ἱερόσυλος ὁ ῥυπαρὸς ἐκεῖνος σιδηροδέσμιος, τὸν ὁποῖον πρό τινων ἡμερῶν εἴδομεν εἰς τὴν πλατεῖαν.

— Καὶ πῶς; γνωρίζεις τὸν σιδηροδέσμιον; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Ὁ πατήρ μου, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, γνωρίζει αὐτόν, καὶ μὲ εἶπε τὴν ἱστορίαν του.

Ὁ Γεροστάθης τότε παρεκάλεσε τὸν Πέτρον νὰ διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἱεροσύλου· ὁ δὲ Πέτρος εἶπε τὰ ἑξῆς.

Ο ΚΑΚΟΥΡΓΟΣ ΝΑΣΟΣ.

Ὁ κακοῦργος αὐτὸς ὀνομάζεται Νάσος. Ὁ πατήρ του εἶναι ῥάπτης εἰς τὰ Ἰωάννινα. Ὅτε ὁ Νάσος ἦτο μικρὸν παιδίον, ὁ πατήρ του ἐφρόντισε νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ σχολεῖον· ἀλλὰ τόσον ἀμελὴς καὶ κακοήθης ἦτο, ὥστε μετὰ ἓν ἔτος ὁ διδάσκαλος τὸν ἐδίωξε. Τότε ὁ πατήρ του ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἔχῃ εἰς τὸ ἐργαστήριόν του. Ἀλλ' ὁ Νάσος, ὢν νωθρὸς καὶ φίλος τοῦ ὕπνου, οὔτε τὴν ῥαπτικὴν ἤθελε νὰ μάθῃ, οὔτε βοήθειάν τινα εἰς τὸν πατέρα του ἔδιδεν.

Ὁ δυστυχὴς πατήρ του, ἔχων τοιοῦτον υἱόν, πολλά-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

κις ἐστέναζε, καὶ δάκρυα ἔχυνεν. Επὶ τέλους ἡ ὑπομονή του ἐξηντλήθη, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν ξενιτεύσῃ. Τῶ ἔδωκε λοιπὸν ὀλίγα χρήματα καί τινας καλὰς συμβουλάς, καὶ τὸν ἔστειλε νὰ εὕρῃ πόρον ζωῆς.

Ἀλλ' ὁ Νάσος καὶ τὰ χρήματα τοῦ πατρός του ἐσπατάλησε, καὶ τὰς πατρικὰς συμβουλὰς ἐλησμόνησεν· ἀρχίσας δὲ νὰ πεινᾷ, ἠναγκάσθη νὰ γίνῃ ὑπηρέτης.

Τότε ὁ πατήρ μου τὸν προσέλαβεν ὑπηρέτην. Ἦτο δὲ εἰκοσιδύο ἐτῶν ὁ Νάσος· ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν, καθὼς μὲ εἶπεν ὁ πατήρ μου, ἦτο πολὺ δύσκολον ν' ἀπομάθῃ τὰς κακὰς ἕξεις τῆς ῥυπαρότητος καὶ ὀκνηρίας. Ὅθεν ὁ πατήρ μου ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἀποβάλῃ, ἀφοῦ εἰς μάτην ἐπροσπάθησε νὰ τὸν διορθώσῃ.

Ὁ Νάσος τότε, κυλιόμενος εἰς τὰ καπηλεῖα, ὀγλίγωρα ἐτελείωσεν ὅσα χρήματα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ πατρός μου· ἤρχισε λοιπὸν νὰ ζητῇ δανεικά· ἀλλὰ ποῖος τὸν δανείζει; Ὅθεν κατήντησε ψωμοζήτης εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας· ἐπειδὴ ὅμως ὅλοι τὸν ἐγνώριζον ὑγιᾶ, ὅλοι τῷ ἠρνοῦντο τὴν ἐλεημοσύνην των. Τότε ἔγινε χοιροβοσκός· ἀλλ' ἀντὶ νὰ προσέχῃ τοὺς ὁποίους ἔβοσκε χοίρους, ἐπροτίμα νὰ ἐξαπλόνηται καὶ νὰ κοιμᾶται, μιμούμενος τὸ παράδειγμα τῶν χοίρων του. Ἡμέραν δέ τινα ἐνῷ ἐκοιμᾶτο ἔχασέ τινας ἐξ αὐτῶν. Ὁ κύριος τῶν χοίρων ἐφοβέρισε τότε τὸν Νάσον ὅτι θέλει τὸν φυλακίσει διὰ τὴν ζημίαν αὐτήν. Ὁ δὲ Νάσος ἔκτοτε ἔγινεν ἄφαντος, μέχρις οὗ τὸν συνέλαβον κλέπτοντα τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας.

Ἡ διήγησις αὕτη ἤρεσε πολὺ εἰς τὸν Γεροστάθην. Ἐπήνεσε λοιπὸν τὸν Πέτρον διὰ τὴν τάξιν καὶ εὐκρίνειαν τῆς διηγήσεώς του· ἡμᾶς δὲ παρήγγειλε νὰ ἐκθέσωμεν ἐγγρά-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

φως τὴν ἱστορίαν τοῦ Νάσου, καὶ τὸ προσεχὲς Σάββατον νὰ τῷ δείξωμεν τὰς συνθέσεις μας.

Μᾶς ὡδήγησεν ἀκολούθως ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως, διὰ νὰ γυμνασθῶμεν καὶ ἡμεῖς, καθὼς ἐκεῖνος ἐγυμνάσθη, ἐργασθεὶς ἐντὸς τοῦ κήπου του.

ΤΑ ΛΙΜΝΑΖΟΝΤΑ ΥΔΑΤΑ.

Ὅτε ἐξήλθομεν εἰς τὸν περίπατον, ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδειξε λιμνάζοντά τινα καὶ δυσώδη ὕδατα, τὰ ὁποῖα ἐσήποντο πλησίον τῆς κωμοπόλεως, καὶ μᾶς εἶπε·

— Βλέπετε, παιδία μου, τὰ δυσώδη ἐκεῖνα νερά, τὰ ὁποῖα σαπίζουν ἐκεῖ κάτω; Ἐλπίζω ὅτι ὀγλίγωρα θέλομεν τὰ ἀποξηράνει, διότι καὶ ἄχρηστα εἶναι, καὶ τὴν ὑγείαν μας βλάπτουν διὰ τῶν ἀναθυμιάσεών των.

Αὐτὰ τὰ ἀκίνητα καὶ δυσώδη νερὰ ἐν τούτοις ἀπεικονίζουν πληρέστατα τὸν ἀργὸν καὶ ὀκνηρὸν ἄνθρωπον.

Καθὼς αὐτὰ εἶναι ὅλως ἄχρηστα, οὕτω καὶ ὁ ἀργὸς οὔτε πρὸς ἑαυτόν, οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους γίνεται χρήσιμος.

Καθὼς αὐτά, ὡς ἐκ τῆς ἀκινησίας των, σήπονται, οὕτω καὶ ὁ ἀργός, ὡς ἐκ τῆς ἀπραξίας του, καὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἤθη του φθείρει καὶ καταστρέφει.

Καθὼς δὲ τὰ βαλτώδη νερὰ ἀναδίδουν ἀναθυμιάσεις δυσώδεις καὶ ἐπιβλαβεῖς, οὕτω καὶ ἡ ἀργία τοῦ ὀκνηροῦ ἀναδίδει ἐλαττώματα δυσειδῆ καὶ ἐπιβλαβέστατα.

Ἡ ἀργία δικαίως ἐπωνομάσθη *Μήτηρ τῶν Κακιῶν*. Ὁ ἀργὸς καὶ ὀκνηρὸς εὐκόλως καταντᾷ πτωχός, ἐπαίτης, κόλαξ, ἀπατεών, κλέπτης, καὶ κακοῦργος. Ἰδοὺ αἱ ἀναθυμιάσεις τῆς ἀργίας, αἱ ὁποῖαι καὶ τὸν ἀργὸν καταστρέφουν, καὶ τοὺς πλησίον τοῦ ἀργοῦ βλάπτουν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Καθὼς λοιπὸν θέλομεν προσπαθήσει νὰ ἐξαλείψωμεν αὐτὰ τὰ θανατηφόρα νερά, τοιουτοτρόπως προσπαθήσατε καὶ σεῖς νὰ ἐξαλείψητε πᾶσαν κλίσιν πρὸς τὴν θανατηφόρον ἀργίαν. Ἀγαπήσατε δὲ ἐξ ὅλης ψυχῆς τὴν ἐργασίαν, ἐὰν θέλητε νὰ ζήσητε εὐτυχεῖς.

«Δὲν δύνασαι νὰ εὐδαιμονήσῃς, ἐὰν δὲν κοπιάσῃς, εἶναι δὲ αἰσχρὸν νὰ μὴ θέλῃ τις νὰ κοπιάζῃ, νέος ὤν.» Αὐτὰ εἶπεν ὁ διδακτικώτατος ποιητὴς Εὐριπίδης διὰ τῶν ἑξῆς στίχων του,

«Οὐκ ἂν δύναιο, μὴ καμών, εὐδαιμονεῖν·
»Αἰσχρόν τε μοχθεῖν μὴ θέλειν νεανίαν.»

ΟΙ ΜΥΡΜΗΚΕΣ ΚΑΙ ΑΙ ΜΕΛΙΣΣΑΙ.

Ἐνῷ ἐπροχωροῦμεν εἰς τὴν ἐξοχήν, παρετήρησεν ὁ γέρων φωλεὰν μυρμήκων.

— Ἰδού, εἶπε τότε, καὶ ἄλλο ὠφιλιμώτατον μάθημα, τὸ ὁποῖον μᾶς διδάσκουν οἱ μύρμηκες οὗτοι. Ἴδετε ὁποία κίνησις, ὁποία φιλοπονία! Ἴδετε πόσον μακρὰν ὑπάγουν διὰ νὰ ἀνεύρωσι τὰ ἀναγκαῖά των! Ἴδετε ὅτι ὅσοι ἐπανέρχωνται φέρουν συγχρόνως καί τι χρήσιμον! Παρατηρήσατε πῶς αὐτὸς ὁ μικρὸς μύρμηξ, μὴ δυνάμενος νὰ μεταφέρῃ μόνος τὸν μεγάλον αὐτὸν σπόρον, βοηθεῖται προθύμως εἰς τὸ ἔργον του ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δύο ἄλλους μικροὺς συμπολίτας του!

Ἀφοῦ δὲ παρετηρήσαμεν ὅλ' αὐτά, ὁ καλὸς γέρων μᾶς εἶπεν — Ἂς μιμηθῶμεν τοὺς φιλοπόνους αὐτοὺς μύρμηκας, ἂς ἀγαπήσωμεν τὴν ἐργασίαν, καὶ προθύμως ἂς βοηθώμεθα ἀμοιβαίως, ὅπως ἡ πατρὶς εὐτυχῇ, καὶ ἡμεῖς συνευτυχῶμεν μετ' αὐτῆς.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Καὶ ἡ Θεία Γραφή, ἀποστρεφομένη τὴν ὀκνηρίαν, πρὸς τοὺς μύρμηκας καὶ τὰς μελίσσας παραπέμπει τοὺς ὀκνηρούς, λέγουσα «*Ἕως πότε κοιμᾶσαι, ὦ ὀκνηρέ, πότε »θέλεις ἐγερθῇ ἐκ τοῦ ὕπνου; Ὕπαγε πρὸς τὸν μύρμη»κα, καὶ ζήλευσον τοὺς δρόμους αὐτοῦ, καὶ γίνου σο»φώτερος ἐκείνου. Ὕπαγε πρὸς τὴν μέλισσαν, καὶ μάθε »πόσον εἶναι ἐργατική, καὶ πόσον ὡραίαν κάμνει τὴν »ἐργασίαν της!*»

Ο ΜΥΡΜΗΞ ΚΑΙ Ο ΤΕΤΤΙΞ.

Ὁ Γεροστάθης διηγήθη τότε τὸν ἑξῆς μῦθον.

«Ψῦχος καὶ χειμὼν δριμὺς ἐπέπεσάν ποτε εἰς τὸν Ὄλυμπον· ὁ δὲ Μύρμηξ ἡσύχαζεν ἐντὸς τῆς φωλεᾶς του, προμηθευθεὶς ἐν καιρῷ θέρους τὰς ἀναγκαίας διὰ τὸν χειμῶνα τροφάς. Ἀλλ' ὁ Τέττιξ, τρέμων ἀπὸ τὸ ψῦχος καὶ τὴν πεῖναν, παρεκάλει τὸν Μύρμηκα νὰ δώσῃ καὶ εἰς αὐτὸν μέρος ἐκ τῶν τροφῶν του, διὰ νὰ μὴ ἀποθάνῃ τῆς πείνης. Ὁ Μύρμηξ ἠρώτησε τὸν Τέττιγα, ποῦ ἦτο τὸ καλοκαίριον, καὶ δὲν ἐσύναζε τότε τροφὰς διὰ τὸν χειμῶνα; — Ἔψαλλον, ἀπεκρίθη ὁ Τέττιξ, καὶ παίζων τὸν αὐλόν μου διεσκέδαζον καὶ ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ὁδοιπόρους. Ὁ δὲ Μύρμηξ, γελῶν διὰ τὴν ἀπρονοησίαν τοῦ Τέττιγος, εἶπε πρὸς αὐτόν — Λοιπὸν χόρευε τὸν χειμῶνα, ἀφοῦ σὲ ἀρέσκῃ νὰ ψάλλῃς τὸ καλοκαίριον.»

Ἂς ὠφεληθῶμεν ἀπὸ τὸν σοφώτατόν αὐτὸν μῦθον τοῦ Αἰσώπου· ἂς μάθωμεν νὰ μὴ χάνωμεν τοὺς πολυτίμους χρόνους τῆς νεότητος εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀργίας καὶ τῶν διασκεδάσεων, διὰ νὰ μὴ καταντήσωμεν νὰ τρέμωμεν, ὡς ὁ τέττιξ, γυμνοὶ καὶ πεινῶντες, ἐξευτελιζόμενοι διὰ τῆς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ζητείας, καὶ ἀκούοντες παρὰ τῶν πλουσίων τὴν σκληρὰν ἀπάντησιν, τὴν ὁποίαν ὁ τέττιξ παρὰ τοῦ μύρμηκος ἤκουσεν.

Ο ΨΩΜΟΖΗΤΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ.

Ἀφοῦ ἐπηδήσαμεν, ἐτρέξαμεν, καὶ ἐγυμνάσθημεν εἰς τὴν ἐξοχήν, ἐπιστρέφοντες, εἴδομεν νέον πτωχόν, καθήμενον εἰς τὴν δημοσίαν ὁδόν, καὶ ζητοῦντα ἀπὸ τοὺς διαβάτας ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τὸν νέον αὐτόν, μᾶς εἶπεν—Ἰδοὺ καὶ ἄλλος ὀκνηρὸς Νάσος! ἂς προσπαθήσωμεν νὰ τὸν σώσωμεν· ἴσως ἡ φθοροποιὰ ἀσθένεια τῆς ὀκνηρίας δὲν ἐπροχώρησεν ἀκόμη ἕως εἰς τὰ κόκκαλά του.

Ὁ νέος ἐφαίνετο κατὰ πάντα ὑγιής, ἡ δὲ φυσιογνωμία του ἦτο μᾶλλον συμπαθητική. Ὁ δὲ Γεροστάθης, πλησιάσας, τὸν ἠρώτησε πῶς ὀνομάζεται.

— Χρῆστος, ἀπεκρίθη, ζητῶν συγχρόνως δι᾽ εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης ὅμως, ἀντὶ νὰ τῷ δώσῃ ἐλεημοσύνην, ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἦναι ἀσθενής.

— Ὤ! εἶμαι πολὺ καλά, ἀπεκρίθη.—Λοιπὸν διατί ζητεύεις;— Διότι εἶμαι πτωχός, εἶπεν ὁ Χρῆστος.— Καὶ διατί δὲν ἐργάζεσαι διὰ νὰ ζήσῃς; διὰ τῆς ἐργασίας ἐμπορεῖς νὰ παύσῃς μίαν ἡμέραν τοῦ νὰ ἦσαι πτωχός, ἐνῷ διὰ τῆς ζητείας πάντοτε πτωχὸς καὶ ἄθλιος θέλεις ζήσει. Ὁ Θεὸς σοὶ ἔδωκε τὰς χεῖρας διὰ νὰ ἐργάζησαι, καὶ ὄχι διὰ νὰ ζητῇς ἐλεημοσύνην. Εἶναι ἐντροπὴ μεγάλη ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἁμαρτία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νὰ ψωμοζητῇ τις, ὢν ὑγιὴς καὶ νέος.

Αὐτὰ μὲ πατρικὴν ἀγαθότητα εἶπεν ὁ γέρων πρὸς τὸν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Χρῆστον, ὅστις μετὰ συστολῆς ἀπήντησεν ὅτι δὲν εὑρίσκει ἐργασίαν. Ὁ δὲ Γεροςάθης τῷ εἶπεν — Εργασίαν δεν εὑρίσκουν μόνον οἱ ὀκνηροί. Ἐὰν δὲ ἡ ὀκνηρία σὲ κατήντησε ψωμοζήτην, μὴ ἀμφιβάλλῃς ὅτι αὐτὴ ἐμπορεῖ εὐκόλως νὰ σὲ καταντήσῃ καὶ εἰς τὴν κρεμάλαν. Ὁ Θεὸς μᾶς ἔπλασε διὰ νὰ ἐργαζώμεθα. «*Ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου,*» εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν προπάτορά μας Ἀδάμ· ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς λέγει ὅτι ὁ μὴ ἐργαζόμενος δὲν πρέπει μήτε νὰ τρώγῃ· «*ὁ μὴ θέλων ἐργάζεσθαι, μὴ ἐσθιέτω.*»

Ὁ νέος ψωμοζήτης συνεκινήθη ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Γεροστάθου, καὶ δακρύων τὸν παρεκάλεσε νὰ τῷ εὕρῃ ἐργασίαν.

Ὁ ἀγαθὸς γέρων τῷ ἐξήγησε τότε ποῦ ἐκατοίκει, καὶ τὸν παρήγγειλε νὰ ὑπάγῃ πρὸς ἀντάμωσίν του.

Ἐμάθομεν δὲ ἀκολούθως ὅτι ἐφρόντισε νὰ συστήσῃ τὸν νέον Χρῆστον εἰς ῥάπτην τινὰ τῆς κωμοπόλεως, καὶ ὅτι μετά τινας χρόνους, προοδεύσας διὰ τῆς τιμιότητος καὶ τῆς φιλοπονίας του, ἀποκατέστη ῥάπτης εὐυπόληπτος καὶ εὐκατάστατος εἰς Ἰωάννινα, εὐλογῶν καὶ μακαρίζων τὸν Γεροστάθην.

Ὅτε δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπρόκειτο νὰ χωρισθῶμεν ἀπὸ τὸν Γεροστάθην, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι τὴν ἐπιοῦσαν Κυριακήν, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, θέλει μᾶς διηγηθῆ ἀνέκδοτά τινα εὐάρεστα.

— Ἐν τούτοις μὴ λησμονήσητε ποτέ, μᾶς εἶπε, τὸν ὀκνηρὸν καὶ κακοῦργον Νάσον· αὐτὸς ἂς σᾶς ὑπενθυμίζῃ πάντοτε ὅτι ἡ ὀκνηρία εἶναι μήτηρ ὅλων τῶν κακιῶν, ὅτι ἡ ἀργία εἶναι θάνατος, καὶ ἡ ἐργασία ζωή.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἄνευ τῆς ἐργασίας οὔτε ἄρτον ἠθέλομεν ἔχει, οὔτε ἐνδύματα, οὔτε κατοικίαν. Ἡ ἐργασία ἠλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀγρίου, καὶ ἐπολίτισεν αὐτόν. Ἡ ἐργασία μετέβαλε τὰς ἐρήμους εἰς καλλιεργημένας καὶ καρποφόρους γαίας. Ἡ ἐργασία ἐκάλυψε τὴν γῆν μὲ πόλεις, καὶ τοὺς ὠκεανοὺς μὲ πλοῖα. Ἡ ἐργασία θεραπεύει τὰς ἀνάγκας ἡμῶν, μεταβάλλουσα εἰς χρήσιμα τὰ ἀκατέργαστα προϊόντα τῆς φύσεως. Ἡ ἐργασία ἀποκαθιστᾷ τὸν πτωχὸν εὐκατάστατον, καὶ τὸν βάρβαρον ἐξευγενισμένον.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος μᾶς ἐπροξένησαν βαθυτάτην ἐντύπωσιν. Ἔκτοτε ἠγαπήσαμεν τὴν εὐεργετικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐφοβήθημεν, ὡς τὰς μεγαλητέρας δυστυχίας, τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν. Ἔκτοτε ἐπροσπαθήσαμεν νὰ μὴ ἀφίνωμεν νὰ παρέρχηται μήτε μία στιγμὴ χωρὶς νὰ ἐνασχολῶμεν τὸν νοῦν ἢ τὸ σῶμα εἴς τι ὠφέλιμον. Ἂν δὲ ἐμένομέν ποτε ἀργοί, ἀμέσως ἐζητοῦμεν ἐνασχόλησίν τινα, ἐνθυμούμενοι τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὁποίους πολλάκις ἠκούσαμεν παρὰ τοῦ Γεροστάθου·

«*Ἡ φιλοπονία εἶναι εὐτυχία καὶ ζωή·*
»*Θάνατος ἡ ὀκνηρία καὶ τῶν κακιῶν πηγή.*»

ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ.

«Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀργίη δέ τ' ὄνειδος.» (Ἡσιόδου.)

ΤΗΝ ἐπομένην Κυριακήν, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, διηυθύνθημεν κατὰ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Γεροστάθου εἰς

τὴν οἰκίαν του· ἐκεῖ ἦλθον καί τινες τῶν γερόντων πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ εὐεργέτου τῆς κωμοπόλεως.

Ἀφοῦ δὲ φιλοφρόνως ὑπεδέχθη ὁ ἀγαθὸς γέρων καὶ μεγάλους καὶ μικρούς, ἐγένετο λόγος καὶ περὶ τοῦ Νάσου, καὶ περὶ τοῦ Χρήστου. Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν

— Ἐνθυμοῦμαι τὴν ὑπόσχεσίν μου, καὶ θέλω ἐκπληρώσει αὐτήν. Θέλω σᾶς διηγηθῆ ἱστορίας τινάς, αἱ ὁποῖαι θέλουν σᾶς δείξει ὅτι οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες ἠγάπων τοὺς κόπους, καὶ δὲν ἐντρέποντο ἐργαζόμενοι. *Τὰ καλὰ κόπῳ κτῶνται* ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοί μας· καὶ βεβαίως οὐδεὶς δύναται νὰ γίνῃ εὐτυχὴς καὶ ἔνδοξος ἄνευ κόπου, ἄνευ φιλοπονίας. Μόνον οἱ κακοήθεις προτιμῶσι τὰ καφενεῖα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν· μόνον οἱ ἀνόητοι ἐντρέπονται τὴν ἐργασίαν· δὲν αἰσχύνονται ὅμως κατασηπόμενοι ἐν τῇ ἀργίᾳ, καὶ γινόμενοι οὕτως ὀχληρὰ βάρη, καὶ ἐπικίνδυνα μολύσματα εἰς τοὺς συμπολίτας καὶ τὴν πατρίδα των. Ἐξηκολούθησε δὲ διηγούμενος τὰ ἑξῆς.

Ο ΜΕΓΑΣ ΠΕΤΡΟΣ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΣ.

Εἰς τὸν αὐτοκράτορα Πέτρον χρεωστεῖ ἡ Ῥωσσία τὸ σημερινὸν μεγαλεῖόν της, τὸν πολιτισμὸν καὶ τὰς τέχνας της, καὶ δι᾽ αὐτὸ δικαίως ἐπωνομάσθη Μέγας ὁ αὐτοκράτωρ αὐτός. Ἀναβὰς περὶ τὸ δέκατον ἕβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας του τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, ἠθέλησεν ὄχι μόνον νὰ κυβερνήσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ διδάξῃ, καὶ νὰ πολιτίσῃ τοὺς τότε βαρβάρους καὶ ἀμαθεῖς ὑπηκόους του.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπεφάσισε νὰ διδαχθῇ πρῶτος αὐτός, διὰ νὰ διδάξῃ ἔπειτα τοὺς λαούς του. Ὅθεν ὑπὸ τὸ ὄνομα Πέτρος Τίμμερμαν μετέβη τῷ 1697 εἰς τὰ ἐρ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

γοστάσια τῆς Ὀλλάνδας καὶ Ἀγγλίας, ὅπου ἐδιδάχθη τὴν ξυλουργίαν, σιδηρουργίαν, ναυπηγίαν, ναυτικήν, ὀχυρωματικήν, καὶ ἄλλας ἀναγκαίας εἰς τὴν πρόοδον τῆς πατρίδος του τέχνας καὶ ἐπιστήμας.

Ἐξύπνα δὲ πάντοτε ἐνωρίς, ἥναπτε μόνος τὴν ἑστίαν του, καὶ πολλάκις ἐμαγείρευε μόνος τὸ λιτὸν φαγητόν του· ζῶν δὲ ὡς ἁπλοῦς ἐργάτης, ὑπεβάλλετο εὐχαρίστως εἰς ὅλας τὰς βαρείας τῶν ἐργοστασίων ὑπηρεσίας. Καὶ εἰς τὴν Ὀλλάνδαν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἅπαντες ἐγνώριζον ὅτι ὁ ἐπιμελὴς ἐκεῖνος ἐργάτης ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας· ἀλλ' ὁ μέγας ἀνὴρ δὲν ἐντρέπετο, ἐργαζόμενος ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ῥωσσίαν, συνείθιζεν ὁ Μέγας Πέτρος νὰ ἐπισκέπτηται τὰ ἐργοστάσια καὶ τεχνουργεῖα τῆς αὐτοκρατορίας του. Ἐπεσκέφθη δὲ καὶ τὸ πλησίον τῆς Μόσχας σιδηρουργεῖον τοῦ Μύλλερ· ἐντὸς τοῦ σιδηρουργείου τούτου ἠθέλησε νὰ ἐργασθῇ καὶ αὐτὸς ὡς ἁπλοῦς ἐργάτης, διὰ νὰ διδάξῃ τοὺς ὑπηκόους του ὅτι ἡ ἐργασία ὄχι μόνον τοὺς ἁπλοῦς πολίτας δὲν ἀτιμάζει, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς τοὺς αὐτοκράτορας.

Ἐργασθεὶς λοιπὸν ἡμέρας τινάς, καὶ σφυρηλατήσας σίδηρον 18 πουτίων βάρους, ἐζήτησεν, ὡς ἐργάτης, τὴν πληρωμὴν τῶν κόπων του. Λαβὼν δὲ τὴν ἀντιμισθίαν του, ἠγόρασεν ἓν ζεῦγος ὑποδημάτων, τὰ ὁποῖα δεικνύων εἰς τοὺς περὶ αὐτόν, ἔλεγεν ὅτι ποτὲ δὲν ἐχάρη ὑποδήματα ὅσον αὐτά, τὰ ὁποῖα ἀπέκτησε *διὰ τοῦ ἱδρῶτος τοῦ προσώπου του.*

Ο ΒΑΣΙΓΚΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ.

Ἐνῷ διήρκει ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἀγγλαμερικανῶν κατὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τῆς Ἀγγλίας, εἰργάζοντο ἡμέραν τινὰ εἴς τι ὀχύρωμα Ἀγγλαμερικανοί τινες στρατιῶται ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ δεκανέως των· προσπαθοῦντες δὲ νὰ ὑψώσωσι στῦλον βαρύτατον, ὑπερβολικὰ ἐκοπίαζον· ἀλλ' ὁ δεκανεὺς, ἀντὶ νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς διὰ τῶν χειρῶν του, προέτρεπεν αὐτοὺς εἰς τὸ ἔργον των διὰ τῶν φωνῶν του.

Ἄγνωστος δὲ διαβάτης ἐρωτᾷ τὸν δεκανέα διατί δὲν βοηθεῖ καὶ διὰ τῶν χειρῶν του τοὺς κοπιάζοντας στρατιώτας. Ἀλλ' ὁ δεκανεὺς ὑπερηφάνως ἀποκρίνεται—Καὶ δὲν βλέπεις ὅτι ἐγὼ εἶμαι δεκανεύς;—Συγχωρήσατέ μοι, κύριε δεκανεῦ, λέγει ὁ ἄγνωστος, κλίνων τὴν κεφαλὴν ὑποκλινέστατα, δὲν παρετήρησα τὸν βαθμόν σας. Καὶ πετῶν ἀμέσως τὸ σκιάδιον καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του, ἀρχίζει αὐτὸς νὰ βοηθῇ τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ στύλου. Ἀφοῦ δὲ τὸ ἔργον διὰ τῆς ἰσχυρᾶς συνδρομῆς του ἐπερατώθη, ἐνδυθείς, εἶπε πρὸς τὸν δεκανέα

— Ὁσάκις, κύριε δεκανεῦ, ἔχητε ἀνάγκην ἐργασίας τινὸς βαρείας, δύνασθε νὰ προσκαλῆτε ἐλευθέρως τὸν Γενικὸν Ἀρχηγόν σας, τὸν στρατηγὸν Βασιγκτῶνα, ἐγὼ δὲ προθύμως θέλω τρέχει πρὸς βοήθειάν σας. Κατησχυμένος καὶ ἐμβρόντητος ἔμεινεν ὁ δεκανεὺς ἐνώπιον τοῦ μεγάλου ἀρχηγοῦ τῆς Ἀγγλαμερικανικῆς ἐπαναστάσεως.

Μικρὸς ὁ δεκανεὺς ἀπέφευγε τὸν κόπον, καὶ δὲν κατεδέχετο τὴν ἐργασίαν· ἀλλ' ὁ μέγας Βάσιγκτων οὔτε τὸν κόπον ἐφοβεῖτο, οὔτ' ἐντροπήν, ἀλλὰ χρέος ἐνόμιζε νὰ μεταχειρίζηται εἰς ἐργασίαν τὰς χεῖρας, τὰς ὁποίας διὰ να ἐργάζηται τῷ ἐχάρισεν ὁ Θεός.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Βάσιγκτων, ἀνεδείχθη μέγας καὶ ἔνδοξος. Αὐτὸς διεύθυνε τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον τῆς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πατρίδος του· ἐλευθερώσας δὲ καὶ κυβερνήσας αὐτὴν διὰ τῆς ἀνδρίας καὶ τῆς φρονήσεώς του, δικαίως ἐπωνομάσθη *Μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς, καὶ Πατὴρ τῆς πατρίδος.*

Ο ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΤΕΛΕΑΡΧΟΣ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀληθῶς μεγάλοι πρόγονοί μας δὲν ἐφοβοῦντο τὸν κόπον, οὐδὲ τὴν ἐργασίαν ἐντρέποντο. Ὁ ἀρχαιότερος μετὰ τὸν Ὅμηρον ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἡσίοδος, ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας τὴν ἐργασίαν, ψάλλων

«*Ἄτιμος εἴν' ἡ ἀργία,*
»*Ἔντιμος ἡ ἐργασία.*»

Πολλοὺς δὲ χρόνους μετὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ φιλόπατρις ῥήτωρ Ἰσοκράτης ἐπανελάμβανε τὴν αὐτὴν ἰδέαν, κηρύττων ὅτι ἡ ἀρετὴ τὴν μὲν ὀκνηρίαν θεωρεῖ ἀξιοκατηγόρητον, τὴν δὲ ἐργασίαν ἀξιέπαινον· *τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγεῖται ἡ ἀρετή.*»

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας, ὅστις ἀνεφάνη ὁ μεγαλήτερος στρατηγὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ποτὲ δὲν ἐντράπη τὴν ἐργασίαν, ὅσον εὐτελὴς καὶ ἂν ἦτο. Ἐγνώριζεν ὁ Ἐπαμεινώνδας τὸ τοῦ Εὐριπίδου, «Οὐδεὶς ὀκνηρὸς ἀνεφάνη ἔνδοξος, διὰ τῶν κόπων γεννᾶται ἡ δόξα,» «*Οὐδεὶς, ὢν ῥάθυμος, εὐκλεὴς ἀνήρ, ἀλλ' οἱ πόνοι γεννῶσι τὴν εὐανδρίαν.*»

Φθονεροί τινες ἐχθροί του ἐπέτυχον νὰ ἐκλεχθῇ πρὸς περιφρόνησιν *τελέαρχος*, ἤτοι ἐπιστάτης τῶν δημοσίων ὁδῶν. Ἀλλ' ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας προθύμως ἐδέχθη τὴν τελεαρχίαν.

Τοιουτοτρόπως δὲ ἐδίδαξε τούς τε συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους του ὅτι καθὼς ἡ ὑψηλὴ θέσις δὲν τιμᾷ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὸν ἀναξίως κατέχοντα αὐτήν, οὕτω καὶ ἡ μικρὰ δὲν ἀτιμάζει τὸν ἀνώτερον αὐτῆς, ἀλλὰ τιμᾶται ὑπ᾽ αὐτοῦ.

Πόσον εὐτυχὴς τῷ ὄντι ἡ πολιτεία ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὰ διάφορα δημόσια ἐπαγγέλματα εἶναι ἐμπεπιστευμένα εἰς ἄνδρας ἀνωτέρους τῶν θέσεών των!

Πόσον δὲ δυστυχὴς καὶ ἀθλία ἡ πολιτεία ἐκείνη, εἰς τῆς ὁποίας τὰς δημοσίους θέσεις διορίζονται ἄνδρες κατώτεροι τῶν θέσεών των!

Αὐτὰ μᾶς ἐδίδαξεν ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, ὅστις, ἐνόσῳ ὑπάρχει ἱστορία εἰς τὸν κόσμον, θέλει μείνει ἀθάνατος μετὰ τῶν δύω ἐνδόξων θυγατέρων του, αἵτινες ἦσαν αἱ δύω λαμπραί του νῖκαι εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας, καὶ εἰς τὴν Μαντίνειαν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου πληγωθεὶς ἔπεσεν ἐνδόξως.

Καὶ ὅμως, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐγὼ θεωρῶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν δυστυχῆ, διότι αἱ τότε περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος τὸν ἠνάγκασαν ν᾽ ἀγωνισθῇ οὐχὶ ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῶν Θηβῶν μόνον, καὶ οὐχὶ κατὰ τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, οἵτινες ἦσαν Ἕλληνες, ὡς οἱ Θηβαῖοι.

Ο ΦΩΚΙΩΝ ΑΝΤΛΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΖΥΜΟΝΟΥΣΑ.

Εἷς τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτο καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐναρετώτερος πολιτικός, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ ἀξιώτερος στρατηγὸς τῆς ἐποχῆς του.

Πόνος γὰρ εὐκλείας πατήρ, εἶπεν ὁ Εὐριπίδης. Ἐὰν λοιπὸν ὁ κόπος ἦναι πατὴρ τῆς δόξης, ἕπεται ὅτι καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις τοσοῦτον ἐδοξάσθη, οὔτε τὸν κόπον ἐφοβήθη, οὔτε τὴν ἐργασίαν ἐντράπη.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ὅτε οἱ πρέσβεις τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μεγάλου πολίτου τῶν Ἀθηνῶν Φωκίωνος, φέροντες τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ἔστελλε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, εὗρον τὸν μὲν Φωκίωνα ἀντλοῦντα ὕδωρ ἐκ τοῦ πηγαδίου του, τὴν δὲ ἐνάρετον σύζυγον τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ ζυμόνουσαν τὸν ἄρτον τοῦ οἴκου της.

Ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην, ἂν αὐτὸς ἦτο ὁ πατὴρ τοῦ Φώκου, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε μᾶς ἀνέφερε.

— Ναί, ἀπήντησεν, αὐτὸς εἶναι· οἱ μουσικοί, ὁσάκις ἐπιτύχωσι μελῳδίαν τινὰ ὡραίαν, ἀγαπῶσι νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν αὐτήν. Ἀλλὰ καὶ τὸ λαμπρὸν μελόδραμα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἔχει μελῳδίας τινὰς ἐξόχως ὡραίας, τοιαῦται εἶναι ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Κίμων, ὁ Ἐπαμεινώνδας. Αὐτὰς συχνάκις θέλω ἐπαναλαμβάνει, ὢν βέβαιος ὅτι πάντοτε θέλουν εὐφραίνει τὰς καρδίας σας.

Ἄλλος τότε ἐξ ἡμῶν παρετήρησεν ὅτι ὁ Φωκίων ἴσως ἔζη κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς ἁπλοηθείας, καὶ δι' αὐτὸ αὐτὸς μὲν ἤντλει, ἡ δὲ σύζυγός του ἐζύμονεν.

— Ὄχι, ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ γέρων. Ὁ Φωκίων δὲν ἔζη κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τοῦ Ὁμήρου, ὅτε ἡ μὲν βασίλισσα τῆς Ἰθάκης, Πηνελόπη, ὕφαινε τὸν ἱστόν της, ἡ δὲ βασιλόπαις Ναυσικάα ἔπλυνεν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ ἐνδύματά της, καὶ ἡ βασίλισσα τῶν Φαιάκων ἔγνεθεν ἀπὸ τῆς πρωΐας. Οὔτε κατὰ τοὺς πατριαρχικοὺς χρόνους τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ἔζη ὁ Φωκίων, ὅτε ἡ Ῥεβέκκα καὶ ἡ Ῥαχὴλ ἔβοσκον μόναι τὰ ποίμνιά των.

Ἀπ' ἐναντίας ὁ Φωκίων ἔζη ὅτε ἡ *πολυτέλεια*, συνωδευμένη ὑπὸ τῶν πιστῶν δορυφόρων της, τῆς διαφθορᾶς,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ τῆς ἀναιδείας, εἶχεν εἰσχωρήσει εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατασκάπτουσα τὴν ἑλληνικὴν ἀρετήν, προητοίμαζε τὴν καταστροφὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ὁ Φωκίων δὲν παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ ὀλεθρίου χειμάῤῥου· ὅθεν αὐτὸς μὲν ἤντλει, ἡ δὲ γυνή του ἔζύμονε, διαμαρτυρούμενοι οὕτως ἀμφότεροι κατὰ τῆς φθοροποιᾶς πολυτελείας.

Ο ΖΗΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἐνῷ ὁ Γεροστάθης ἔλεγε ταῦτα, παρετήρησε τὸν κὺρ Ζήσην ὁμιλοῦντα τὸν υἱόν του Ἰωάννην μὲ ὕφος μᾶλλον θερμὸν καὶ θυμοειδές.

— Τί ἔχεις κὺρ Ζήση, εἶπε τότε πρὸς αὐτόν, καὶ φαίνεσαι θυμωμένος κατὰ τοῦ Ἰωάννου; Μήπως τὸν ἐνθυμίζῃς νὰ ἐξυπνᾷ πρωΐ, καὶ ν' ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν;

— Ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ κὺρ Ζήσης, εὐτυχῶς τώρα καὶ πρωῒ ἐξυπνᾷ ὁ Ἰωάννης, καὶ πολὺ ἐπιμελεῖται εἰς τὰ μαθήματά του· ἀλλὰ προχθὲς ἄλλην φιλονεικίαν εἶχον μετ' αὐτοῦ. Μ' ἔλεγεν ὅτι, ἅμα τελειώσῃ τὰ μαθήματά του, σκοπεύει νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἰωάννινα ἢ Κωνσταντινούπολιν νὰ γίνῃ γραμματικὸς ἢ διδάσκαλος· καὶ ὅτε τὸν ἐνθύμισα τὰ χωράφια καὶ τὰ ἀμπέλια, τὰ ὁποῖα καλλιεργῶ καὶ ζῶμεν, μὲ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἁρμόζει εἰς ἕνα γραμματισμένον νὰ γίνῃ γεωργὸς ἢ τεχνίτης. Τώρα δὲ τὸν ἠρώτων ἂν ἤκουσεν αὐτὰς τὰς ὡραίας ἱστορίας, τὰς ὁποίας διηγήθης, καὶ τὸν ἔλεγον ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι κατεδέχθησαν καὶ ξυλουργοί, καὶ σιδηρουργοί, καὶ βαστάζοι νὰ γίνωσι, καὶ τοὺς δρόμους νὰ ἐπιστατῶσι, καὶ νερὸν νὰ σύρωσιν! Ἐγὼ ὁ δυστυχὴς ἄλλον υἱὸν δὲν ἔχω, ἡ ἡλικία μου προχωρεῖ· ποῖος λοιπὸν θέλει μὲ βοη-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

θεῖ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων μου; Καλὰ ἴσως εἶναι, κὺρ Γεροστάθη, τὰ γράμματα· ἀλλὰ διὰ τὰ παιδία ἡμῶν τῶν πτωχῶν νομίζω ὅτι δὲν εἶναι, διότι γεμίζουν ἀέρα αἱ κεφαλαί των.

— Βεβαιώθητι, κὺρ Ζήση, ὅτι μόνον ὅσαι κεφαλαὶ ἦναι κοῦφαι γεμίζουν ἀέρα ἀπὸ τὰ γράμματα· ἀλλ' ὅσαι ἔχωσιν ἐγκέφαλον, αὐταὶ διὰ τῶν γραμμάτων τρέφουν καὶ ἐνδυναμόνουν τὸν ἐγκέφαλον, καὶ τότε δὲν μένει ἐντὸς τῶν κεφαλῶν τόπος διὰ ἀέρας καὶ καπνούς.

Ὁ Ζήσης, συλλογισθεὶς ὀλίγον, — Ἔχετε δίκαιον, εἶπε, καλὰ καὶ ἅγια εἶναι τὰ γράμματα, καὶ ἐγὼ ὁ ἀγράμματος καθ' ἡμέραν αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην των. Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ ἀγανακτῶ, ὅταν ἀκούω ὅτι ὁ Ἰωάννης θέλει νὰ μὲ φύγῃ ἐξ αἰτίας τῶν γραμμάτων;

— Ἂν ὁ Ἰωάννης, κὺρ Ζήση, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἔχῃ, ὡς ἐλπίζω, ὀλίγον νοῦν, βεβαιώθητι ὅτι δὲν θέλει σὲ ἀφήσει, ὅσα γράμματα καὶ ἂν μάθῃ· ἀλλ' ὡς καλὸς υἱὸς θέλει ἀκολουθήσει τὸ ἐπάγγελμά σου. Ὁ Ἰωάννης εἶναι ἀκόμη νέος καὶ ἄπειρος, καὶ δὲν γνωρίζει ὅτι ὅλαι αἱ τέχναι, ὅλα τὰ ἐργόχειρα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι ἐντιμότατα ὅταν τιμίως μετερχώμεθα αὐτά.

Ὅστις ἐντρέπεται ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός του, καὶ μάταιος εἶναι, καὶ καλὴν καρδίαν δὲν ἔχει· ἀργὰ δὲ ἢ ὀγλίγωρα θέλει μετανοήσει.

Οἱ φρόνιμοι υἱοὶ ἀκολουθοῦν πάντοτε τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, ἐκτὸς ἂν περιστάσεις ἔκτακτοι, ἢ προτερήματα ἔξοχα σπρώξωσιν αὐτοὺς εἰς ἄλλα ἀνώτερα ἔργα

Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα εἶναι δένδρον ἕτοιμον, καλῶς ῥιζωμένον, καὶ ἤδη δίδον καρπούς· ἀλλὰ τὸ νέον, τὸ ὁποῖον

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ὁ μάταιος υἱὸς θέλει ν' ἀσπασθῇ, εἶναι δένδρον ἄγνωστον, τὸ ὁποῖον αὐτὸς πρόκειται νὰ φυτεύσῃ, ἀβέβαιον δὲ ἂν ἐπὶ τέλους ῥιζώσῃ καὶ καρποφορήσῃ· οὐδεμίαν δὲ συμβουλὴν ὡς πρὸς τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ δύναται ὁ τοιοῦτος υἱὸς νὰ περιμένῃ παρὰ τοῦ πατρός του.

Ἐάν, Ἰωάννη μου, ἀκολουθήσῃς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός σου, αὐτός, ὅστις βεβαίως σὲ ἀγαπᾷ περισσότερον παντὸς ἄλλου, θέλει σὲ συμβουλεύει εἰς τὸ ἔργον σου, καὶ οὕτως εὐκόλως θέλεις π[illegible]λεύσει εἰς αὐτό. Ἀλλ' ἂν ζητήσῃς νέον στάδιον ζωῆς, ποῖος θέλει σὲ ὁδηγεῖ; Κληρονομῶν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός σου, θέλεις κληρονομήσει καὶ τοὺς φίλους, τοὺς ὁποίους διὰ τοῦ ἐπαγγέλματός του ἀπέκτησεν, εἰς αὐτοὺς θέλεις προσθέσει καὶ σὺ ἄλλους νέους· προσθέτων δὲ εἰς τὴν πεῖραν τοῦ πατρός σου καὶ τὴν ἰδικήν σου, θέλεις ἀναπτύξει καὶ τελειοποιήσει τὸ πατρικόν σου ἐπάγγελμα, καὶ θέλεις καταστήσει αὐτὸ ἐπωφελέστερον.

Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ γεωργία καὶ ὅλαι αἱ τέχναι προώδευσαν, καὶ τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος κατήντησε μέγα καὶ εὐτυχές, διότι ὁ υἱὸς τοῦ γεωργοῦ, ἀφοῦ σπουδάσῃ τὰ πρέποντα μαθήματα, γίνεται γεωργός, ὅσον πλούσιος καὶ ἂν ἦναι ὁ πατήρ του, ὁ υἱὸς τοῦ σιδηρουργοῦ σιδηρουργός, καὶ ἐν γένει διότι ἕκαστος υἱὸς ἀκολουθεῖ τὸ ἔργον τοῦ πατρός του. Τοιουτοτρόπως καὶ αὐτοὶ πλουτοῦν καὶ βελτιοῦνται, καὶ τὰ ἔργα των τελειοποιοῦνται. Πολλοὶ δὲ γεωργοί, τεχνῖται, ἐργοστασιάρχαι ἔφθασαν εἰς τὰς πρώτας θέσεις, καὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς τῆς ἀγγλικῆς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀριστοκρατίας· διότι, καθὼς εἶπεν ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ὁ τρίτος, ἡ θύρα τῆς ἀριστοκρατικῆς εὐγενείας εἶναι ἀνοικτὴ εἰς πάντα Ἄγγλον, ἀναφανέντα εἰς τὴν πατρίδα ἐξόχως ὠφέλιμον.

Διὰ νὰ προσηλόνωνται δὲ οἱ Ἀγγλόπαιδες εἰς τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, μεταξὺ τῶν πρώτων διηγημάτων, τὰ ὁποῖα ἀναγινώσκουν, εἶναι καὶ τὸ διήγημα τοῦ Μαυρικίου.

Η ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Μαυρικίου ἦτο κατ' ἀρχὰς ἁπλοῦς ἐργάτης εἰς ἓν ὑφαντήριον τῆς Ἀγγλικῆς πόλεως Δέρβης· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιμελείας, τῆς φιλοπονίας καὶ οἰκονομίας του, καὶ μάλιστα διά τινος ἐφευρέσεως, τὴν ὁποίαν ἔκαμε πρὸς βελτίωσιν τῆς ὑφαντικῆς, κατώρθωσεν ἐντὸς ὀλίγου ν' ἀποκατασταθῇ ἰδιοκτήτης καὶ ἐργοστασιάρχης μεγάλου ὑφαντηρίου, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἔπαυσεν ἐπιστατῶν καὶ ἐργαζόμενος μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ὁ υἱός του Μαυρίκιος, ἀφοῦ ἐσπούδασε τὰ ἐγκύκλια εἰς τὸ σχολεῖον, εἰργάζετο ὑπὸ τὸν πατέρα του εἰς τὸ ὑφαντήριον αὐτοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, κληρονομήσας ὁλόκληρον τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐνόμισεν ὅτι ἦτο ἀνοησία νέος, ἔχων τόσην κατάστασιν, καὶ σπουδάσας γράμματα εἰς τὸ σχολεῖον, νὰ ἐξακολουθῇ μετερχόμενος τὴν ὑφαντικήν.

Ὅθεν, πωλήσας τὸ πατρικόν του ἐργοστάσιον, μετέβη εἰς τὴν πολυέξοδον πρωτεύουσαν τῆς Ἀγγλίας, τὸ Λονδῖνον, διὰ νὰ ζήσῃ ἐκεῖ ὡς οἱ εὐγενεῖς.

Ἀλλὰ μὴ γνωρίζων ὁ Μαυρίκιος νὰ διαχειρισθῇ τὴν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

χρηματικήν του περιουσίαν, καθὼς ἐγνώριζε τὴν ὑφαντικήν, κατώρθωσε διὰ τῆς πολυτελείας καὶ τῆς χαρτοπαιξίας καὶ τὴν περιουσίαν του ν' ἀπολέσῃ, καὶ εἰς χρέη νὰ ὑποκύψῃ, ἕνεκα τῶν ὁποίων καὶ ἐφυλακίσθη.

Κατάκλειστος ἐν τῇ φυλακῇ συνῆλθεν ἐπὶ τέλους εἰς ἑαυτόν, καὶ ἐπείσθη, ἀλλὰ δυστυχῶς πολὺ ἀργά, ὅτι φρονιμώτερον καὶ ἀξιοπρεπέστερον ἤθελεν εἶσθαι ἐὰν ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος τὴν ὑφαντικήν, τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος παρὰ πάντων

Μετὰ διετῆ δὲ φυλάκισιν ἐλευθερωθείς, ἐπανέρχεται εἰς Δέρβην, καὶ μετὰ πολλὰς παρακλησεις κατορθόνει νὰ καταπείσῃ τὸν ἀγοραστὴν τοῦ τεχνουργείου του νὰ τὸν προσλάβῃ, οὐχὶ πλέον ὡς ἐργοστασιάρχην, ἀλλ' ὡς *ἁπλοῦν ἐργάτην ἐπὶ μετριωτάτῳ ἡμερομισθίῳ.*

Τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ μανθάνοντες παιδιόθεν οἱ νέοι τῆς Ἀγγλίας, προσκολλῶνται εἰς τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, μ' ὅλα τὰ πλούτη τῶν γονέων των, καὶ μ' ὅσα γράμματα ἔμαθον αὐτοὶ εἰς τὰ σχολεῖα.

Ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ὅλαι αἱ τέχναι, Ἰωάννη μου, ἔχουν ἀνάγκην γραμμάτων διὰ νὰ προοδεύσωσιν.

Εἶδες τὸν κῆπόν μου, καὶ πολὺ σὲ ἤρεσεν, ἀλλὰ βεβαιώθητι ὅτι, ἂν δὲν ἐγνώριζον ὀλίγα Ἰταλικὰ καὶ Γαλλικά, διὰ ν' ἀναγνώσω βιβλία τινὰ περὶ κηπουρικῆς, ὁ κῆπός μου δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὁποῖον τὸν εἶδες Ἡ Γεωργία, ἡ Κτηνοτροφία, καὶ ὅλαι αἱ τέχναι καὶ τὰ ἐπαγγέλματα ἔχουν εἰς τὰ πεφωτισμένα ἔθνη τὰ βιβλία των, τὰς εἰκονογραφίας των, καὶ αὐτὰ σπουδάζοντες οἱ κτηματίαι, οἱ κτηνοτρόφοι καὶ οἱ τεχνῖται, προοδεύουν καὶ τελειοποιοῦνται, ὠφελοῦντες καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα των.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἂς συμμορφονώμεθα μὲ τὰς περιστάσεις, μὲ τὴν θέσιν, μὲ τὰς ἀνάγκας μας· τὰ δὲ γράμματα, ἀντὶ νὰ μᾶς φουσκόνωσι, καὶ νὰ μᾶς ἀποσπῶσιν ἀπὸ τὰ πατρικὰ ἔργα, ἂς μᾶς διδάσκωσι τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ ἂς καθιστῶσιν αὐτὴν γλυκυτέραν. Τὰ γράμματα τιμῶσι τὴν ἐργασίαν, δὲν ἀτιμάζονται δὲ ὑπ' αὐτῆς.

Ο ΣΟΛΩΝ, Ο ΘΑΛΗΣ, Ο ΠΛΑΤΩΝ, ΚΑΙ Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ.

Καὶ αὐτοὶ οἱ σοφώτατοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐντράπησαν, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ ἐργασθῶσι, διὰ ν' ἀποκτήσωσι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, ὅπως δυνηθῶσιν οὕτω καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἄλλους νὰ βελτιώσωσιν.

Ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων, καὶ *ἐντρεπόμενος νὰ ζητῇ παρὰ τῶν ἄλλων*, μετῆλθε τὸ ἐμπόριον.

Τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα μετῆλθε καὶ ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἷς τῶν ἑπτὰ Σοφῶν, καὶ ὁ Ἱπποκράτης ὁ Χῖος, ὁ Πυθαγορικὸς φιλόσοφος.

Καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Πλάτων, ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ὁ ὑψηλότερος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, μετέβη ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Αἴγυπτον διὰ νὰ πωλήσῃ φορτίον ἐλαίου.

Πᾶς ἀγαθὸς ἀνήρ, εἴτε πολιτικός, εἴτε μή, χρεωστεῖ νὰ μετέρχηται τίμιόν τι ἔργον πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαίων του. Αὐτὰ μᾶς διδάσκει ὁ ἀγαθὸς Πλούταρχος, ἐπικυρῶν τοὺς λόγους τοῦ Ἡσιόδου «*ἔργον οὐδὲν ὄνειδος*», καὶ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ «*ἀνιαρὸν ἀργία*»

Ὁ Σόλων μάλιστα τόσον ἀπεστρέφετο τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν, ὥστε, διὰ ν' ἀναγκάσῃ ἕκαστον πατέρα νὰ διδάσκῃ τέχνην τινὰ εἰς τὰ τέκνα του, ἐνομοθέτησεν ὅτι

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«*Όστις δὲν φροντίσῃ νὰ διδάξῃ τέχνην τινὰ εἰς τὰ* »*τέκνα του, γηράσκων δὲν θέλει ἔχει δικαίωμα ν' ἀπαι-* »*τῇ διατροφὴν παρὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ.*»

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΓΑΛΜΑΤΟΠΟΙΟΣ.

Ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις ἀνεφάνη ὁ ἐναρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτο υἱὸς τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Σωφρονίσκου. Ὢν δὲ ἐκ νεότητός του υἱὸς φρόνιμος, ἠκολούθησε τὸ πατρικόν του ἐπάγγελμα, καὶ φαίνεται ὅτι ηὐδοκίμησεν εἰς αὐτό, διότι καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ περιηγητοῦ Παυσανίου, περὶ τὰ 160 ἔτη μετὰ Χριστόν, διετηροῦντο ἀκόμη εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν αἱ τρεῖς *ἐνδεδυμέναι Χάριτες*, καλλιτεχνικὰ ἔργα τοῦ γλύπτου Σωκράτους.

Ἀφοῦ δέ, ἀκολουθήσας τὴν πατρικήν του τέχνην, ἔδωκε διὰ τῆς γλυφίδος μορφὴν εἰς τὰ μάρμαρα, ἐπεθύμησε διὰ τῆς ἀρετῆς νὰ μορφώσῃ καὶ τὰς καρδίας τῶν συμπολιτῶν του, καθ' ὅσον μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶχον ἀρχίσει δυστυχῶς νὰ διαφθείρωνται.

Ἀφιερώθη λοιπὸν τότε εἰς τὴν Ἠθικὴν Φιλοσοφίαν, τῆς ὁποίας καὶ θεμελιωτὴς ἐπωνομάσθη.

Γνωρίσας δὲ ἐξ ἰδίας πείρας τὴν ἀνάγκην καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐργασίας, τὴν ἐργασίαν ἐσύσταινεν εἰς τοὺς συμπολίτας του, λέγων κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ μαθητοῦ του Ξενοφῶντος ὅτι *ἡ ἐργασία εἶναι ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον, ἡ δὲ ἀργία κακὸν καὶ βλαβερόν·* ὠνόμαζε δὲ ἐργάτας μὲν τοὺς ἐργαζομένους τιμίως, ἀργοὺς δέ, ὄχι μόνον τοὺς μηδὲν πράττοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς κυβεύοντας, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ πονηρὰ καὶ ἐπιζήμια.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἐκ τούτων βλέπεις, Ἰωάννη, εἶπεν ὁ γέρων, ὅτι τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα δὲν ἐμπόδισε τὸν Σωκράτην νὰ ἀναφανῇ ὠφέλιμον τέκνον τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός σου εἶναι ἡ γεωργία, πρέπει νὰ σοὶ διηγηθῶ καὶ περὶ τοῦ Ῥωμαίου Κιγκιννάτου.

Ο ΚΙΓΚΙΝΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΟΤΡΟΝ ΤΟΥ.

Ὀλίγους χρόνους πρὸ τοῦ Σωκράτους ἔζη εἰς τὴν Ῥώμην ὁ Κιγκιννάτος, ὅστις, ἀγαπῶν τὴν γεωργίαν, κατεγίνετο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὑποστατικοῦ του. Ἐνῷ δὲ ἐνησχολεῖτο καλλιεργῶν τοὺς ἀγρούς του, ἡ Ῥώμη εὑρέθη εἰς μέγαν κίνδυνον· ἐχθρικὸς στρατὸς εἶχε περικυκλώσει τὸν Ῥωμαϊκόν, καὶ ἡ καταστροφὴ ἦτο σχεδὸν βεβαία.

Κατὰ τὸν μέγαν αὐτὸν κίνδυνον ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἐνθυμήθη τὸν Κιγκιννάτον, τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ γεωργόν, ἐσέβοντο καὶ ἠγάπων διά τε τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀνδρίαν του. Ὅθεν ἐκλέγουν ἀμέσως αὐτὸν *Δικτάτορα τῆς Ῥώμης*, δηλαδὴ ἀπόλυτον ἄρχοντα, δυνάμενον νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι ἤθελεν ἐγκρίνει πρὸς διάσωσιν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος.

Ὁ Κιγκιννάτος ὑπακούων εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, ἀφίνει τὸ ἄροτρόν του· ἀντὶ ὅμως νὰ κομπάσῃ διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν του, σύννους ἐσυλλογίζετο τὰς δυσκολίας τῆς θέσεως ταύτης.

Ἀλλ' ὁδηγήσας ἐμφρόνως τοὺς συμπολίτας του, καταστρέφει ἐνδόξως τοὺς ἐχθρούς, ἐλευθερόνει τὸν κινδυνεύοντα Ῥωμαϊκὸν στρατόν, καὶ σώζει τὴν Ῥώμην. Ἀμέσως δέ, παραιτούμενος ἀπο την δικτατορίαν καὶ τὰς τιμάς, ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἀγαπητόν του ἄροτρον. Ὁ Κιγ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

κιννάτος λοιπόν, ἂν καὶ γεωργός, ἀνεφάνη σωτὴρ τῆς πατρίδος του!

Ο ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΓΕΩΡΓΟΣ.

Καὶ ὁ Φιλοποίμην, ὁ Πελοποννήσιος ἠγάπα τὴν γεωργίαν καὶ τὸ κυνήγιον, ὅπως δι' αὐτῶν γυμνάζῃ τὸ σῶμά του. Εἶχεν ἀγρὸν οὐχὶ μακρὰν τῆς πατρίδος του Μεγαλοπόλεως, εἰς τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν μετὰ τὸ δεῖπνόν του πεζὸς μετέβαινεν. Ἐκεῖ ἀναπαυόμενος ἐπὶ ἀχυρίνου στρώματος, ἐξύπνα πολὺ πρωΐ, καὶ ἐκαλλιέργει τὰ κτήματά του· ἐπιστρέφων δὲ πάλιν πεζὸς εἰς τὴν πόλιν, ἐνησχολεῖτο εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος του.

Ἐπροσπάθει δὲ νὰ προσπορίζηται τὰ ἀναγκαῖά του ἐκ τῆς γεωργίας, διότι τὰ ἐξ αὐτῆς χρήματα ἐθεώρει τὰ δικαιότερα ὅλων τῶν ἄλλων. Ἐφρόνει δὲ *πρέπον ν' ἀποκτᾷ ἕκαστος πολίτης διὰ τῶν κόπων του τὰ ἴδιά του, ὅπως ἀπέχῃ τῶν ξένων καὶ δημοσίων.*

Τοιοῦτος ὢν ὁ Φιλοποίμην, καὶ φιλοτιμούμενος νὰ μιμηθῇ τὸν Ἐπαμεινώνδαν κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν στρατηγικὴν φρόνησιν, ἀνεφάνη ἄξιος στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας, καὶ τὸ τελευταῖον ἔνδοξον τέκνον, τὸ ὁποῖον εἰς τὰ ἔσχατά της ἐγέννησεν ἡ Ἑλλὰς πρὸς παρηγορίαν τῆς παρακμαζούσης δόξης της.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Καὶ ὁ κατὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος πάντων σοφώτατος Σωκράτης ἠγάπα τὴν γεωργίαν. Ἰδοὺ δὲ ὁποῖα ἔλεγεν ὑπὲρ αὐτῆς εἰς τὸν Κριτόβουλον.

«Καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ πλούσιοι ἐμποροῦν νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν γεωργίαν, διότι ὄχι μόνον εὐποορίαν φέρει,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀλλὰ καὶ ἡδονικὴ καὶ διασκεδαστικὴ συγχρόνως εἶναι. Μᾶς συνειθίζει δὲ καὶ εἰς τοὺς κόπους, καὶ εἰς τὸ ψῦχος, καὶ τὴν καῦσιν· προσέτι μᾶς συνειθίζει νὰ ἐξυπνῶμεν πρωΐ, καὶ νὰ περιπατῶμεν πολύ. Τοιουτοτρόπως ἐνδυναμόνει τὸ σῶμα, καὶ μᾶς καθιστᾷ ὑγιεῖς, εὐρώστους καὶ ἱκανοὺς πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς φίλης πατρίδος. Τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῆς ἐξοχῆς, οἱ σύνδενδροι καὶ κατάσκιοι τόποι, καὶ ὁ δροσερὸς καὶ καθαρὸς ἀήρ, ὄχι μόνον ὑγείαν, ἀλλὰ καὶ ἡδονὴν προξενοῦν εἰς τοὺς γεωργούς. Εἶναι δὲ ἀδύνατον ἐλεύθερος ἄνθρωπος νὰ εὕρῃ ἐνασχόλησιν ὠφελιμωτέραν καὶ τερπνοτέραν.»

«Ἡ γεωργία προσέτι, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, μᾶς διδάσκει καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ· διότι οἱ μὲν κόποι τοῦ ἐπιμελοῦς γεωργοῦ πλουσιοπαρόχως ἀνταμείβονται, ἡ δὲ ὀκνηρία τοῦ ἀμελοῦς διὰ τῆς δυστυχίας τιμωρεῖται. Μᾶς διδάσκει δὲ καὶ τὰ καλὰ τῆς ἑνώσεως, καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας.»

«Δικαίως δὲ ἐπωνομάσθη *μήτηρ καὶ τροφὸς ὅλων τῶν ἄλλων τεχνῶν*· διότι ὅταν ἡ γεωργία τόπου τινὸς εὐτυχῇ, καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι συνευτυχοῦν, ὅπου δὲ ἡ γεωργία παραμελεῖται, ἐκεῖ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι δυστυχοῦν.»

Ἐκτὸς τοῦ Σωκράτους καὶ ὁ γέρων Πλούταρχος κηρύττεται ὑπὲρ τῆς γεωργίας, λέγων ὅτι οἱ γεωργικοὶ λαοὶ γίνονται φίλοι τῆς εἰρήνης, τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐνομίας, ἀνδρεῖοι ὑπερασπισταὶ τῆς πατρίδος των, καὶ ἐχθροὶ τῆς ἀδικίας καὶ τῆς πλεονεξίας. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ ὁ δεύτερος βασιλεὺς καὶ νομοθέτης τῆς Ῥώμης, Νουμᾶς, ἐσύστησε τὴν γεωργίαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὡς *φίλτρον εἰρήνης, καὶ μᾶλλον ὡς ἠθοποιὸν παρὰ ὡς πλουτοποιόν.*

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, Ἰωάννη μου, χωρὶς νὰ παραμελῶμεν τὰς ἄλλας τέχνας, ἂς ἀγαπήσωμεν ἰδίως τὴν γεωργίαν, ἥτις καὶ μᾶς τρέφει, καὶ μᾶς ἐνδύει, καὶ φιλονόμους μᾶς καθιστᾷ· καθ᾽ὅσον μάλιστα ἡ γεωργία ὑπόσχεται εἰς τὰ ἔθνη αὐθυπαρξίαν, ἀνεξαρτησίαν, καὶ εὐτυχίαν.

Μόλις ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τοὺς λόγους αὐτούς, καὶ ἀμέσως ὁ Ἰωάννης μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔτρεξε πρὸς τὸν πατέρα του, καὶ φιλῶν τὴν δεξιάν του, τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι προθύμως θέλει ἀφιερωθῆ εἰς τὸ γεωργικὸν ἐπάγγελμα.

Ἀπερίγραπτος ἦτο ἡ χαρὰ καὶ ἡ συγκίνησις τοῦ γέροντος Ζήση, ὅστις, ἀφοῦ κατεφίλησε τὸν υἱόν του, δὲν ἤξευρε πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Γεροστάθην.

Ὁ Γεροστάθης συνεχάρη τὸν Ἰωάννην, καὶ προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἔρχηται καθ᾽ἡμέραν εἰς τὸν κῆπόν του, διὰ νὰ τὸν βοηθῇ εἰς τὴν καλλιέργειαν, καὶ λαμβάνῃ συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας περὶ γεωργικῆς.

Ὁ Ἰωάννης, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο ἀδύνατος, χλωμὸς καὶ φιλάσθενος, συνειθίσας νὰ ἐξυπνᾷ πρωΐ, καὶ ἐργαζόμενος ἔκτοτε τακτικώτατα εἰς τὸν κῆπον τοῦ Γεροστάθου, κατέστη ἐντὸς ὀλίγου εὔρωστος καὶ ῥοδοκόκκινος. Μιμούμενος δὲ τὴν στιχουργικὴν διάθεσιν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος, συνέταξε τοὺς ἀκολούθους στίχους

«*Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα πρὸ χρόνων φυτευμένον,*
»*Παράγει ἤδη τοὺς καρποὺς βαθέως ῥιζωμένον.*
»*Ἄφρων υἱός, ὅστις αὐτὸ ἀπὸ τὴν ῥίζαν κόψῃ,*
»*Κι᾽ ἄλλο φυτεύων ἀντ᾽ αὐτοῦ, ἐλπίζει νὰ προκόψῃ.*»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ο ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΛΙΝΟΣ.

«Οὐδεὶς ἐλεύθερος, ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν.»
(Πυθαγόρου.)

Ο Γεροστάθης κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του, ἥτις συνέπεσε Κυριακήν, μᾶς προσεκάλεσεν εἰς γεῦμα.

Ζωηρός, εὔθυμος καὶ εὐπροσήγορος μᾶς ὑπεδέχθη· ὑπερευχαριστήθη δὲ ὅτε ἕκαστος ἡμῶν τῷ προσέφερεν ἀνὰ μίαν δέσμην ὡραίων ἀνθέων.

— Πόσον ποικίλα, πόσον ὡραῖα, πόσον καθαρὰ καὶ ἀθῶα εἶναι τὰ ἄνθη σας ταῦτα! μᾶς εἶπεν. Εἴθε καὶ σεῖς ποικίλα ὡς αὐτὰ τὰ ἄνθη, νὰ διέλθητε τὸν βίον μὲ αἰσθήματα ὡραῖα, καὶ νὰ διατηρηθῆτε πάντοτε ἀθῶα καὶ καθαρὰ ἀπὸ πᾶσαν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν ῥυπαρότητα!

Λαβὼν δὲ τὰς ἀνθοδέσμας, ἔθεσεν αὐτὰς ἐπὶ τῆς τραπέζης. Πρὶν δὲ καθίσωμεν, παρεκάλεσε τὸν συμμαθητήν μας Πέτρον ν' ἀπαγγείλῃ τὸ «*Πάτερ ἡμῶν.*»

— Πόσον ὡραία προσευχή! εἶπεν ὁ γέρων. Αὐτὴ εἶναι ἡ προσευχή, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς αὐτολεξεὶ μᾶς συσταίνει εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, διὰ νὰ ἐνθυμώμεθα πάντοτε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι *πατὴρ ὅλων ἡμῶν*, ὅτι ἑπομένως ὅλοι εἴμεθα *ἀδελφοὶ* ὡς τέκνα τοῦ αὐτοῦ πατρός, καὶ ὅτι ὡς ἀδελφοὶ πρέπει νὰ ἀγαπώμεθα ἀμοιβαίως, διὰ νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν κοινόν μας Πατέρα.

Ἐκαθίσαμεν τότε ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν. Ἦτο δὲ πραγματικῶς ἀξιοθαύμαστος καὶ εἰς ἄκρον εὐχάριστος ἡ καθαριότης ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης πραγμάτων.

Δὲν ἠγάπα ὁ Γεροστάθης τὴν καθαριότητα μόνον εἰς τὸν ἀέρα, τὸν ὁποῖον ἀνέπνεεν, ἀλλά, καθὼς ἄλλοτε ἀ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νέφερον, ἐπεθύμει αὐτὴν καὶ εἰς τὸ σῶμά του, καὶ εἰς τὰ ἐνδύματά του, καὶ εἰς τὴν κλίνην του, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ εἰς τὴν τροφήν του, καὶ εἰς τὴν τράπεζάν του· καθαρὰν ἐπίσης ἐπεθύμει καὶ τὴν καρδίαν του.

Ο ΑΣΘΕΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ.

Ἀφοῦ ἐκαθίσαμεν ὅλοι, ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι εἷς τόπος ἔμενε κενός. — Καὶ ποῖος μᾶς λείπει; ἠρώτησεν ὁ γέρων. — Ὁ Σταῦρος, ἀπεκρίθημεν, διότι εἶναι ἀσθενής. — Καὶ τί ἔπαθεν ὁ ἐξάδελφός σου; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Ἀθανάσιον· οὗτος δὲ ἀπεκρίθη — Πρό τινων ἡμερῶν ἀνέβη εἰς τὴν συκῆν τοῦ περιβολίου των, καὶ ἔφαγε πλῆθος σύκων· ἔκτοτε ἔπεσεν ἄῤῥωστος, καὶ τώρα ὁ ἰατρὸς ἀμφιβάλλει ἂν δυνηθῇ νὰ τὸν σώσῃ, διότι ἡ ἀσθένειά του εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος.

— Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῇ τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του, καὶ νὰ τὸν σώσῃ! εἶπεν ὁ Γεροστάθης· ἐξακολουθῶν δὲ νὰ μᾶς διανέμῃ τὸν ζωμόν, προσέθηκε τὰ ἑξῆς·

— Ἂν ὁ δυστυχὴς Σταῦρος, ὅτε ἀνέβη εἰς τὴν συκῆν, ἐνθυμεῖτο τὸ *Μηδὲν ἄγαν* καὶ τὸ *Πᾶν μέτρον ἄριστον*, βεβαίως δὲν ἤθελε φάγει πολλὰ σῦκα, καὶ δὲν ἤθελεν ἀῤῥωστήσει. Ἐγὼ πταίω, ὅστις δὲν σᾶς ἀναφέρω συχνάκις τὰ σωτήρια αὐτὰ παραγγέλματα, διὰ νὰ τὰ ἐνθυμῆσθε εἰς πᾶν βῆμα τῆς καθημερινῆς ζωῆς σας. Εἰς τὸ ἑξῆς σᾶς ὑπόσχομαι ἀντὶ νὰ σᾶς λέγω *καλὴν ἡμέραν*, καὶ *καλὴν νύκτα*, νὰ σᾶς λέγω *Πᾶν μέτρον ἄριστον*, καὶ *Μηδὲν ἄγαν*· διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι πραγματικῶς θέλετε ἔχει καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας καλάς, ἐὰν ἐνθυμῆσθε καὶ ἐκτελῆτε πάντοτε τὰς σοφὰς αὐτὰς συμβουλάς.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πολὺ ὀρθῶς ἔλεγεν ὁ κάλός μου φίλος Σίμων ὅτι πᾶν ἐλάττωμα συνεπιφέρει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν τιμωρίαν του. Ὁ *ὀκνηρὸς* τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ἰδίας αὑτοῦ ὀκνηρίας, γινόμενος πτωχὸς καὶ δυστυχής. Ὁ *θυμώδης* τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ θυμοῦ του, καταντῶν εἰς ἐγκλήματα καὶ εἰς τὰς φυλακάς. Ὁ *φιλάργυρος* τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς φυλαργυρίας του, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων του, καὶ γινόμενος μισητὸς καὶ ἀποτρόπαιος. Ὁ *ψεύστης* τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ψευδολογίας του, μὴ πιστευόμενος καὶ ὁσάκις λέγῃ τὴν ἀλήθειαν. Ὁ δὲ *λαίμαργος* Σταῦρος ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῆς λαιμαργίας του, στερηθεὶς τὴν ὑγείαν του, τὰ μαθήματά του, τὰς διασκεδάσεις του, καὶ κινδυνεύων ἤδη νὰ στερηθῇ καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του.

Ὁ φίλος μου Σίμων ἔλεγεν ὅτι ὁ στόμαχος εἶναι ὄνος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου φορτόνομεν τὸ φορτίον μας· ἂν τὸν φορτώσωμεν ὑπὲρ τὴν δύναμίν του σκάζει, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς μᾶς ἀφίνει. Ὁ δυστυχὴς Σταῦρος ἐφόρτωσε πολὺ τὸν μικρόν του ὄνον. Εἴθε νὰ σωθῇ, τὰ δὲ παθήματα νὰ τῷ γίνωσι μαθήματα!

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ.

Τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἦτο λιτὸν καὶ ἁπλούστατον, χωρὶς καρυκεύματα καὶ ποικιλίαν φαγητῶν.

Ὅτε δὲ ἐτελειώσαμεν, μᾶς εἶπε — Σήμερον, παιδία μου, ἐγνωρίσατε καὶ τὴν τρίτην φίλην μου, τὴν κρατοῦσαν τὸν χαλινόν· αὐτὴ ὀνομάζεται *Ἐγκράτεια*, ἥτις ὁμοῦ μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα, τὴν καθαριότητα, καὶ τὴν σωμασκίαν μὲ διετήρησε πάντοτε ὑγιᾶ καὶ εὔρωστον.

Εἴδετε πόσον ἁπλῆ καὶ ὑγιεινὴ εἶναι ἡ τροφή μου. Α-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ποφεύγω τὰ καρυκεύματα καὶ τὰ ὀρεκτικὰ φαγητά, τὰ ὁποῖα ἐνῷ εἶναι βλαβερὰ καθ᾽ ἑαυτά, παρακινοῦν προσέτι τὸν ἄνθρωπον νὰ τρώγῃ περισσότερον τοῦ δέοντος, καὶ νὰ φορτόνῃ τὸν στόμαχόν του ὑπὲρ τὰς δυνάμεις του. Φροντίζω δὲ πάντοτε ν᾽ ἀφίνω τὴν τράπεζαν, δυνάμενος, ἐὰν ἤθελον, νὰ φάγω καὶ περισσότερον.

Δὲν ἀρκεῖ ν᾽ ἀποφεύγωμεν τὰ βλαβερὰ φαγητά· πρέπει προσέτι νὰ μὴ φορτόνωμεν τὸν στόμαχον καὶ μὲ αὐτὰ τὰ πλέον ἀθῶα· διότι ὄχι μόνον ἡ ποιότης, ἀλλὰ καὶ ἡ ποσότης τοῦ φαγητοῦ βλάπτει τὴν ὑγείαν.

Καρδινάλιός τις λαίμαργος, ἀσθενήσας ποτὲ βαρέως, διετάχθη ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ νὰ μὴ φάγῃ εἰμὴ νερόβραστον ὀρύζιον. Ἀλλὰ τόσον πολὺ ἐξ αὐτοῦ ἔφαγεν, ὥστε, ὅτε ἐπανῆλθεν ὁ ἰατρός, εὗρε τὸν Καρδινάλιον σκασμένον ὑπὸ τῆς πολυφαγίας.

Συνειθίσατε λοιπόν, φίλοι μου, νὰ μὴ τρώγητε ποτὲ ἄνευ ἀνάγκης, καὶ χάριν ἁπλῆς ἡδονῆς. Ἡ ἡδονή, ἥτις γαργαλίζει τὸν οὐρανίσκον, καταστρέφει τὸν στόμαχον.

Παρεπονεῖτο ποτὲ λαίμαργός τις κατὰ τοῦ στομάχου του, λέγων ὅτι ἐξ αἰτίας του ἀδιακόπως πάσχει, ἀγρυπνῶν τὰς νύκτας, πίνων ἰατρικὰ πικρότατα, καὶ ὑποφέρων στενοχωρίας καὶ πόνους.

— Διατί οἰκειοποιεῖσαι ἀδίκως τὰ ἰδικά μου παράπονα; ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Στόμαχός του. Δὲν ἐννοεῖς ὅτι πρῶτος ἐγὼ πάσχω, καὶ ἀκολούθως συμμερίζεσαι σὺ τοὺς πόνους καὶ τὰ βάσανά μου; Ἀντὶ νὰ παραπονῶμαι ἐγὼ κατὰ σοῦ, ὅστις με παραφορτόνεις καὶ με καταβασανίζεις, τολμᾷς νὰ παραπονῆσαι σύ, ὁ αἴτιος ὅλων τῶν κακῶν, τὰ ὁποῖα ὑποφέρω;

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὁ λαίμαργος, σκεφθείς, ἐπείσθη ὅτι δικαία ἦτο ἡ ἀπάντησις τοῦ Στομάχου του. Ὅθεν ἠρώτησεν αὐτὸν τί πρέπει νὰ κάμνῃ εἰς τὸ ἑξῆς, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀμφότεροι ἀπὸ τὰ βάσανά των.

Ὁ δὲ Στόμαχος τῷ ἔδωκε τὰς ἑξῆς συμβουλάς.

1) Ἔκλεγε τροφὴν ὑγιεινὴν καὶ ἀβλαβῆ.

2) Ἔσο μέτριος περὶ τὴν τροφήν σου.

3) Μάσα καλῶς τὸ φαγητόν σου.

4) Ἔσο τακτικὸς περὶ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ σου

5) Γυμνάζου διὰ νὰ ἐνδυναμόνῃς τὸ σῶμά σου, καὶ διευκολύνῃς τὴν χώνευσιν.

6) Ἂν δὲ κακοδιαθετήσῃς ποτὲ ἐκ τοῦ φαγητοῦ, σὲ συνιστῶ δίαιταν καὶ ἀνάπαυσιν.

Ὁ λαίμαργος ἠκολούθησεν, ἂν καὶ μετά τινος δυσκολίας, τὰς συμβουλὰς αὐτάς, καὶ ἔκτοτε αὐτός τε καὶ ὁ στόμαχός του ἔζησαν ὑγιεῖς καὶ ἄνευ παραπόνων.

Αὐτὰς τὰς παραγγελίας ἠκολούθησα καὶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ οὕτως ἀπέφυγον τὰς ἀσθενείας, τὰ ἰατρικά, καὶ τὴν ἀργίαν, τὴν ὁποίαν αἱ ἀσθένειαι ἐπιβάλλουν, οἰκονομήσας συγχρόνως καὶ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ἤθελον ἐξοδεύσει εἰς ἰατρούς, ἰατρικά, καὶ εἰς τὰ περιττὰ φαγητά.

Φαντάσθητε πόσα χρήματα ἤθελον οἰκονομεῖσθαι, καὶ πόσαι ἀγαθοεργίαι δι᾽ αὐτῶν ἠδύναντο νὰ γίνωνται, ἐὰν οἱ λαίμαργοι καὶ οἱ πλούσιοι ἤθελον ἀποκόψει ἓν ἢ δύο ἐκ τῶν περιττῶν καὶ πολυεξόδων φαγητῶν, δι᾽ ὧν προσπαθοῦν νὰ χορτάσωσι τὴν λαιμαργίαν των, ἢ νὰ ἐπιδείξωσι τὰ πλούτη των!

Διὰ νὰ μᾶς συμφιλιώσῃ δὲ ἔτι μᾶλλον ὁ Γεροστάθης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μετὰ τῆς φίλης του ἐγκρατείας, μᾶς διηγήθη καὶ τὰ ἑξῆς.

Η ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν προτερημάτων, τὰ ὁποῖα ἀνέδειξαν μέγαν τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρον, ἦτο καὶ ἡ ἐγκράτεια. Πολὺ βασιλικώτερον ἐθεώρει ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τὸ νὰ νικᾷ τὰ πάθη του παρὰ τοὺς ἐχθρούς του. Διὰ τῆς ἐγκρατείας χαλινόνοντες τὴν πρὸς τὰς φυσικὰς ἡδόνας ῥοπήν, σωζόμεθα ἀπὸ πλῆθος κινδύνων καὶ δυστυχιῶν, καὶ ζῶμεν τῷ ὄντι βασιλικῶς, ἐλεύθεροι καὶ εὐτυχεῖς.

Εἶναι πολὺ χειρότερον, ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος Πυθαγόρας, νὰ ἤμεθα δοῦλοι τῶν παθῶν, παρὰ δοῦλοι τῶν τυράννων. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ ἦναί τις ἐλεύθερος, ἐὰν ἦναι δοῦλος τῶν παθῶν του, καὶ κυριεύηται ὑπ' αὐτῶν. «*Δουλεύειν πάθεσι χαλεπώτερον ἢ τυράννοις. Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεσι δουλεύοντα, και ὑπὸ παθῶν κρατούμενον.*»

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, κυριεύσας τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, διώρισε βασίλισσαν τῆς Καρίας τὴν Ἄδαν, αὕτη, ὡς δεῖγμα τῆς εὐγνωμοσύνης της, ἔστελλε πρὸς αὐτὸν καθ' ἡμέραν ποικίλα φαγητὰ καὶ ζυμαρικά· ἐπὶ τέλους δὲ τῷ ἔστειλε τοὺς καλλιτέρους μαγείρους καὶ ἀρτοποιούς της, νομίζουσα ὅτι ἤθελεν εὐχαριστήσει τὸν εὐεργέτην της.

Ἀλλ' ὁ μέγας Ἀλέξανδρος οὔτε τὰ ὡραῖα φαγητὰ τῆς Ἄδης ἐγεύετο, οὔτε τοὺς περιφήμους αὐτῆς μαγείρους ἐδέχθη, εἰπὼν ὅτι «πολὺ καλλιτέρους μαγείρους ἔδωκε πρὸς »αὐτὸν ὁ παιδαγωγός του Λεωνίδας· αὐτοὶ δὲ ἦσαν ὁ »*πρωϊνός του περίπατος* διὰ τὸ νοστιμώτατον γεῦμά

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

»του, καὶ ἡ περὶ τὸ γεῦμά του *ὀλιγοφαγία* διὰ τὸν ὀρε-»κτικώτατον δεῖπνόν του.»

Ἐκστρατεύων δέποτε μετὰ τοῦ ἱππικοῦ του διὰ ξηρῶν καὶ ἀνύδρων τόπων πρὸς καταδίωξιν τοῦ Δαρείου, βασιλέως τῆς Περσίας, ὑπέφερε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἱππεῖς του δίψαν μεγίστην. Κατὰ καλὴν δὲ τύχην ἀπήντησαν Μακεδόνας τινάς, φέροντας μακρόθεν ὀλίγον ὕδωρ. Οἱ Μακεδόνες, ἅμα ἰδόντες τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον πάσχοντα ἐκ τῆς δίψης, προθύμως τῷ ἔδωκαν νὰ πίῃ. Ὁ Ἀλέξανδρος λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ στρέψας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τοὺς ἱππεῖς του, καὶ παρατηρήσας ὅτι τὸ ὕδωρ δὲν ἐξαρκεῖ δι' ὅλους, χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίσῃ εἰς τὰ διψῶντα χείλη του, τὸ ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς Μακεδόνας, εἰπὼν ὅτι «*δὲν ἀνέχεται αὐτὸς μὲν νὰ πίῃ, οἱ δὲ Μακεδόνες του νὰ διψῶσι.*»

Τὴν ἐγκράτειαν ταύτην τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου θαυμάσαντες οἱ στρατιῶταί του, καὶ ἐνθουσιασθέντες διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην του, ἐλησμόνησαν ἀμέσως καὶ τὴν δίψαν καὶ τοὺς κόπους των, καὶ κτυπήσαντες τοὺς ἵππους των ἐφώναξαν «*ἐμπρός! ὑπὸ τοιοῦτον ἀρχηγὸν οὔτε δίψαν οὔτε κόπους αἰσθανόμεθα, ἀλλ' οὔτε ὅτι εἴμεθα θνητοὶ πιστεύομεν.*»

Ο ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος μ' ἐνθύμισεν, εἶπεν ὁ γέρων, τὸν Κυνικὸν φιλόσοφον Διογένην. Αὐτὸς συνεβούλευε τὴν ἄσκησιν καὶ τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοός, λέγων ὅτι ἀμφότεραι εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ νὰ καταστήσωσι τὸν ἄνθρωπον ἐνάρετον.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Εἶναι ἐντροπή, ἔλεγεν, οἱ μὲν ἀθληταὶ καὶ οἱ τραγῳδισταὶ νὰ περιορίζωσι τὴν γαστέρα των, καὶ ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὰς ἡδονὰς χάριν τῆς φωνῆς των καὶ τῆς σωματικῆς των ὑγείας, ἡμεῖς δὲ νὰ μὴ περιορίζωμεν τὰς ὀρέξεις μας χάριν τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς.

Πολλοὶ ποντικοὶ συνάζονται, ἔλεγεν ὁ ἴδιος, ὅπου ὑπάρχωσι πολλαὶ τροφαί· παρομοίως δὲ καὶ εἰς τὰ σώματα, τὰ πλήρη φαγητῶν, πολλαὶ ἀσθένειαι συσσωρεύονται.

Εἶναι ἄτοπον, ἔλεγε προσέτι ὁ Διογένης, ἐνῷ καθ' ἡμέραν παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς δίδῃ ὑγείαν, ἡμεῖς νὰ πράττωμεν πᾶν ὅ,τι εἰς τὴν ὑγείαν ἀντιβαίνει.

Ὅτε εἰς τὴν Κόρινθον τῆς Πελοποννήσου ὁ Ἀλέξανδρος ἐξελέχθη ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς Ἀσίας, πολλοὶ πολιτικοὶ καὶ φιλόσοφοι προσῆλθον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ νὰ τὸν συγχαρῶσι.

Μόνος ὁ Διογένης δὲν παρουσιάσθη· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνδρα προσωπικῶς, ὑπῆγε πρὸς ἀντάμωσίν του. Εὗρε δὲ αὐτὸν εἰς Κράνιον, προάστειον τῆς Κορίνθου, ἐξηπλωμένον καὶ ἡλιαζόμενον ἀντικρὺ τοῦ ἡλίου. — Εἶμαι Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, τῷ λέγει. — Καὶ ἐγὼ εἶμαι Διογένης, ὁ Κυνικός, ἀπαντᾷ ὁ φιλόσοφος. — Ἐπεθύμουν νὰ σοὶ κάμω χάριν τινά, τῷ εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος· δὲν ἔχεις τί νὰ μὲ ζητήσῃς; — Ναί, ἀποκρίνεται ὁ Διογένης· σὲ παρακαλῶ νὰ παραμερίσῃς ὀλίγον, διότι ἡ σκιά σου μ' ἐμποδίζει τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου· αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη χάρις, τὴν ὁποίαν σὲ ζητῶ.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἀντὶ νὰ ὀργισθῇ, ἐθαύμασε τὴν ἀνεξαρτησίαν, καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς

ἀρετῆς, καὶ εἶπεν «*Ἂν δὲν ἤμην Ἀλέξανδρος, ἤθελον ἐπιθυμήσει νὰ ἦμαι Διογένης.*»

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΦΙΛΗΔΟΝΟΣ ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τὴν ἀνωτέρω διήγησιν, εἷς τῶν συμμαθητῶν μας ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν καὶ ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀθηναῖος, ἦτο Κυνικὸς φιλόσοφος.

— Ὄχι, παιδία μου, ἀπεκρίθη· ὁ Σωκράτης δὲν ἦτο Κυνικός, ἀλλὰ *ἠθικὸς φιλόσοφος*.

Οἱ Κυνικοὶ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐγκράτειαν, καὶ ὡς πρὸς τὴν σκληραγωγίαν ἐλησμόνουν τὸ *Μηδὲν ἄγαν*, καὶ κατήντων εἰς τὴν ὑπερβολήν. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης, φίλος τοῦ *Μηδὲν ἄγαν*, ἐβάδισε τὴν μεσαίαν ὁδόν· δὲν ἐλάτρευε τὰ πλούτη, ἀλλ' οὔτε πάμπτωχος ἔζη, ὡς οἱ Κυνικοί, εἰς τὰς ὁδούς. Δὲν εἶχεν οἶκον λαμπρόν, ἀλλ' οὔτε ἐντὸς πίθου ἐκοιμᾶτο, καθὼς περὶ τοῦ Διογένους διηγοῦνται· οὔτε ἡμίγυμνος καὶ μὲ κατατετρυπημένον τρίβωνα, ὡς ὁ Διογένης, περιεπάτει, ἀλλὰ κοσμίως ἦτο ἐνδεδυμένος πάντοτε.

Συνεβούλευεν ὅμως καὶ ὁ Σωκράτης τῆς ἐγκράτειαν, τὴν αὐτάρκειαν, καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν ἐπιθυμιῶν. «Οὐδεμίαν ἀνάγκην, ἔλεγεν, ἔχει ὁ Θεός· ὅσον λοιπὸν περισσότερον περιορίζομεν καὶ ἡμεῖς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐπιθυμίας, τόσον περισσότερον πλησιάζομεν εἰς τὴν θεότητα, γινόμενοι οὕτω πλέον ἀνεξάρτητοι, καὶ ἑπομένως εὐτυχέστεροι.»

Παρακινῶν ὁ Σωκράτης τὸν φιλήδονον Ἀρίστιππον νὰ ἦναι ἐγκρατὴς περὶ τὴν τροφήν, τὸ ποτόν, τὸν ὕπνον καὶ τὰς σωματικὰς ἡδονάς, τῷ ἔλεγεν, ὅτι μόνον τοιουτο-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τρόπως οἱ νέοι γίνονται ὑγιεῖς, ἀνδρεῖοι, ἐνάρετοι, καὶ ἑπομένως ἄξιοι νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν πατρίδα των.

Βάσιν μὲν καὶ *κρηπῖδα τῆς ἀρετῆς* ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης τὴν ἐγκράτειαν· *ἀρετὴν* δὲ ὠνόμαζε τὴν *δικαιοσύνην*, ἄνευ τῆς ὁποίας, ἔλεγεν, οὔτε πολίτης ἀγαθὸς δύναταί τις νὰ ἦναι, οὔτε πολιτεία δύναταί ποτε νὰ διατηρηθῇ εὐδαιμονοῦσα.

Ἀλλ' ὅτε ὁ φιλήδονος Ἀρίστιππος ὡμολόγει μὲν ὅτι ἀναγκαία καὶ ὠφελιμωτάτη εἶναι ἡ ἐγκράτεια, διϊσχυρίζετο ὅμως ὅτι δυσκατόρθωτος εἶναι ἡ ἐξάσκησις αὐτῆς, ὁ Σωκράτης διηγήθη πρὸς αὐτὸν τὸ ἑξῆς διήγημα τοῦ σοφοῦ Προδίκου.

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑΣ.

Ὅτε ὁ Ἡρακλῆς μετέβαινεν ἐκ τῆς παιδικῆς εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν, ἐξελθὼν τῆς οἰκίας του, ἐκάθισε συλλογιζόμενος ποίαν ὁδὸν ν' ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν βίον του, τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ἢ τὴν ὁδὸν τῆς κακίας. Ἐκεῖ καθήμενος, εἶδε μακρόθεν ἐρχομένας δύο γυναῖκας μεγαλοσώμους. Ἐξ αὐτῶν ἡ μὲν ἦτο λευκὰ ἐνδεδυμένη, ἁπλουστάστη, καθαρά, σεμνή, καὶ ὅλως φυσικὴ καὶ ἀπροσποίητος· ἡ δὲ ἄλλη λαμπροφορεμένη, πολύσαρκος, μαλθακή, αὐθάδης, καὶ ἀναιδῶς καλλωπισμένη.

Ὅτε αἱ δύο γυναῖκες ἤρχισαν νὰ πλησιάζωσιν, ἡ μὲν λευκοφορεμένη ἐξηκολούθει βαδίζουσα τὸ ἥσυχον καὶ σεμνὸν βῆμά της· ἀλλ' ἡ πολύσαρκος προτρέξασα, ἔφθασε πρώτη, καὶ ἤρχισε λέγουσα τὰ ἑξῆς πρὸς τὸν νέον.

— **Βλέπω, ὦ Ἡράκλεις, ὅτι σκέπτεσαι ποίαν ὁδὸν νὰ ἐκλέξῃς** εἰς τὸν βίον σου. Σὲ βεβαιόνω λοιπὸν ὅτι, ἂν ἐκ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λέξης ἐμὲ φίλην σου, θέλω σὲ ὁδηγήσει εἰς ὁδὸν εὐκολωτάτην καὶ ἡδονικωτάτην, τὴν ὁποίαν θέλεις διέλθει ἄνευ κόπων καὶ φροντίδων. Θέλεις γεύεσθαι φαγητὰ καὶ ποτὰ ἡδονικώτατα· θέλεις τέρπει ὅλας σου τὰς αἰσθήσεις, καὶ θέλεις κοιμᾶσθαι ὅσον πολὺ ἐπιθυμεῖς. Ὅλα δὲ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα θέλεις ἀπολαμβάνει, μήτε τὸ σῶμα μήτε τὸν νοῦν κοπιάζων· διότι ἂν δὲν ἔχῃς, ἢ ἂν εἰς τὸ μέλλον στερηθῇς τὰ ἀναγκαῖα χρήματα, δὲν θέλεις ὑποφέρει κόπους πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῶν, ἐπειδὴ ἐγὼ συγχωρῶ εἰς τοὺς φίλους μου νὰ κερδίζωσιν ὅσον εὐκολώτερα ἐμποροῦν, καὶ νὰ ὠφελῶνται ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὰ χρήματα τῶν ἄλλων, κωφεύοντες εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως, καὶ εἰς τὰς ἐπικρίσεις τοῦ κόσμου.

— Ποῖον τὸ ὄνομά σου; ἠρώτησεν ὁ Ἡρακλῆς.

— Οἱ φίλοι μου, ἀπεκρίθη, μὲ ὀνομάζουν *Εὐδαιμονίαν*, οἱ δὲ ἐχθροί μου *Κακίαν*.

Τότε δὲ πλησιάσασα ἡ λευκοφορεμένη εἶπεν

— Ἐγώ, ὦ Ἡράκλεις, δὲν θέλω νὰ σὲ ἑλκύσω μὲ ὑποσχέσεις σωματικῶν ἡδονῶν, οὔτε νὰ σὲ συστήσω τὴν ὀκνηρίαν. Θέλω σὲ εἰπεῖ ὅλην τὴν ἀλήθειαν. *Κανὲν ἀγαθὸν δὲν δίδει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἄνευ κόπου καὶ ἐπιμελείας*. Ἂν θέλῃς νὰ σὲ ἐλεῇ ὁ Θεός, ἀπαιτεῖται νὰ τὸν σέβησαι, καὶ νὰ τὸν λατρεύῃς· ἂν θέλῃς ν' ἀγαπᾶσαι, ἀπαιτεῖται νὰ εὐεργετῇς· ἂν θέλῃς νὰ λαμβάνῃς πολλοὺς καρποὺς ἀπὸ τὸ κτῆμά σου, ἀπαιτεῖται ἐπιμελῶς νὰ τὸ καλλιεργῇς· ἂν θέλῃς τὸ σῶμά σου ὑγιές, ἀπαιτεῖται νὰ τὸ γυμνάζῃς· ἂν θέλῃς ἡ Ἑλλὰς νὰ σὲ τιμᾷ, ἀπαιτεῖται διὰ τῶν κόπων σου ν' ἀναφανῇς ὠφέλιμος εἰς αὐτήν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἡ δὲ Κακία, διακόψασα τὸν λόγον τῆς σεμνῆς γυναικός, ἥτις Ἀρετὴ ὠνομάζετο, εἶπε — Βλέπεις, ὦ Ἡράκλεις, πόσον κοπιώδης καὶ μακρὰ εἶναι ἡ ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας θέλει σὲ ὁδηγήσει ἡ γυνὴ αὕτη· ἐνῷ ἐγὼ δι' εὐκολωτάτης ὁδοῦ θέλω σὲ φέρει εἰς τὴν εὐδαιμονίαν.

— Ὦ ἀθλία! ἀπεκρίθη ἡ Ἀρετή, ποίαν εὐχαρίστησιν δύνανταί ποτε νὰ αἰσθανθῶσιν οἱ φίλοι σου, ἐνῷ ποτὲ δὲν κοπιάζουν πρὸς ἀπόλαυσιν εὐχαριστήσεώς τινος; Σὺ τρώγεις πρὶν πεινάσῃς· πίνεις πρὶν διψάσῃς· κοιμᾶσαι πρὶν νυστάξῃς, διότι ἀηδιάζεις τὴν ζωήν, μὴ ἔχουσα τί καλὸν νὰ πράξῃς. Οἱ Θεοὶ σὲ ἀποστρέφονται· οἱ ἀγαθοὶ σὲ θεωροῦν ἄτιμον· οὐδεὶς σὲ ἐπαινεῖ· οὐδεὶς εἰς τὰς ἀνάγκας σου σὲ συντρέχει· οὐδὲν δὲ ἀξιέπαινον ἔργον ἔπραξάς ποτε. Ὅσοι ἐκ τῶν ψευδῶν θελγήτρων σου ἀπατώμενοι γίνωνται δυστυχῶς φίλοι σου, τὴν μὲν νεότητά των διέρχονται ὀκνηροί, φιλάσθενοι, κακοήθεις, ἀνωφελεῖς καὶ ἐπιζήμιοι εἰς τὴν πατρίδα των, καταφρονούμενοι παρὰ πάντων· εἰς δὲ τὰ γηρατειά των πάσχουν καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς ἐκ τῆς παραλελυμένης νεότητός των· αἰσχύνονται δὲ ἐνθυμούμενοι τὸ παρελθόν των, καὶ ἀντὶ σεβασμοῦ, περιφρόνησιν καὶ ἀπέχθειαν ἐμπνέουν· ἐπὶ τέλους δὲ οὐδὲν ἀξιέπαινον ἔργον πράξαντες διαρκοῦντος τοῦ βίου των, ἀποθνήσκουν θάνατον ἄδοξον καὶ ἀδάκρυτον.

Ἐγὼ ὅμως, εἶπεν ἡ Ἀρετή, συγκατοικῶ μὲ τοὺς Θεοὺς καὶ μὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας. Οὐδὲν καλὸν ἔργον γίνεται ἄνευ τῆς συνδρομῆς μου. Τιμῶμαι καὶ ἀγαπῶμαι παρὰ πάντων· καὶ ἄν ποτέ τις φίλος μου δυστυχήσῃ, γενναίως ὑποφέρει τὴν δυστυχίαν του, εὑρίσκων παρηγορίαν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ θάῤῥος εἰς τὴν φιλίαν μου. Οἱ φίλοι μου τρώγουν καὶ πίνουν, οὐχὶ χάριν ἡδονῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πεινῶσι καὶ διψῶσι· κοπιάζοντες δέ, εὑρίσκουν τὴν τροφὴν καὶ τὸ ποτὸν καὶ τὸν ὕπνον των γλυκύτατα. Οἱ φίλοι μου ὑγιεῖς, φιλόπονοι, καὶ ὠφέλιμοι εἰς τὴν πατρίδα των, ἐνόσῳ μὲν εἶναι νέοι, χαίρουν, ἐπαινούμενοι ὑπὸ τῶν μεγαλητέρων των· γηράσκοντες δέ, εὐχαριστοῦνται, τιμώμενοι ὑπὸ τῶν νέων, καὶ ἀγαπώμενοι ὑπὸ τῆς πατρίδος των· ἀποθνήσκουν δὲ μὲ τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν ὅτι, ζήσαντες ἐναρέτως, ἀφίνουν ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀγαθὴν καὶ ἔντιμον.

Ὁ Ἡρακλῆς, ἀκούσας τοὺς λόγους αὐτούς, οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἐδίστασε, στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὴν Κακίαν, ν' ἀκολουθήσῃ τὴν Ἀρετήν.

— Σᾶς βεβαιῶ δέ, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι, καθ' ἣν ἡμέραν μικρὸς εἰς τὸ σχολεῖον παρεδόθην καὶ ἐγὼ τὸ ἀνωτέρω διήγημα τοῦ Προδίκου, πολὺ εὐχαριστήθην ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς Ἀρετῆς· αὐτοὺς ἔκτοτε ἔχων κατὰ νοῦν, ἔζησα χωρὶς λύπας καὶ πικρὰς τῆς συνειδήσεως τύψεις, ἀλλὰ πάντοτε εὐχαριστημένος καὶ εὐτυχής.

Ἀπ' ἐναντίας ἐγνώρισα εἰς Βενετίαν ἕνα ἐκ τῶν λεγομένων εὐγενῶν τῆς Ἰταλίας, Φαγόνδιον καλούμενον, ὅστις, ἀκολουθήσας τὰς ἀπατηλὰς συμβουλὰς τῆς πολυσάρκου Κυρίας, κατήντησε καὶ αὐτὸς πολύσαρκος· παθὼν δὲ τὰ πάνδεινα, ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ χορεύῃ ἐπὶ πεπυρωμένων σιδήρων διὰ νὰ θεραπευθῇ.

— Τί παράδοξος θεραπεία! ἐφωνάξαμεν, καὶ ἀμέσως παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τοῦ Φαγονδίου.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης εἶπεν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ἐξέλθωμεν, ὅπως ἀναπνεύσωμεν καθαρὸν ἀέρα, καὶ γυμνάσωμεν τὸ σῶμα, διὰ νὰ μὴ καταντήσωμεν νὰ χορεύωμεν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πεπυρωμένων σιδήρων ὡς ὁ Φαγόνδιος.

Η ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ ΚΑΙ Ο ΦΑΓΟΝΔΙΟΣ.

Ὅτε τὴν ἑσπέραν ἐπανήλθομεν ἐκ τοῦ περιπάτου, καὶ ἠνάψαμεν τὸν λύχνον, παρετηρήσαμεν μικρὰν πεταλοῦδαν, πετῶσαν περὶ τὸ φῶς τοῦ λύχνου.

— Ἡ πεταλοῦδα αὐτή, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, μ' ἐνθυμίζει τὸν Φαγόνδιον. Παρατηρήσατε πῶς ἡ πεταλοῦδα, ἑλκυομένη ἀπὸ τὴν φλόγα, τριγυρίζει πέριξ αὐτῆς· ἐνίοτε καίεται, πονεῖ, καὶ ἀπομακρύνεται, καὶ ὅμως ἰδοὺ ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὴν ἑλκυστικὴν φλόγα· ἐπὶ τέλους ἐκάη ἡ ἀνόητος, καὶ ἔπεσεν ἀκίνητος !

Ἄφρονες πεταλοῦδαι εἶναι, εἶπεν ὁ γέρων, ὅλοι οἱ λαίμαργοι, καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ φιλήδονοι. Καθὼς τὸ γλυκὺ φῶς τῆς φλογὸς ἑλκύει τὴν πεταλοῦδαν, οὕτω καὶ ἡ γλυκύτης τῶν ἡδονῶν ἑλκύει τοὺς μωροὺς ὀπαδοὺς τῆς Κακίας, καὶ κατακαίει ἐπὶ τέλους αὐτούς. Τοιουτοτρόπως κατεκάη καὶ ἡ πεταλοῦδα, ἥτις ἐκαλεῖτο Φαγόνδιος !

Ὁ Φαγόνδιος κατήγετο ἀπὸ εὐγενῆ καὶ ἀριστοκρατικὴν οἰκογένειαν τῆς Βενετίας. Ἀλλ' οὔτε τὰ αἰσθήματά του ἦσαν εὐγενῆ, οὔτε τὰ ἤθη του ἄριστα.

Μεταξὺ τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ Φαγονδίου τὸν πρῶτον βαθμὸν κατεῖχεν ἡ λαιμαργία. Ὁ δὲ ὕπνος, ὅστις ἀποστρέφεται τὸν φορτωμένον στόμαχον, εἶχεν ἀρχίσει νὰ φεύγῃ μακρὰν τοῦ Φαγονδίου.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὁ στόμαχός του ἐξησθενημένος ἀπὸ τοὺς ὑπερβολικοὺς ἀγῶνας, καὶ ἀβοήθητος ὑπὸ τῆς σωμασκίας, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ χωνεύῃ. Ἀλλ' ὁ Φαγόνδιος, δοῦλος τοῦ πάθους του, ἠναγκάζετο νὰ καταφεύγῃ εἰς φαγητὰ καὶ ποτὰ ἐρεθιστικὰ τῆς ὀρέξεως, τὰ ὁποῖα ἔτι μᾶλλον κατέστρεφον τὸν στόμαχόν του.

Ἤρχισεν ἑπομένως νὰ ἐξογκοῦται ἡ κοιλία, καὶ βαθμηδὸν ὁλόκληρον τὸ σῶμά του· ὀδυνηρὰ σῆψις τῶν ὀδόντων ἠκολούθησε τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου του· ἡ δὲ πολυσαρκία τοσοῦτον ἐπροχώρει, ὥστε καὶ ἐξηπλωμένος καὶ ὄρθιος κατήντησε δυσκίνητος· καὶ ἐπὶ τέλους τρομερὰ ποδαλγία ἐκυρίευσεν αὐτόν.

Οἱ καλλίτεροι ἰατροὶ τῆς Βενετίας ἐπεσκέπτοντο τὸν ποδαλγὸν Φαγόνδιον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐλπίδα θεραπείας εἶχον, διότι οὔτε τὴν πολυφαγίαν, οὔτε τὴν πολυποσίαν ἤθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ· ἐνόμιζε δὲ ὁ μωρὸς ὅτι διὰ μόνων τῶν ἰατρικῶν ἠδύνατο νὰ θεραπευθῇ.

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους, μὴ βλέπων βελτίωσίν τινα ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Παταΰϊον, πλησιόχωρον πόλιν τῆς Βενετίας, διὰ νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ τὸν ἐκεῖ περίφημον ἰατρὸν τῆς Ἰταλίας Β. . . .

Λαβὼν λοιπὸν παρὰ τῶν ἰατρῶν συστατικὰ καὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς ἀσθενείας του, μετέβη εἰς Παταΰϊον, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων του.

Ὁ σοφὸς καθηγητὴς τοῦ Παταυΐου, ἀναγνοὺς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν Βενετίᾳ συναδέλφων του, καὶ παρατηρήσας τὸν Φαγόνδιον, ἐνόησε καὶ τὰ αἴτια καὶ τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς ἀσθενείας του. Μ' ὅλην δὲ τὴν διδακτορικὴν σοβαρότητα εἶπε πρὸς αὐτὸν — Εὐχαρίστως ἀναδέχομαι

τὴν θεραπείαν σου, ἐὰν ὑποσχεθῇς ὅτι θέλεις διαμείνει ὁλόκληρον μῆνα ἐντὸς τῆς οἰκίας μου, καὶ ὅτι θέλεις συμμορφωθῇ μ' ὅλας τὰς διαταγάς μου, ἐξ ὧν ἡ πρώτη εἶναι ν' ἀποπέμψῃς εἰς Βενετίαν τὴν συνοδίαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων σου.

Ὁ Φαγόνδιος, πάσχων δεινῶς, ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ τὰς ζητηθείσας ὑποσχέσεις. Ἡ δὲ θεραπεία ἤρχισεν ἀμέσως κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον.

— Δὲν εἶναι εἰσέτι ἕτοιμον τὸ ἰδιαίτερόν σου δωμάτιον, τῷ λέγει ὁ ἰατρός· ὅθεν λάβε τὴν καλωσύνην νὰ περιμένῃς ὀλίγας στιγμὰς ἐντὸς τοῦ δωματίου τούτου. Τὸν εἰσάγει δὲ ἐντὸς μικροῦ δωματίου, ὅπου τὸν ἀφίνει μόνον, καὶ ἐξερχόμενος, κλείει ἔξωθεν τὴν θύραν.

Ὁ Φαγόνδιος, μὴ βλέπων μήτε θρανίον, μήτε ἔπιπλόν τι, εἰμὴ μόνον τοὺς τέσσαρας τοίχους, ἤρχισε νὰ στενοχωρῆται· στηρίξας δὲ τὸ βαρὺ σῶμά του ἔμπροσθεν μὲν ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, ὄπισθεν δὲ ἐπὶ τοῦ τοίχου, περιέμενε νὰ παρέλθωσιν αἱ ὀλίγαι στιγμαί, ὅπως ἀναπαυθῇ εἰς τὸν κοιτῶνά του.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αἰσθάνεται τὸν τοῖχον καὶ τὸ ἔδαφος θερμαινόμενα καὶ βαθμηδὸν καίοντα. Μὴ δυνάμενος δὲ ὡς ἐκ τῆς θερμότητος μήτε ἐπὶ τοῦ τοίχου διαρκῶς νὰ στηρίζηται, μήτε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διαρκῶς νὰ πατῇ, ἠναγκάζετο νὰ μεταβάλλῃ θέσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, καὶ ν' ἀναβιβάζῃ καὶ καταβιβάζῃ ἐναλλὰξ τοὺς πόδας πρὸς ἀποφυγὴν τῆς αὐξανούσης θερμότητος. Τοιουτοτρόπως ἐτέθη εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν, χοροπηδῶν ἐντὸς τοῦ δωματίου. Εἰς μάτην ἐπροσπάθει ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰς μάτην διὰ τῶν γοερῶν φωνῶν του ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ θερμότης ἤρχισε νὰ μετριάζῃ· ἡ θύρα ἀνοίγει, καὶ ὁ ἰατρὸς παρουσιάζεται κρατῶν θρανίον, τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς τὸν Φαγόνδιον. Αὐτὸς ἀσθμαίνων καὶ πλήρης ἱδρῶτος ῥίπτεται ἐπὶ τοῦ θρανίου, ἀποτείνων συγχρόνως πικρὰ παράπονα πρὸς τὸν καθηγητήν. Ἀλλ' ὁ ἰατρὸς μὲ πολλὴν πρᾳότητα διακόπτει τὸν ὠργισμένον Φαγόνδιον, λέγων ὅτι τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ἦτο σιδηροῦν καὶ εἶδος ξηροῦ λουτροῦ, ἀναγκαιοτάτου πρὸς θεραπείαν του, καὶ ὅτι ὑπάγει νὰ ἴδῃ ἂν τὰ διάφορα φαγητά, τὰ ὁποῖα διέταξε διὰ τὸ γεῦμα τοῦ Φαγονδίου, ἦσαν ἕτοιμα.

Ὁ Φαγόνδιος ἀκούσας *γεῦμα καὶ φαγητὰ διάφορα*, κατεπράϋνε τὸν θυμόν του. Ἀλλὰ τὸ γεῦμα ἠργοπόρησε, διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν ν' ἀναπαυθῇ, καὶ ἀλλάξῃ ἐνδύματα· ἴσως δὲ καὶ διὰ νὰ κεντηθῇ διὰ τῆς πείνης ἡ ὄρεξίς του.

Μεγάλως δὲ εὐχαριστήθη ὁ Φαγόνδιος ὅτε, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γεύματος, εἶδεν ἐπὶ τῆς τραπέζης διάφορα μεγάλα καὶ μικρὰ πινάκια· ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησίς του μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν, ὅτε, ἀποκαλύπτων τὰ πινάκια, εἰς μὲν τὸ πρῶτον δὲν εὗρε παρὰ ἥμισυ γεώμηλον βρασμένον, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἄλλο ἥμισυ ψημένον, εἰς τὸ τρίτον ὀλίγα χόρτα βραστά, εἰς τὸ τέταρτον τεμάχιον ἄρτου, εἰς τὸ πέμπτον μικρὰν πτέρυγα πουλίου, καὶ εἰς τὸ ἕκτον καὶ τελευταῖον ἓν μῆλον ψητόν.

—Ὢ δυστυχία! ἐφώναξε, τί γεῦμα εἶναι αὐτό!

Ἀλλ' οὐδεὶς τὸν ἤκουε, διότι εἶχον ἀφήσει αὐτὸν μόνον. Κατ' ἀρχὰς ἀπεφάσισεν οὔτε κἂν νὰ ἐγγίσῃ τὸ ἄθλιον αὐτὸ γεῦμα· ἀλλ' ἡ πεῖνα μετέβαλε τὴν ἀπόφασίν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

του, καὶ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐκαθάρισε τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου ὅλα τὰ πινάκια.

Ὅτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμά του παρεπονεῖτο εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ τὴν ἀθλιότητα τοῦ φαγητοῦ του, ὁ καθηγητὴς προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν κῆπόν του, τὸν ὁποῖον ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργει χάριν σωμασκίας.

Εἰς τὸν κῆπόν του ὁ ἰατρός, προσκαλῶν τὸν Φαγόνδιον ποτὲ μὲν διὰ νὰ τῷ δείξῃ ἄνθος τι ὡραῖον ἢ φυτὸν περίεργον, ποτὲ δὲ διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἴς τινα κηπουρικὴν ἐργασίαν, κατώρθωσεν ἐπιτηδείως ὥστε ὁ Φαγόνδιος καὶ νὰ περιπατήσῃ καὶ νὰ γυμνασθῇ ἀρκούντως.

Ὅτε δὲ τὴν ἑσπέραν ἀπεσύρθη νὰ κοιμηθῇ, νέας ἀφορμὰς δυσαρεσκείας ἔλαβεν, εὑρὼν καὶ τὸ στρῶμα σκληρόν, καὶ τὸ προσκέφαλον σκληρότερον· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς ἔπρεπε νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴν σκληρὰν τύχην του, καὶ μὲ τὴν σκληρὰν κλίνην του.

Ἐν τούτοις ὁ ὕπνος, τὸν ὁποῖον ματαίως ἐπεκαλεῖτο ἐπὶ τῆς ἁπαλῆς κλίνης του εἰς τὴν Βενετίαν, ἀμέσως κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τὸν ἐπεσκέφθη. Ἐξηκολούθησε δὲ κοιμώμενος ἄνευ διακοπῆς μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε περὶ τὴν ἕκτην ὥραν ὁ ἰατρὸς τὸν ἐξύπνισεν ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ πρὶν ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας· τὸν ἠνάγκασε δὲ ἀμέσως νὰ ἐγερθῇ, διότι ἐκ τῶν ἀναγκαίων πρὸς θεραπείαν, τῷ εἶπεν, ἦτο καὶ τὸ νὰ ἐγείρηται ἐνωρίς.

Τοιαύτη ἦτο ἡ καθημερινὴ θεραπεία, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ ὁλόκληρον μῆνα ὑπεβλήθη. Ἐπὶ τέλους δὲ διὰ τοῦ δωματίου τῆς κολάσεως, διὰ τοῦ κήπου, τῆς ἁπλουστάτης διαίτης, καὶ τοῦ ὀλίγου ὕπνου, ἐπέτυχεν ὁ κα-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

θηγητὴς καὶ τὴν πολυσαρκίαν τοῦ ἀσθενοῦς σημαντικώτατα νὰ μετριάσῃ, καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ, καὶ τὸν στόμαχόν του νὰ ἐνδυναμώσῃ, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του εὐκίνητα νὰ καταστήσῃ, καὶ ἀπὸ τὴν ποδαλγίαν ἐντελῶς νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

Ἀλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῇ ὁ καθηγητὴς τὸν Φαγόνδιον, ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ ὑποσχεθῇ ὅτι, καὶ εἰς τὴν Βενετίαν μεταβαίνων, θέλει ἐξακολουθήσει τὴν αὐτὴν δίαιταν· συγχρόνως δὲ ἀπήτησε νὰ καθαρίσῃ τὸ στόμα του ἀπὸ τοὺς σεσηπότας ὀδόντας του, διότι μένοντες ἤθελον βλάπτει πάντοτε καὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν ὑγείαν του.

Ὁ Φαγόνδιος ὑπεσχέθη τὴν ἐξακολούθησιν τῆς αὐτῆς διαίτης, καθυπεβλήθη δὲ καὶ εἰς τὴν ἐκρίζωσιν τῶν σεσηπότων ὀδόντων του, καταρώμενος τὴν λαιμαργίαν καὶ ἀκαθαρσίαν, αἵτινες ἐπέφερον τὴν σῆψιν αὐτῶν. Εὐχαριστήσας δὲ τὸν σοφὸν καθηγητήν, ἐπανῆλθεν ὑγιὴς καὶ εὐτυχὴς εἰς τὴν Βενετίαν.

Τὴν ἱστορίαν ταύτην, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἤκουσεν ἀπὸ τὸ ἴδιον στόμα τοῦ Φαγονδίου, τὸν ὁποῖον κατὰ πᾶσαν τριμηνίαν ἐπεσκέπτετο εἰς Βενετίαν, διὰ νὰ τῷ πληρόνῃ τὸ ἐνοίκιον τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκατοίκει.

Πολὺ μᾶς εὐχαρίστησεν ἡ ἱστορία τοῦ Φαγονδίου· ἐλυπήθημεν διὰ τὰ βάσανά του, ἐγελάσαμεν διὰ τὸν ἐντὸς τοῦ σιδηροῦ δωματίου ἀκούσιον χορόν του, καὶ ἐπὶ τέλους ἐχάρημεν διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς ὑγείας του.

Μετά τινας ἄλλας ὁμιλίας ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐκαλονύκτισε μὲ τὰ ἀγαπητά του *Μηδὲν ἄγαν* καὶ *Πᾶν μέτρον ἄριστον*, προσθέσας ὅτι ἂν ἐκτελῶμεν πάντοτε τὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὰ χρυσᾶ αὐτὰ παραγγέλματα, οὔτε τὰς νύκτας οὔτε τὰς ἡμέρας τοῦ Φαγονδίου θέλομεν ὑποφέρει. Οἱ δὲ τελευταῖοι λόγοι του ἦσαν

«Ἡ ἐγκράτεια μᾶς δίδει καὶ ὑγείαν κ' εὐτυχίαν·
»Ἡδονὰς ἡ ἀκρασία, πλὴν συγχρόνως ἀτιμίαν,
»Ἀσθενείας καὶ πτωχείαν!»

Η ΑΔΕΛΦΗ ΤΗΣ ΜΑΝΙΑΣ.

«Οὐκ ἂν μεθύσκοιτό τις, εἰ ὁρώη τοὺς μεθύσκοντας οἷα ποιοῦσιν.»
(Αναχάρσιδος.)

Μετα τὸ μεσημέριον Κυριακῆς τινος μᾶς προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς πλησιόχωρον τῆς κωμοπόλεως πεδιάδα, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ μᾶς δείξῃ νέον γυμναστικὸν παιγνίδιον, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζε *Σκλαβάκια*.

Περίεργοι νὰ μάθωμεν τὸ νέον παιγνίδιον, προθύμως κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν παρευρέθημεν εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἐκινήσαμεν, ἔχοντες αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῆς.

Πλησιάζοντες νὰ διαβῶμεν ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας Ἀθανασούλα τινός, κατοίκου τῆς κωμοπόλεως, παρετηρήσαμεν κόσμον πολὺν συνηγμένον ἐνώπιον τῆς οἰκίας.

— Τί θέλει αὐτὸς ὁ κόσμος; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης γέροντα, ἐρχόμενον ἐκ τοῦ πλήθους. — Μεγάλη δυστυχία! ἀπεκρίθη τεταραγμένος ὁ γέρων· φονικόν! φονικόν!

Ἔντρομος ὁ Γεροστάθης ἐζήτησεν ἐξηγήσεις· ὁ δὲ γέρων μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΑ.

— Ὁ Ἀθανασούλας εἶχε συμπόσιον σήμερον, ἑορτάζων τοὺς γάμους τῆς ἀδελφῆς του. Γνωρίζετε πόσον καλὸς καὶ ἄξιος εἶναι αὐτὸς ὁ νέος, καὶ πόσον ἀγγελικὴν καρδίαν ἔχει πρὸς ὅλους, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ τὸν γαμβρόν του. Ἀλλὰ τὸ κρασίον ἔπνιξεν ὅλα τὰ προτερήματά του.

Φαίνεται ὅτι εἰς τὸ συμπόσιον ἔπιε περισσότερον τοῦ πρέποντος· ἐμέθυσε λοιπὸν ὁ δυστυχής, ἔχασε τὰ λογικά του, καὶ νομίσας ὅτι ὁ γαμβρός του τὸν ἐνέπαιξεν, ὠργίσθη κατ' αὐτοῦ, καὶ ἁρπάσας ἓν μαχαίριον, ἔτρεξε νὰ τὸ ἐμπήξῃ εἰς τὸ στῆθός του. Ἀλλ' εὐτυχῶς ἐπρόφθασάν τινες νὰ τὸν ἐμποδίσωσι, καὶ ἀντὶ νὰ φονεύσῃ, ἐπλήγωσε μόνον τὸν γαμβρόν του.

Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῇ τὴν ἀδελφήν του, καὶ νὰ ἦναι περαστικὴ ἡ πληγὴ τοῦ ἀνδρός της! Ὁ Θεὸς νὰ φωτίσῃ καὶ τὸν Ἀθανασούλαν καὶ ὅλους τοὺς νέους ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὸ ἐπικίνδυνον κρασίον!

Κατηφὴς ὁ Γεροστάθης ἤκουσε τὴν διήγησιν ταύτην· καὶ ἐκεῖνος μὲν συλλογιζόμενος, ἡμεῖς δὲ σιωπηλοὶ ἐξηκολουθήσαμεν πρὸς τὴν πεδιάδα.

Ὁ συμμαθητής μας Ἰωάννης ἐνθυμήθη τότε ὅτι τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν μάθημά μας ἔλεγεν ὅτι *ἡ μέθη εἶναι μικρὰ μανία*. Ἡ δὲ παρατήρησις αὕτη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἰωάννης ἔλυσε τὴν γενικὴν σιωπήν, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Γεροστάθην νὰ εἴπῃ τὰ ἀκόλουθα.

—Οὐχὶ μικρά, ἀλλὰ μεγάλη μανία εἶναι ἡ μέθη, ἀγαπητά μου, παιδία, καὶ πολὺ χειροτέρα τῆς μανίας! Ὁ μανιακὸς εἶναι ἀξιολύπητος, διότι χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ δυσ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τυχῆς ἔχασε τὰς φρένας του· ἀλλ' ὁ μεθυσμένος εἶναι ἀξιοκαταφρόνητος, διότι θελήσας ἔχασε τὸ λογικόν του, καὶ διὰ τῆς μέθης μετεβλήθη εἰς ζῶον ἄλογον καὶ ἄγριον, ἐπικίνδυνον καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

Ο ΠΙΤΤΑΚΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΘΗΣ.

Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος, εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, μεταξὺ τῶν ἄλλων νόμων, τοὺς ὁποίους ἔθεσεν εἰς τὴν πατρίδα του Μυτιλήνην ἐπ' ἀγαθῷ τῶν συμπολιτῶν του, διέταξε προσέτι νὰ τιμωρῶνται μὲ διπλῆν ποινὴν ὅσοι πράττωσιν ἐγκλήματα, ὄντες μεθυσμένοι.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ νόμοι δὲν ὠφελοῦν, ἂν δὲν ἐνισχύωνται ὑπὸ τοῦ καλοῦ παραδείγματος τῶν ἀρχόντων, ὁ Πιττακὸς δὲν ἔπινε παρὰ καθαρὸν ὕδωρ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑγιεινότερον καὶ ἀθωότερον ποτόν, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀφθονώτερον ἀφ' ὅσα ἐχάρισεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Συνήθως καὶ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς μέθης, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι ἐκ τῶν δυσμόρφων τέκνων τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας. Δι' αὐτὸ συνήθως κατὰ τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς *πανηγύρεις*, ὅτε οἱ ἄνθρωποι παραδίδονται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀργίας, συμβαίνουν αἱ περισσότεραι μέθαι, καὶ τὰ περισσότερα ἐγκλήματα.

Ο ΜΩΑΜΕΘ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΟΙΝΟΠΟΣΙΑΣ.

Λέγεται ὅτι ὁ Μωάμεθ, ὁ προφήτης τῶν Τούρκων, διαβὰς ἡμέραν τινὰ *ἑορτάσιμον* ἀπὸ χωρίον, εἶδεν ὅλους τοὺς κατοίκους συνηθροισμένους εἰς τὴν πλατεῖαν, συνευ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

θυμοῦντας, τρώγοντας, πίνοντας καὶ χορεύοντας. Ἀλλ' ἐπανελθὼν τὴν ἐπιοῦσαν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, παρετήρησεν αὐτὸ ἐρημωμένον, τὴν δὲ πλατεῖαν γέμουσαν πτωμάτων ἀνδρῶν, γυναικῶν, γερόντων, καὶ παιδίων. Ἐπληροφορήθη δὲ ὅτι κατὰ τὴν προτεραίαν ἡ εὐθυμία ἔφερε τοὺς πλείστους εἰς μέθην, ἡ μέθη εἰς ὕβρεις, αἱ ὕβρεις εἰς χειρονομίας, καὶ αἱ χειρονομίαι εἰς συμπλοκὴν ἔνοπλον, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων κατεσφάγησαν.

Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ δὲ τούτου λέγεται ὅτι ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἐμποδίσῃ διὰ τοῦ Κορανίου εἰς τοὺς πιστούς του τὴν οἰνοποσίαν, ἐπὶ ποινῇ ἀποκλεισμοῦ ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ παραδείσου.

ΤΑ ΣΚΛΑΒΑΚΙΑ.

Ὅτε εἰς τὴν πεδιάδα ἐφθάσαμεν, ἠρχίσαμεν νὰ ζητῶμεν παρὰ τοῦ Γεροστάθου τὰ *Σκλαβάκια*.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς διήρεσε τότε εἰς δύω ἰσάριθμα τάγματα. Ἐπὶ κεφαλῆς ἑκάστου τάγματος διώρισεν ἀρχηγοὺς τοὺς δύο μεγαλητέρους ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας. Ἐτοποθέτησεν ἑπομένως τὸ ἓν τάγμα ἀντικρὺ τοῦ ἄλλου εἰς ἀπόστασιν ἑξήκοντα ποδῶν. Ὕψωσεν εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν στρατοπέδων αὐτῶν ἀνὰ ἓν μανδύλιον ὡς σημαίαν. Ἔπειτα δὲ μᾶς ἐξήγησε πῶς οἱ μὲν καταδιώκουν τοὺς ἄλλους, πῶς γίνονται οἱ αἰχμάλωτοι (σκλάβοι), καὶ πῶς οἱ σύντροφοί των χρεωστοῦν νὰ ἐλευθερόνωσιν αὐτούς.

Δὲν ἐβραδύναμεν δὲ νὰ οἰκειωθῶμεν μὲ τὰ *Σκλαβάκια*, τὰ ὁποῖα εἰς ἄκρον μᾶς ἤρεσαν, διότι καὶ ζωηρότατα ἦσαν, καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἑκάστου διηρέθιζον.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Παρατηρεῖτε, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, τὰ *Σκλαβάκια* εἶναι εἶδος μάχης, ἥτις γίνεται οὐχὶ δι' ὅπλων, ἀλλὰ διὰ τοῦ δρόμου, ὅστις γυμνάζει τὸ σῶμα εἰς τὴν εὐκινησίαν. Αὐτὰ ἐξασκοῦν καὶ τὴν προσοχὴν εἰς τὰς διαφόρους κινήσεις τῶν φίλων καὶ τῶν ἐχθρῶν· διὰ τῆς αἰχμαλωσίας δὲ τιμωροῦν τοὺς βραδυκινήτους. Πρὸ πάντων δὲ ἐπιβάλλουν τὸ ἱερὸν χρέος τοῦ νὰ ὑπερασπιζώμεθα τοὺς καταδιωκομένους ἀδελφούς, καὶ διδάσκουν τοὺς ἐλευθέρους ὅτι πρέπει ν' ἀγωνίζωνται πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν αἰχμαλώτων ἀδελφῶν αὐτῶν.

Ο ΜΟΝΟΦΘΑΛΜΟΣ ΤΡΕΜΟΓΙΑΝΝΗΣ.

Ὅτε μετὰ τὰ *Σκλαβάκια* ἐπεστρέφομεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ὁ Γεροστάθης εἶχε διακρίνει μακρόθεν ἐπαίτην τινά, Τρεμογιάννην καλούμενον· ὅτε δὲ προχωροῦντες ἐφθάσαμεν αὐτόν, μᾶς εἶπε — Τὰ παιδία τῆς Σπάρτης ἐβδελύσσοντο τὴν οἰνοποσίαν, βλέποντα τοὺς μεθυσμένους Εἵλωτας· παρατηρήσατε καὶ σεῖς τὸν Εἵλωτα τοῦτον, καὶ θαυμάσατε τὰ κατορθώματα τῆς οἰνοποσίας καὶ τῆς μέθης.

Καὶ τῷ ὄντι ἐλεεινὴ ἦτο ἡ θέα τοῦ Τρεμογιάννη· δὲν ἦτο γέρων, ἀλλ' ἡ μέθη εἶχε καταντήσει αὐτὸν ἐσχατόγηρων, ἰσχνόν, καὶ ἀδύνατον· εἶχε δὲ κυρτωμένον τὸ σῶμα, καὶ ῥυτιδωμένον τὸ πρόσωπον· ἐπεριπάτει μετὰ μεγίστης δυσκολίας, καὶ κρατῶν βακτηρίαν ἐπροσπάθει δι' αὐτῆς νὰ βοηθῇ τοὺς κλονιζομένους πόδας του. Ἡ κεφαλή του, αἱ χεῖρες, τὰ δάκτυλα, καὶ ὅλον ἐν γένει τὸ σῶμά του ἔτρεμον ἀδιακόπως· ἡ μύτη του ἦτο κατακόκκινος· φλογισμένος ἐπίσης καὶ διηνεκῶς δακρύων

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἐφαίνετο ὁ ἕτερος τῶν ὀφθαλμῶν του, διότι τὸν ἄλλον εἶχε χάσει ὡς ἐκ τῆς μέθης του, πεσὼν ποτε ἐπὶ λίθων· κρατῶν δὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα, παρουσίαζεν ἐπὶ τοῦ ἐλεεινοῦ του προσώπου τὸν ἀποτρόπαιον γέλωτα τῆς ἠλιθιότητος.

Ὁ Τρεμογιάννης, ἅμα ἰδὼν τὸν Γεροστάθην, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ χρήματα. — Τί τὰ θέλεις; τὸν ἠρώτησε, διὰ νὰ πίῃς πάλιν; — Τί νὰ κάμω; ἀπεκρίθη ὁ Τρεμογιάννης, μ' ἐκυρίευσεν, ἀνάθεμά το! καὶ ὅσον πίνω, τόσον θέλω!

— Ἀπελπισία! εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ἐπροχώρησεν, ἀκολουθούμενος παρ' ἡμῶν. *Ὅσον πίνει, τόσον θέλει!* ἔχει δίκαιον! Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος τῶν κακιῶν καὶ ἐλαττωμάτων! ἐὰν δὲν καταστραφῶσιν εἰς τὴν γένεσίν των, προχωροῦν, καὶ καθ' ἡμέραν αὐξάνουν μὲ περισσοτέραν ὁρμήν· ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν ἀφήσῃς ἐξ ὕψους σῶμα βαρύ, ὅσον προχωρεῖ πρὸς τὴν γῆν, τόσον αὐξάνει ἡ ὁρμὴ τῆς ταχύτητός του.

Ὁ ἐπαίτης Τρεμογιάννης, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἦτο υἱὸς προεστῶτος τοῦ Ζαγορίου. Εἰς τὸ σχολεῖον ἐσχετίσθη μέ τινας νέους μεγαλητέρους του, περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ὁποίων δὲν ἐφρόντισε νὰ πληροφορηθῇ πρὶν ἢ σχετισθῇ μετ' αὐτῶν· ἐλεύθερος δὲ πάσης ἐπιτηρήσεως, ἐξηκολούθει τὰς σχέσεις του μετ' αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ἐφιλοτιμεῖτο καὶ ἐπροσπάθει νὰ μιμῆται. Ἤρχισε λοιπὸν καὶ νὰ καπνίζῃ, καὶ νὰ πίνῃ κρασίον ὡς ἐκεῖνοι, μὴ συλλογιζόμενος ὅτι τοιουτοτρόπως καὶ τὰ πατρικά του χρήματα κατέκαιε, καὶ εἰς τὸν κατήφορον τῆς μέθης διὰ τῆς οἰνοποσίας εἰσήρχετο.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Κατ' ἀρχὰς τὸ κάπνισμα ἐσκότιζε τὸν ἐγκέφαλόν του, τὸ δὲ κρασίον, ξυνίζον τὸ στόμα του, δυσηρέστει αὐτόν· ἀλλ' αἱ εἰδοποιήσεις αὗται δὲν τὸν κατέπεισαν νὰ τὰ παραιτήσῃ· ἀπ' ἐναντίας ἐπέμενε, διὰ νὰ μὴ φανῇ κατώτερος τῶν μεγαλητέρων συντρόφων του.

Βαθμηδὸν δὲ κατήντησε μέθυσος, καὶ ὅλως ἀνίκανος δι' ὁποιανδήποτε ἐργασίαν. Ἐντὸς ὀλίγων χρόνων κατεῤῥόφησε διὰ τοῦ οἴνου, καὶ μετέβαλεν εἰς καπνὸν ὁλόκληρον τὴν πατρικήν του περιουσίαν. Τὸ δὲ ἀρχοντόπουλον τοῦ Ζαγορίου μετεβλήθη εἰς ἐπαίτην ῥακενδύτην καὶ μέθυσον. Ὁ ποτὲ ὑγιὴς καὶ νουνεχὴς Ἰωάννης κατήντησε Τρεμογιάννης, μονόφθαλμος, ἄνευ ὑγείας, καὶ ἄνευ νοός. Ἡ οἰνοποσία καὶ ἡ μέθη κατέστρεψαν τὴν ὑγείαν του, τὸν ἐτύφλωσαν, καὶ παρέλυσαν τὸν ἐγκέφαλον καὶ ὁλόκληρον τὸ νευρικὸν σύστημά του· ὥστε καὶ ἠλίθιος ἀποκατέστη, καὶ εἰς τὴν τρομερὰν ἀσθένειαν, τὴν ὀνομαζομένην *μανίαν τρέμουσαν*, ὑπέκυψε!

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οὐδὲν ἄλλο εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὢν βέβαιος ὅτι ἡ θέα τοῦ Τρεμογιάννη, καὶ ἡ ἱστορία αὐτοῦ μᾶς ἐπροξένησαν φρίκην κατὰ τῆς οἰνοποσίας. Ἀπεχωρίσθημεν δὲ διὰ τῶν ἀκολούθων στίχων.

«Κόρη τῆς Οἰνοποσίας,
»Ἀδελφὴ δὲ τῆς Μανίας
»Εἶν' ἡ Μέθη ἡ τυφλή,
»Ἥτις εἰς τὴν ἀτιμίαν,
»Καὶ εἰς πᾶσαν δυστυχίαν
»Τοὺς πιστούς της ὁδηγεῖ.»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ο ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ.

«Ἐν ὀργῇ μήτε τι λέγειν, μήτε πράττειν.» (Πυθαγόρου.)

ΠΟΛΛΑΚΙΣ ὁ Γεροστάθης ἐπεσκέπτετο τὰς παραδόσεις τοῦ σχολείου μας, καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο καὶ τοὺς διδασκάλους παραδίδοντας, καὶ τοὺς μαθητὰς ἐξεταζομένους. Διὰ τῶν ἐπισκέψεών του δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν ἐνεθάῤῥυνε, τοὺς δὲ ἐφιλοτίμει.

Ἡμέραν τινὰ μᾶς ἐπεσκέφθη καθ' ἣν ὥραν ἤρχιζε τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Ὁ διδάσκαλος ἔσυρε, κατὰ τὸ σύνηθες, κλῆρον, καὶ ὁ κλῆρος ἔπεσεν εἰς ἐμέ. Ἐπρόκειτο νὰ ἐκθέσω τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος· — Ἐμπρός, λογιώτατε, μὲ εἶπεν ὁ διδάσκαλος, εἰπὲ τὰ περὶ τῆς ναυμαχίας τῆς Σαλαμῖνος· ἀπεκρίθην δέ, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, τὰ ἑξῆς

Ο ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΑΛΑΜΙΝΑ.

Ἀφοῦ διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Ἐφιάλτου ἠμπόρεσεν ὁ Ξέρξης νὰ διαβῇ τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, ἐπροχώρησεν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ἀναριθμήτων στρατῶν του, λεηλατῶν καὶ καταστρέφων βαρβαρικῶς τὰ πάντα.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεξαν στρατηγὸν τὸν συμπολίτην των Θεμιστοκλέα. Αὐτὸς δὲ ἐνόμιζεν ὅτι πολὺ εὐκολώτερον ἦτο νὰ νικήσωσι τὸν ἐχθρὸν κατὰ θάλασσαν, ἐκλέγοντες θέσιν κατάλληλον πρὸς ναυμαχίαν, παρὰ ν' ἀντισταθῶσι κατὰ ξηρὰν εἰς τοὺς ἀπειραρίθμους στρατοὺς τοῦ Ξέρξου. Ὅθεν κατέπεισε τοὺς συμπολίτας του νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τὰς μὲν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

γυναῖκας, τοὺς γέροντας, καὶ τὰ παιδία ν' ἀποστείλωσιν εἰς τὴν Τροιζῆνα, πόλιν τῆς Πελοποννήσου, ὅλοι δὲ οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον νὰ ἔμβωσιν εἰς τὰ πολεμικά των πλοῖα.

Ὁ προνοητικὸς Θεμιστοκλῆς δὲν εἶχε θεωρήσει τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ὡς τὸ τέλος τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ἀλλ' ὡς ἀρχὴν νέων ἀγώνων· καὶ δι' αὐτὸ ἔκτοτε εἶχε καταπείσει τοὺς Ἀθηναίους, ἀντὶ νὰ διανέμωνται τὰ ἀργύρια, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὸ μεταλλεῖον τοῦ Λαυρίου ἐλάμβανον, νὰ ἐξοδεύωσιν αὐτὰ πρὸς κατασκευὴν πολεμικῶν πλοίων.

Τοιουτοτρόπως ἡ πατρίς του κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν ὥραν εἶχεν ἕτοιμα διακόσια πολεμικὰ πλοῖα, εἰς τὰ ὁποῖα εἰσελθόντες ὅλοι οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον Ἀθηναῖοι, ὡδηγήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὸ στενὸν τῆς θαλάσσης, τὸ μεταξὺ τῆς νήσου Σαλαμῖνος καὶ Ἀττικῆς.

Εἰς τὸ στενὸν αὐτὸ ἔτυχε τότε προσωρμισμένος καὶ ὁ στόλος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν ναύαρχον τῆς Σπάρτης Εὐρυβιάδην.

Ὁ Ξέρξης ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ μεγάλου στρατοῦ του, προχωρῶν ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας, ἔφθασεν ἐπὶ τέλους μέχρι τῶν Ἀθηνῶν, τὰς ὁποίας, εὑρὼν ἐρήμους κατοίκων, καὶ ἄνευ ὑπερασπίσεως, κατέκαυσε καὶ κατέστρεψε. Συγχρόνως δὲ ὁ μέγας στόλος του, παραπλεύσας τὰ παράλια τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ἔφθασεν εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν.

Τότε ὁ Εὐρυβιάδης καὶ οἱ ἄλλοι ἐσχεδίαζον ν' ἀναχωρήσωσι μετὰ τῶν πλοίων των ἀπὸ τὴν Σαλαμῖνα εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Πελοποννήσου.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

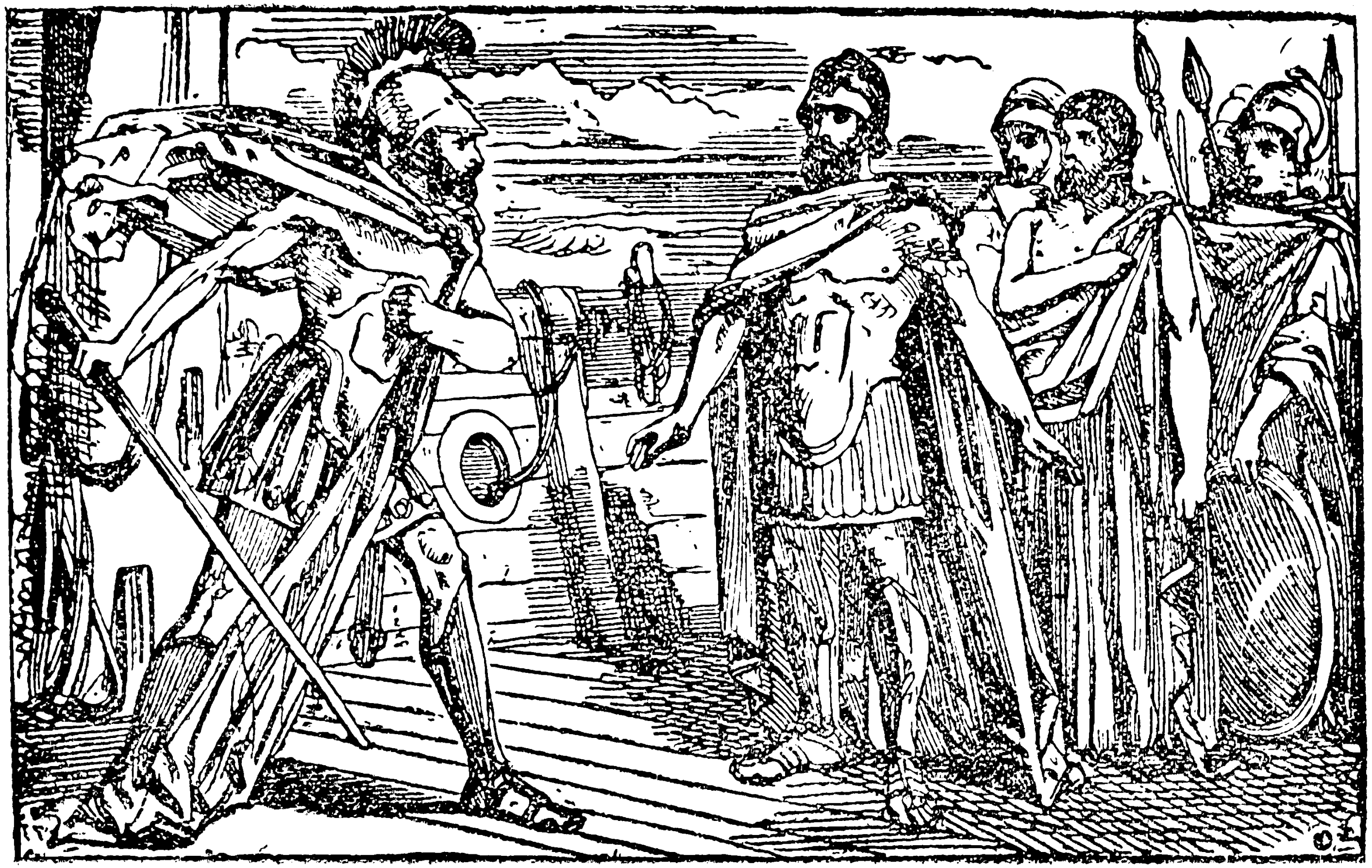

«Πάταξον μέν, ἄκουσον δέ!»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, προβλέπων ὅτι εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν τοῦ Ἰσθμοῦ οἱ Πέρσαι μὲ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα πλοῖά των εὐκόλως ἠμπόρουν νὰ περιζώσωσι καὶ καταστρέψωσι τὰ μικρὰ καὶ ὀλίγα πλοῖα τῶν Ἑλλήνων, ἐπροσπάθει εἰς ἓν πολεμικὸν συμβούλιον νὰ καταπείσῃ τὸν Εὐρυβιάδην ὅτι προτιμότερον ἦτο νὰ μείνωσιν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος.

Εἰς τὸ πολεμικὸν αὐτὸ συμβούλιον, ὀργισθεὶς ὁ Εὐρυβιάδης κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὕψωσεν αὐθαδῶς τὴν βακτηρίαν του διὰ νὰ κτυπήσῃ αὐτόν· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς χωρὶς νὰ ταραχθῇ εἶπε — «*Πάταξον μέν, ἄκουσον δέ!*»

Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠμπόρεσεν ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τῶν λόγων του νὰ καταπείσῃ τὸν Εὐρυβιάδην καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ναυμαχήσωσιν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, κατέφυγεν εἰς τὸ ἀκόλουθον στρατήγημα.

Ἐμήνυσε κρυφίως τὸν Ξέρξην ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς στόλος σκοπεύει ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ στενόν, καὶ ἐπομένως νὰ ἐπισπεύσῃ ὅπως τὸν ἀποκλείσῃ ἐκεῖ διὰ τῶν πλοίων του.

Ὁ Ξέρξης ἐπίστευσε, νομίσας ὅτι καὶ ὁ μέγας Θεμιστοκλῆς ἦτο ἄλλος Ἐφιάλτης. Ἀμέσως λοιπὸν διατάττει τοὺς στόλους του ν' ἀποκλείσωσι τὰ στενὰ τῆς Σαλαμῖνος καὶ νὰ καταστρέψωσι τὸν Ἑλληνικὸν στόλον.

Πᾶν ὅ,τι προεῖδεν ὁ μεγαλόνους Θεμιστοκλῆς ἐπαλήθευσεν. Ὁ ἐχθρικὸς στόλος δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἐπιπέσῃ ὅλος συγχρόνως κατὰ τῶν Ἑλλήνων, διότι μόνον ὀλίγα πλοῖα ἐχώρουν εἰς τὰ στενά. Τὰ πλοῖα αὐτά, ἅμα παρουσιαζόμενα, εὐκόλως κατεστρέφοντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἄλλα δὲ τότε ἐλάμβανον τὴν θέσιν τῶν καταστραφέντων·

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀλλὰ καὶ αὐτὰ κατεστρέφοντο. Οὕτω δὲ ἡ ναυμαχία ἐτελείωσε διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, διὰ τῆς αἰσχρᾶς φυγῆς τῶν διασωθέντων, καὶ διὰ τῆς καταδιώξεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν νικηφόρων Ἑλλήνων.

Ὁ ὑπερήφανος βασιλεὺς τῆς Περσίας, Ξέρξης, εἶχε στήσει ὑψηλὸν θρόνον εἰς τὸ παράλιον τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐθεώρει τὴν ναυμαχίαν· ἀλλ' ὅτε ἀντὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἑλλήνων εἶδε τὴν αἰσχρὰν ἧτταν καὶ τὴν αἰσχροτέραν φυγὴν τοῦ στόλου του, ἀπηλπισμένος ἀνεχώρησε καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Τοιουτοτρόπως ὁ Θεμιστοκλῆς ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἔνδοξον αὐτὴν ναυμαχίαν, ἥτις ἔλαβε χώραν περὶ τὰ 480 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, δηλαδὴ δέκα ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος.

Ὅτε ἐτελείωσα τὴν διήγησιν ταύτην, ὁ Γεροστάθης, ὅστις μετὰ προσοχῆς μὲ ἠκροάζετο, κινῶν ἐνίοτε τὴν φαλακρὰν κεφαλήν του πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν λόγων μου καὶ πρὸς ἐνθάρρυνσίν μου, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ διδασκάλου νὰ μοὶ ἀποτείνῃ ἐρώτησίν τινα· λαβὼν δὲ τὴν ἄδειαν, μὲ ἠρώτησε

— Ποῖον προτέρημα τοῦ Θεμιστοκλέους νομίζεις ὅτι ἐπέφερε τὴν νίκην τῆς Σαλαμῖνος, καὶ ἐπομένως τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος;

Συλλογισθεὶς ὀλίγον, ἀπήντησα ὅτι ἡ *φρόνησις* τοῦ Θεμιστοκλέους κατώρθωσε τὴν νίκην αὐτήν.

— Καὶ πῶς ἔδειξε τὴν φρόνησίν του αὐτήν;

— Προετοιμάσας ἐγκαίρως τὰ διακόσια πλοῖα, ἀπεκρίθην, ἀφήσας τὰς Ἀθήνας καὶ προτιμήσας τὴν θάλασ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σαν, καὶ ἐπὶ τέλους ἐκλέξας τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος διὰ τὴν ναυμαχίαν.

— Ὅλ' αὐτὰ φρόνιμα καὶ καλά, μὲ εἶπεν· ἀλλὰ δὲν νομίζεις ὅτι ὅλ' αὐτὰ ἤθελον ἀποβῆ μάταια, ἂν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐθύμονε, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Εὐρυβιάδης ὀργισθεὶς ὕψωσε τὴν βακτηρίαν διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ;

— Καὶ διατί; εἶπον πρὸς τὸν Γεροστάθην. — Αὐτὸς δὲ μοὶ ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς.

— Ἂν ὁ Θεμιστοκλῆς ἦτο ὀργίλος, καὶ ἀντὶ νὰ κυριεύσῃ τὸν θυμόν του, ἐκυριεύετο ὑπ' αὐτοῦ, ἂν ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος του δὲν κατεπράϋνον τὸν θυμόν, τὸν ὁποῖον διήγειρεν εἰς τὴν ψυχήν του ἡ αὐθάδεια καὶ τὸ ἄτοπον κίνημα τοῦ Εὐρυβιάδου, ἂν ἐπομένως ὠργίζετο καὶ ἐξήπτετο, ὡς εἶχεν ὀργισθῆ καὶ ἐξαφθῆ ὁ Εὐρυβιάδης, δὲν ἤθελεν εἰπεῖ ἀταράχως τοὺς περιφήμους ἐκείνους λόγους, «*Πάταξον μέν, ἄκουσον δέ,*» διὰ τῶν ὁποίων ἀπέδειξεν ὅτι χάριν τῆς πατρίδος ἀδιαφορεῖ περὶ τοῦ ἀτόμου του· ἀλλ' ἤθελε σύρει καὶ αὐτὸς τὸ ξίφος του κατὰ τοῦ ναυάρχου τῶν Σπαρτιατῶν· εἰς τὴν ἔξαψιν δὲ τοῦ θυμοῦ του ἴσως ἤθελε τὸν πληγώσει, ἴσως ἤθελε τὸν φονεύσει. Οἱ Σπαρτιᾶται καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἤθελον τότε ἐξαγριωθῆ κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τῶν Ἀθηναίων, λησμονοῦντες δὲ ἐν τῇ ἀγανακτήσει των τοὺς Πέρσας καὶ τὸν ἐπικείμενον τῆς Ἑλλάδος κίνδυνον, ἤθελον ἐκτραχηλισθῆ εἰς ἀλληλοσφαγίαν καὶ εἰς ἐμφύλιον σπαραγμόν· καὶ οὕτως ἀντὶ νὰ καταστρέψωσιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα τοὺς βαρβάρους, ἤθελον καταστραφῆ οἱ Ἕλληνες διὰ τῶν Ἑλλήνων· τότε δὲ οὔτε τὰ διακόσια πλοῖα τῶν Ἀθηναίων, οὔτε ἡ ἐγκατάλειψις τῆς πόλεώς των,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

οὔτε ἡ ἀνδρία των, οὔτε τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος ἤθελον σώσει τὴν Ἑλλάδα.

— Τί λέγεις; εἶπεν ὁ Γεροστάθης, δὲν φρονεῖς. φίλε, ὅτι ἂν ὁ Θεμιστοκλῆς παρωργίζετο, ἡ μὲν ἔνδοξος ναυμαχία τῆς Σαλαμῖνος δὲν ἤθελε στολίζει τὴν ἱστορίαν τῶν προγόνων μας, ἡ δὲ Ἑλλὰς ἤθελε χάσει ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν βαρβάρων τὴν ἐλευθερίαν, τὰ φῶτα, καὶ τὸν πολιτισμόν της;

— Ὤ! βέβαια, ἔχετε πολὺ δίκαιον, ἀπεκρίθην, καὶ ἐκάθισα εἰς τὴν θέσιν μου. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐξηκολούθησε λέγων·

— Βλέπετε, ἀγαπητά μου παιδία, πόσον τρομερὰ ἀποτελέσματα δύναται νὰ ἐπιφέρῃ εἰς ὁλόκληρον ἔθνος ἑνὸς ἀτόμου στιγμιαῖος θυμός! Ὁ θυμὸς τοῦ Εὐρυβιάδου ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ τὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ πρᾳότης τοῦ φρονίμου Θιστοκλέους ἔσωσε καὶ ἐδόξασε τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Τοιουτοτρόπως ἡ φιλοπρωτία τῶν δέκα στρατηγῶν ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ τὴν Ἑλληνικὴν αὐτονομίαν εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἀλλ' ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἀφιλοπρωτία τοῦ Ἀριστείδου ἔσωσαν αὐτὴν καὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ ἀκολούθως εἰς τὰς Πλαταιάς, καθὼς θέλετε ἰδεῖ ὅταν προχωρήσητε εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν.

Αἱ ἀρεταὶ λοιπόν, καὶ οὐχὶ μόνον ἡ ἀνδρία καὶ τὰ ὅπλα, σώζουν τὰ ἔθνη· αἱ δὲ κακίαι καὶ τὰ πάθη καταστρέφουν καὶ ἰδιώτας, καὶ πόλεις, καὶ ἔθνη ὁλόκληρα. «*Μακάριοι οἱ πρᾳεῖς ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν,*» μᾶς λέγει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Μακάριος τῳόντι ἀνεφάνη καὶ ὁ πρᾶος Θεμιστοκλῆς, διότι

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

διὰ τῆς πρᾳότητός του ἐκληρονόμησεν ὅλην τὴν δόξαν τῆς Σαλαμῖνος.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γεροστάθου ὁ διδάσκαλος ἐξηκολούθησε τὴν παράδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, καὶ ἐξέθεσε τὰ μετὰ τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος.

Ὅτε δὲ ἐτελείωσε τὸ μάθημα, ὁ Γεροστάθης ἤρχισε νὰ κρυφομιλῇ μετὰ τοῦ διδασκάλου. Ἀλλ' οὔτε ἐγώ, οὔτε ἄλλος τις ἐνοήσαμεν περὶ τίνος ἦτο ἡ κρυφὴ ὁμιλία τοῦ Γεροστάθου. Συμπεραίνω ὅτι ὁ ἀγαθὸς γέρων προέτρεπε τὸν διδάσκαλον νὰ μὴ περιορίζηται εἰς τὴν ἁπλῆν διήγησιν τῶν συμβεβηκότων τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀλλὰ νὰ προσκαλῇ ἰδίως τὴν προσοχήν μας εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας τῶν προγόνων μας, ὅπως μιμώμεθα τὰς πρώτας, καὶ ἀποφεύγωμεν τὰς δευτέρας· ἐπὶ ἑκάστου δὲ συμβεβηκότος νὰ γυμνάζῃ τὴν κρίσιν μας, καὶ νὰ μορφόνῃ τὴν καρδίαν μας.

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ.

Ὅτε τὴν ἑσπέραν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὑπήγαμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ καλοῦ φίλου μας, εὕρομεν τὸ δωμάτιόν του εἰς μεγίστην ἀταξίαν. Ὁ Γεροστάθης ἵστατο κρατῶν τὰς χεῖρας ἐντὸς λεκάνης γεμάτης ὕδατος· τὸ συνήθως κάτασπρον ἔνδυμά του ἦτο κατάμαυρον· κατερρυπωμένος ἐφαίνετο καὶ ὁ τάπης τοῦ δωματίου του· ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἦσαν ἀτάκτως ἐρριμένα δίσκος, ἀγγεῖον, καὶ τεμάχια ποτηρίων καὶ πινακίων· κατηφὴς δὲ καὶ κατακόκκινος ὁ ὑπηρέτης του ἐπροσπάθει νὰ καθαρίσῃ τὸν τάπητα, καὶ νὰ τακτοποιήσῃ τὸ δωμάτιον.

— Ζήτω ὁ πρῶος Θεμιστοκλῆς ὁ σωτὴρ τῆς Ἑλλά-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

δος! μᾶς εἶπε, χαμογελῶν, ὁ Γεροςάθης, ἅμα μᾶς εἶδεν· ἀφοῦ ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ *πάταξον μέν, ἄκουσον δέ*, ἔσωσε καὶ ἐμὲ σήμερον ἀπὸ τὸ ἄλογον πάθος τοῦ θυμοῦ.

— Τί συνέβη; ἠρωτήσαμεν, ὁ δὲ γέρων εἶπε

— Πρὸ ὀλίγου μ' ἔφερεν ὁ ὑπηρέτης τὸν καφέν· ἀλλὰ χύσων ἀπρόσεκτα ἐκράτει τὸν δίσκον, ὥστε ἔπεσεν ἀπὸ τὰς χεῖράς του ἐπάνω μου· ὁ βραστὸς καφὲς κατέκαυσε τὰς χεῖράς μου, καὶ κατεῤῥύπωσε καὶ τὰ ἐνδύματά μου καὶ τὸν τάπητα· τὰ δὲ πινάκια καὶ ποτήρια κατεσυντρίφθησαν, ὡς βλέπετε.

Τὸ αἷμα ἀνέβη ἀμέσως εἰς τὴν κεφαλήν μου, καὶ ἤμην ἕτοιμος νὰ θυμώσω, καὶ εἰς τὸν θυμόν μου νὰ προφέρω ἴσως καὶ ἀτόπους καὶ ὑβριστικὰς λέξεις, ἴσως δὲ καὶ νὰ ξυλοκοπήσω τὸν ὑπηρέτην μου, καὶ νὰ συντρίψω οὕτω τὴν ἀθλίαν του κεφαλήν· ἀλλά, χάρις εἰς τὴν σημερινήν μου ἐπίσκεψιν τοῦ σχολείου σας, ἐνθυμήθην ἀμέσως τὸ «*πάταξον μέν, ἄκουσον δέ*» τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ ἐφιλοτιμήθην νὰ φανῶ γνήσιος ἀπόγονός του, μιμούμενος τὴν ὑπομονὴν καὶ πρᾳότητά του. Τοιουτοτρόπως κατώρθωσα ἀμέσως νὰ κρατήσω τὸν θυμόν μου, καὶ ἄλλο τι δὲν εἶπον εἰς τὸν Εὐρυβιάδην ὑπηρέτην μου, παρὰ νὰ μὲ φέρῃ λεκάνην μὲ ψυχρὸν νερόν, διὰ νὰ δροσίσω τὰ ζεματισμένα μου δάκτυλα.

Ο ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ.

Τώρα ἐνθυμοῦμαι, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, κρατῶν πάντοτε τὰς χεῖράς του ἐντὸς τῆς λεκάνης, ὅτι παρόμοιόν τι συνέβη καὶ εἰς τὸν Πλάτωνα. Ὁ μαθητὴς αὐτὸς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τοῦ ἐναρέτου Σωκράτους εἶχεν ὀργισθῆ ἡμέραν τινὰ κατὰ τοῦ ὑπηρέτου του. ἀλλὰ κυριεύσας τὸν θυμόν του, κατώρθωσε μήτε νὰ εἴπη, μήτε νὰ πράξῃ τι κατ' αὐτοῦ. Τοιαύτη ἦτο ἡ παραγγελία τοῦ φιλοσόφου τῆς Σάμου Πυθαγόρου, ὅστις ἐσυμβούλευε τοὺς ὀργιζομένους *μήτε νὰ λέγωσι, μήτε νὰ πράττωσί τι, διαρκοῦντος τοῦ θυμοῦ των.*

Ἐνῷ δὲ ὁ Πλάτων ἐκυρίευε τὴν ὀργήν του, εἰσῆλθεν ὁ μαθητής του Ξενοκράτης· ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς αὐτόν, τὸν παρεκάλεσε νὰ δείρῃ αὐτὸς τὸν ὑπηρέτην του. — Καὶ διατί δὲν τὸν δέρεις σύ; ἐρωτᾷ ὁ Ξενοκράτης. — *Διότι εἶμαι θυμωμένος*, ἀπεκρίθη ὁ σοφὸς Πλάτων, ὅστις, γνωρίζων τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ὀργῆς καὶ ὅλων τῶν παθῶν, κατώρθονε διὰ τῆς φρονήσεώς του καὶ αὐτὰ νὰ δαμάζῃ, καὶ τὰ ἀποτελέσματά των νὰ προλαμβάνῃ.

Ὁ θυμὸς δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν μέθην, εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων. Καθὼς ἡ μέθη φθείρει τὴν ὑγειαν, οὕτω καὶ οἱ θυμώδεις διακινδυνεύουν καὶ καταστρέφουν πολλάκις καὶ τὴν ὑγείαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν των. Ὅσον δὲ καταφρονοῦν καὶ ἀποστρέφονται οἱ τίμιοι καὶ φιλήσυχοι τοὺς μεθύσους, ἄλλο τόσον βδελύττονται καὶ ἀποφεύγουν τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὸ ἄλογον πάθος τοῦ θυμοῦ.

Ὅταν θυμόνῃ τις, τὸ αἷμα ἀναβαίνει εἰς τὴν κεφαλήν· ἑπομένως ὁ ἐγκέφαλος πιέζεται, καὶ ὁλόκληρον τὸ νευρικὸν σύστημα παραλύει· διὰ τοῦτο τότε ἡ γλῶσσα τραυλίζει, τὰ μέλη τρέμουν, οἱ ὀδόντες τρίζουν, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξογκοῦνται, ἐντὸς δὲ τῆς ἐξάψεώς του δὲν ἐξεύρει τί πράττει, οὔτε τί λέγει, καὶ ἐξομοιούμενος μὲ τὸν μανιακὸν καὶ μεθυσμένον, χάνει, ὡς αὐτοί, τὴν χρῆσιν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τοῦ λογικοῦ, καὶ παρασύρεται εἰς λόγους καὶ πράξεις ἀνοήτους, ἐπικινδύνους καὶ πολλάκις ἀξιοποίνους· ἐξυβρίσεις, ξυλοκοπήματα, τραύματα, φόνοι εἶναι τὰ λυπηρὰ προϊόντα καὶ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς μέθης.

Μ' ἐβεβαίωσαν μάλιστα ἰατροὶ σοφοί, ὅτι ἕνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ θυμοῦ πολλάκις συμβαίνει καὶ τὰς φρένας του διὰ παντὸς νὰ χάσῃ τις, καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του νὰ στερηθῇ, ἀποθνήσκων ἀποπληκτικός, ἐξ αἰτίας τῆς συῤῥοῆς τοῦ αἵματος, τὴν ὁποίαν ὁ θυμὸς προξενεῖ εἰς τὸν ἐγκέφαλον.

Ο ΧΩΛΟΣ ΚΟΥΤΣΟΝΙΚΑΣ.

Ἴδετε τὸν συμμαθητήν σας Κουτσονίκαν, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης· „εἶναι ὁ δυστυχὴς χωλὸς κατὰ τὸν ἕνα πόδα, καὶ ὁσάκις ὁ χειμὼν εἶναι δριμύς, ὑποφέρει πόνους σφοδρούς, καὶ ἐπὶ ὁλοκλήρους ἡμέρας μένει κατάκοιτος εἰς τὴν κλίνην του.

Ποία ἡ αἰτία ὅλων αὐτῶν τῶν δυστυχιῶν τοῦ Κουτσονίκα; ἴσως οὔτε αὐτὸς ἐνθυμεῖται τὴν αἰτίαν, οὔτε σεῖς τὴν γνωρίζετε. Ἐγὼ τὴν ἤκουσα ἀπὸ τὸν καλόν του πατέρα, καὶ θέλω σᾶς τὴν εἰπεῖ, ἂν καὶ θέλητε λυπηθῇ ὅταν τὴν μάθητε· ἀλλὰ πολλάκις καὶ αἱ λῦπαι μᾶς ὠφελοῦν, ὡς τὰ πικρὰ ἰατρικά.

Ὁ Κουτσονίκας εἶχεν ἀδελφὸν μεγαλήτερον· ὅτε δὲ ἦσαν ἀμφότεροι μικροί, ἔπαιζον ἡμέραν τινὰ τὸν δίσκον εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας των. Ὁ Κουνσονίκας, ὢν μικρὸς καὶ ἀνόητος, ἤθελε νὰ ἐνοχλῇ τὸν ἀδελφόν του, καὶ ὑπάγων ὄπισθέν του, ὁσάκις ἐκεῖνος ἐπρόκειτο νὰ ῥίψῃ τὸν δίσκον του, ἔσπρωχνεν ἐξαίφνης τὸν βραχίονά του,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

διὰ ν' ἀποτυγχάνῃ ἡ βολὴ τοῦ ἀδελφοῦ του. Εἰς μάτην ὁ ἀδελφός του ἐπέπληττε τὸν μικρὸν Κουτσονίκαν, ἀγανακτῶν καὶ θυμόνων· ὁ πείσμων Κουτσονίκας, ἀντὶ νὰ ἡσυχάσῃ, ἐπέμενεν ἐξάπτων ἔτι μᾶλλον τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ του, ὅστις εἰς τὴν ἔξαψιν τοῦ θυμοῦ του ῥίπτει μὲ ὁρμὴν τὸν ὁποῖον ἐκράτει δίσκον κατὰ τοῦ Κουτσονίκα, τὸν κτυπᾷ, καὶ συντρίβει τὸ κόκκαλον τοῦ ποδός του.

Ἔκτοτε ὁ μὲν Κουτσονίκας ἔμεινε χωλὸς καὶ πάσχων, ὁ δὲ ἀδελφός του, ὅστις τὸν ἠγάπα ὑπερβολικά, ἠσθένησε, καὶ μετά τινας ἡμέρας ἀπέθανεν ἀπὸ φλόγωσιν τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν ὁποίαν, καθὼς εἶπον οἱ ἰατροί, τῷ ἐπροξένησεν ὁ ὑπερβολικὸς θυμός του.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην μελαγχολήσαντες ἐμείναμεν σιωπηλοὶ καὶ σκυθρωποί, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἕκαστος ἡμῶν ἦτο κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑποκείμενος εἰς τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, τοῦ ὁποίου ἐν τούτοις αἱ θλιβεραὶ συνέπειαι μᾶς κατετρόμαξαν.

— Μὴ λυπεῖσθε, παιδία μου, συλλογιζόμενοι τὰς τρομερὰς συνεπείας τοῦ θυμοῦ, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, ἐπειδὴ πολὺ εὔκολον εἶναι νὰ τὰς προλαμβάνητε καὶ νὰ τὰς ἀποφεύγητε. Ἀρκεῖ, ἅμα συναισθανόμενοι ὅτι τὸ αἷμα ἀρχίζει ν' ἀναβαίνῃ εἰς τὴν κεφαλήν σας, νὰ ἐνθυμῆσθε τὸν Θεμιστοκλέα, τὸν Πλάτωνα, τὴν συμβουλὴν τοῦ σοφοῦ Πυθαγόρου, τὸν Κουτσονίκαν, καὶ ἀμέσως τὸ αἷμα θέλει ἀρχίζει νὰ καταβαίνῃ, καὶ ὁ θυμός σας νὰ κατευνάζηται. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλο προχειρότατον ἀντιφάρμακον κατὰ τοῦ θυμοῦ, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζετο ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ο ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΚΑΙ ΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Ὁ μέγας αὐτὸς στρατηγὸς τῆς Ῥώμης, διὰ νὰ προλαμβάνῃ τὸν θυμόν του, λέγεται ὅτι, ὁσάκις ἐλάμβανεν ἀφορμὴν νὰ ὀργισθῇ, συνείθιζε, πρὶν ἢ θυμωμένος εἴπῃ ἢ πράξῃ τι, νὰ λέγῃ καθ' ἑαυτὸν ὁλόκληρον τὸ Ῥωμαϊκὸν ἀλφάβητον· τοιουτοτρόπως ἔδιδε καιρὸν εἰς τὴν φρόνησίν του νὰ σβύνῃ εἰς τὴν γένεσίν της τὴν φλόγα τοῦ θυμοῦ του.

Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν γνωρίζει, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, νὰ λέγῃ ἐκ στήθους τὸ ἀλφάβητόν μας; Ἂς τὸ ἐπαναλαμβάνωμεν λοιπόν, ἅμα αἰσθανόμενοι ὅτι ὁ θυμὸς ἐγείρεται εἰς τὴν ψυχήν μας, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἡ φρόνησις θέλει καταπραΰνει τὸν θυμόν μας, καθὼς ἡ Ἀθηνᾶ κατεπράϋνε τὸν θυμωμένον Ἀχιλλέα.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀχιλλέως εἴχομεν ἀκούσει, ὅτε εἰς τὸ σχολεῖον παρεδόθημεν τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον· ἀλλὰ πῶς ἡ Ἀθηνᾶ κατεπράϋνε τὸν θυμωμένον ἥρωα δὲν ἐγνωρίζομεν· ἑπομένως παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τὰ περὶ τούτου.

— Θέλω σᾶς εἰπεῖ, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, τὰ περὶ Ἀχιλλέως καὶ Ἀθηνᾶς, ἂν πρότερον μᾶς διηγηθῇ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὁ Παῦλος. — Ἐνθυμεῖσαι, Παῦλε, πῶς ἤρχισε καὶ πῶς ἐτελείωσεν ὁ πόλεμος τῆς Τρῳάδος; εἰπέ μας ὅσα περὶ αὐτοῦ ἐνθυμεῖσαι.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΤΡΩΑΔΟΣ.

Ὁ Πάρις, υἱὸς τοῦ Πριάμου βασιλέως τῆς Τρῳάδος, ἐλθὼν εἰς τὴν Σπάρτην, ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου. Ἀλλ' ὁ Πάρις, ὢν κακοήθης, ἤρ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πασε τὴν σύζυγον τοῦ Μενελάου, Ἑλένην, καὶ ἐπανῆλθε μετ' αὐτῆς εἰς τὴν Τρῳάδα.

Ὁ Μενέλαος τότε καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἀγανακτήσαντες διὰ τὴν ἄδικον καὶ ἄτιμον αὐτὴν πρᾶξιν τοῦ Πάριδος, ἡνώθησαν καὶ ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Τρῳάδος. Ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς αὐτῆς ἐκστρατείας ἦτο ὁ Ἀγαμέμνων, βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν καὶ ἀδελφὸς τοῦ Μενελάου· ἠκολούθησαν δὲ αὐτὸν διάφοροι βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος· μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Ἀχιλλεύς, βασιλεὺς τῆς Φθιώτιδος, ὁ ὡραιότερος καὶ ἀνδρειότερος ὅλων τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ πόλις τῆς Τρῳάδος ἔκειτο εἰς τὴν Ἀσίαν, πλησίον τοῦ Ἑλλησπόντου· ἦτο δὲ πόλις περιτειχισμένη, ὥστε οἱ Ἕλληνες ἠναγκάσθησαν νὰ τὴν πολιορκήσωσι δέκα ὁλόκληρα ἔτη. Ἐπὶ τέλους ἐπέτυχον τὸν σκοπόν των, κυριεύσαντες αὐτὴν διὰ τοῦ Δουρείου ἵππου.

Ὁ Δούρειος ἵππος ἦτο μέγα ξύλινον ἄλογον, τὸ ὁποῖον ἐσυμβούλευσεν ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ κατασκευάσωσιν. Ἐντὸς δὲ αὐτοῦ ἐμβῆκάν τινες τῶν Ἑλλήνων, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκρύφθησαν. Οἱ δὲ Τρῳαδῖται, νομίσαντες ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀπελπισθέντες ἀνεχώρησαν, καὶ ὅτι ἀφῆκαν ὡς ἀφιέρωμα τὸν Δούρειον ἵππον, ἔφερον αὐτὸν ἐντὸς τῆς Τρῳάδος· Ἀλλὰ τὴν νύκτα, ἐξελθόντες οἱ ἐντὸς τοῦ Δουρείου ἵππου κρυμμένοι, ἤνοιξαν τὰς πύλας τοῦ τείχους, προσεκάλεσαν τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας, καὶ οὕτως ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν καὶ τὴν Τρῳάδα καὶ τοὺς Τρῳαδίτας.

— Εὖγε! φίλτατε Παῦλε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης. Ἀλλ' ἂν σ' ἐρωτήσω τί μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ἴσως δὲν ἐξεύρεις ν' ἀποκριθῇς.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

— Μᾶς διδάσκει, ἀπήντησεν ὁ Παῦλος, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τρῳαδίτας.

— Ναί, φίλε Παῦλε, οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τρῳαδίτας· ἀλλ᾽ ἡ νίκη αὕτη κατωρθώθη πρῶτον, διότι οἱ Ἕλληνες *ἡνώθησαν* εἰς τὴν κατὰ τῆς Τρῳάδος ἐκστρατείαν, ἡ δὲ *ἕνωσις* αὕτη τοὺς κατέστησε δυνατούς· καὶ δεύτερον, διότι *ἐπέμειναν σταθεροὶ* πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ των, μ᾽ ὅλας τὰς κακοπαθείας καὶ δυστυχίας, τὰς ὁποίας ὑπέφερον δέκα ὁλόκληρα ἔτη. Ἐὰν οἱ Ἕλληνες δὲν ἤθελον ὁμονοήσει καὶ ἑνωθῇ εἰς τὴν ἐκστρατείαν αὐτήν, καὶ ἂν δὲν ἤθελον ἀναφανῆ σταθεροὶ εἰς τὴν ἀπόφασίν των, ἡ ἅλωσις τῆς Τρῳάδος δὲν ἤθελε βεβαίως κατορθωθῆ. *Ἕνωσιν* λοιπὸν καὶ *ἐπίμονον σταθερότητα* πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων μεγάλων μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου.

Ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου μᾶς διδάσκει προσέτι ὅ,τι ἄλλοτε σᾶς ἔλεγον, δηλαδὴ ὅτι *αἱ μὲν ἀρεταὶ σώζουν τὰ ἔθνη, αἱ δὲ κακίαι τὰ καταστρέφουν.* Ἡ κακοήθεια τοῦ Πάριδος ἐπέφερε τὸν κατὰ τῆς Τρῳάδος πόλεμον, τὴν καταστροφὴν τοῦ πατρικοῦ του βασιλείου, τὴν ἅλωσιν καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς πατρίδος του, καὶ τὴν σφαγὴν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν ἀδελφῶν του, τῶν συγγενῶν του, καὶ τῶν συμπολιτῶν του. Ἂς ἀποφεύγωμεν λοιπὸν τὴν κακοήθειαν, τὸ ἔγκλημα, τὴν ἀδικίαν, ἐνθυμούμενοι τὴν καταστροφὴν τῆς Τρῳάδος. Τώρα δὲ θέλω διηγηθῆ καὶ ἐγὼ τὰ περὶ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.

Ο ΟΜΗΡΟΣ, Ο ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΚΑΙ Η ΑΘΗΝΑ.

Τὰ συμβάντα τῆς πολιορκίας τῆς Τρῳάδος, καὶ μάλι-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

στα τὰ τοῦ τελευταίου χρόνου, περιγράφει ὁ Ὅμηρος εἰς τὸ λαμπρὸν ποίημά του, τὸ ὀνομαζόμενον Ἰλιάς. Τὴν πόλιν τῆς γεννήσεως τοῦ Ὁμήρου θετικῶς δὲν γνωρίζομεν, ἀλλ' ἐξεύρομεν ὅτι ἦτο Ἕλλην, καὶ ὅτι ἑπτὰ Ἑλληνικαὶ πόλεις, ἡ Σμύρνη, ἡ Χίος, ἡ Κολοφών, ἡ Σαλαμίς, ἡ Ῥόδος, τὸ Ἄργος, καὶ αἱ Ἀθῆναι, διεφιλονείκουν τὴν δόξαν τῆς γεννήσεως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ πατρὸς τῆς ποιήσεως.

Ὁ Ὅμηρος ἀρχίζει τὴν Ἰλιάδα, ἐπικαλούμενος τὴν θεὰν νὰ ψάλῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀχιλλέως. Ἰδοὺ δὲ αὐτοσχέδιος μετάφρασις τῶν πρώτων στίχων τῆς Ἰλιάδος του·

«*Θυμὸν ὀλέθριον, θεά, τοῦ Ἀχιλλέως ψάλλε·*
»*Θυμόν, ὅστις ἐβύθισε τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς θλίψεις,*
»*Καὶ εἰς τὸν ᾅδην ἔστειλε πολλὰς ψυχὰς ἡρώων,*
»*Κ' ἐχόρτασε τὰ ὄρνεα διὰ πολλῶν πτωμάτων.*»

Τὰ κακὰ λοιπὸν τοῦ θυμοῦ ψάλλει καὶ ὁ γέρων Ὅμηρος εἰς τὴν Ἰλιάδα του, διηγούμενος ὅσα δεινὰ ὑπέφερον οἱ Ἕλληνες, ἀφοῦ ὁ Ἀχιλλεὺς ὀργισθεὶς δὲν ἤθελε πλέον νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰς μάχας των. Ὠργίσθη δὲ ὁ Ἀχιλλεύς, καθὼς λέγει ὁ Ὅμηρος, εἰς ἓν συμβούλιον κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος· τοσοῦτον δὲ ἐξήφθη, ὥστε ἔβαλεν ἀμέσως τὴν χεῖρά του εἰς τὴν λαβὴν τῆς σπάθης του, ἕτοιμος νὰ σύρῃ αὐτὴν κατὰ τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλ' ἡ Ἀθηνᾶ, ἥτις κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν ἦτο ἡ θεὰ τῆς φρονήσεως, ἀγαπῶσα τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ προλάβῃ τὴν ἀλληλοσφαγίαν, τὴν ὁποίαν ἡ ὀργὴ τοῦ Ἀχιλλέως ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ, κατέβη ἀμέσως ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σταθεῖσα ὄπισθεν τοῦ θυμωμένου Ἀχιλλέως, ἔσυρεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ξανθὴν κόμην, καὶ τὸν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

παρήγγειλε ν' ἀφήσῃ τὸ ξίφος του εἰς τὴν θήκην· ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ὑπήκουσεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἡ ἀλληλοσφαγία ἐπρολήφθη.

Ἡ *Ἀθηνᾶ*, δηλαδὴ ἡ *φρόνησις*, πρέπει νὰ σύρῃ ἀπὸ τὴν κόμην καὶ σέ, φίλτατε Νικόλαε, εἶπεν ἐξαίφνης ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν συμμαθητήν μας Νικόλαον, ὁσάκις, ὡς ἄλλος Ἀχιλλεύς, ἀνάπτῃς καὶ θυμόνῃς.

Ὁ μικρὸς Νικόλαος, ἐνῷ εἶχε καλλίστην καρδίαν, ἦτο τῷ ὄντι εἰς ἄκρον ὀξύθυμος· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Πλάτων, τὸ ἀλφάβητον τοῦ Καίσαρος, ἡ ἱστορία τοῦ Κουτσονίκα, ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ Ἀχιλλέως, οἱ λόγοι τοῦ Γεροστάθου, καὶ μάλιστα ἡ τελευταία πρὸς αὐτὸν ἀπροσδόκητος ἀποστροφὴ τοῦ γέροντος ἐντελῶς ἐθεράπευσαν αὐτὸν ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, καὶ διὰ παντὸς τὸν ἀπέσπασαν ἀπὸ τὸν ἐπικίνδυνον αὐτὸν σύντροφόν του.

Ἔκτοτε δὲν εἴδομεν ποτὲ θυμωμένον τὸν καλὸν αὐτὸν συμμαθητήν μας· πολλάκις μάλιστα τὸν ἠκούσαμεν τραγῳδοῦντα ἐκφραστικώτατα τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὁποίους εἶχε μάθει παρὰ τοῦ Γεροστάθου·

«*Ὀργὴ καὶ Μέθη ἀδελφαί, διαφορὰν δὲν ἔχουν·*
»*Ἐγκλήματα καὶ κίνδυνοι κατόπιν αὐτῶν τρέχουν.*»

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α΄. ΜΕΡΟΥΣ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΠΙΝΑΞ

ΤΟΥ

ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

Σελ.

Ο Γεροστάθης 5

Το πρῶτον θεμέλιον 13

Ἡ ἀνατολή 14

Τὰ ἄνθη 16

Τὰ πτερά 20

Τὰ ἄκαρπα δένδρα 21

Τὰ ἄγρια θηρία 23

Ὁ Λινναῖος καὶ ἡ βιβλιοθήκη του 25

Ὁ Σωκράτης περὶ Θεοῦ 26

Αἱ συνέπειαι τοῦ περιπάτου 27

Αἱ κόκκιναι παρειαί 28

Ὁ Ζαχαρίας καὶ ὁ παραλυτικὸς πλούσιος 20

Τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς 32

Μηδὲν ἄγαν. — Πᾶν μέτρον ἄριστον 33

Ὁ φίλος, καὶ αἱ τρεῖς φίλαι 34

Ἡ ἀόρατος τροφή 35

Αἱ ἀναθυμιάσεις 36

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

	Σελ.
Ὑγιεινὰ παραγγέλματα	39
Ὁ Πέτρος, ὁ Ἰωάννης, καὶ ὁ Ἀθανάσιος	40
Τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος	41
Τὰ σχολεῖα τῶν Ἀθηνῶν	42
Ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ ὕπνος του	43
Ὁ Βυφὼν καὶ ὁ ὑπηρέτης του	45
Ὑγιεινὰ ἔργα	47
Ὁ ὑγιεινὸς στολισμός	49
Τὰ ἄφθονα δῶρα	50
Ὑγιεινὰ παραγγέλματα	52
Ὁ ῥυπαρὸς σιδηροδέσμιος	54
Τὰ τρία καθαρὰ παιδία	—
Ἡ μήτηρ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀνδρίας	56
Ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ σιδηρουργοῦ	58
Ὁ Σόλων καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος	59
Ὁ Φωκίων καὶ ὁ υἱός του Φῶκος	60
Ὁ Λυκοῦργος καὶ τὰ παιδία τῆς Σπάρτης	61
Ὁ Λυκοῦργος καὶ ὁ Ὅμηρος	63
Ὁ Λυκοῦργος καὶ αἱ Σπαρτιάτιδες	64
Ἀνατροφὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάδρου	67
Ὁ Μιλτιάδης καὶ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὸν Μαραθῶνα	69
Ὁ Λεωνίδας εἰς τὰς Θερμοπύλας	72
Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος	79
Ὁ Πιττακὸς καὶ ὁ μύλος του	81
Ὁ Διονύσιος καὶ ὁ μαῦρος ζωμός	82
Ἡ πληγὴ τοῦ Γεροστάθου	—
Ὁ κακοῦργος Νάσος	84
Τὰ λιμνάζοντα ὕδατα	86

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Σελ.

Οἱ μύρμηκες καὶ αἱ μέλισσαι 87
Ὁ μύρμηξ καὶ ὁ τέττιξ. 88
Ὁ ψωμοζήτης Χρῆστος. 89
Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα. 91
Ὁ Μέγας Πέτρος σιδηρουργός 92
Ὁ Βάσιγκτων καὶ ὁ δεκανεύς 93
Ὁ Ἐπαμεινώνδας τελέαρχος 95
Ὁ Φωκίων ἀντλῶν καὶ ἡ σύζυγός του ζυμόνουσα . 96
Ὁ Ζήσης καὶ ὁ Ἰωάννης 98
Ἡ πρόοδος τῆς Ἀγγλίας 100
Ἡ δυστυχία τοῦ Μαυρικίου. 101
Ὁ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων, καὶ ὁ Ἱπποκράτης. 103
Ὁ Σωκράτης ἀγαλματοποιός 104
Ὁ Κιγκιννάτος καὶ τὸ ἄροτρόν του 105
Ὁ Φιλοποίμην γεωργός. 106
Ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλούταρχος ὑπὲρ τῆς γεωργίας. —
Ὁ σωτήριος χαλινός 109
Ὁ ἀσθενὴς Σταῦρος. 110
Συμβουλαὶ τοῦ στομάχου 111
Ἡ ἐγκράτεια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου 114
Ὁ Διογένης καὶ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος 115
Ὁ Σωκράτης καὶ ὁ φιλήδονος Ἀρίστιππος . . . 117
Ὁ Ἡρακλῆς μεταξὺ Ἀρετῆς καὶ Κακίας. . . . 118
Ἡ πεταλοῦδα καὶ ὁ Φαγόνδιος. 122
Ἡ ἀδελφὴ τῆς μανίας 128
Δυστυχία τοῦ Ἀθανασούλα 129
Ὁ Πιττακὸς κατὰ τῆς μέθης 130
Ὁ Μωάμεθ κατὰ τῆς οἰνοποσίας . . . . —

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

	Σελ.
Τὰ σκλαβάκια.	131
Ὁ μονόφθαλμος Τρεμογιάννης	132
Ο ἐπικίνδυνος σύντροφος	135
Ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὴν Σαλαμῖνα	—
Ὁ Γεροστάθης καὶ ὁ ὑπηρέτης του	143
Ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ξενοκράτης	144
Ὁ χωλὸς Κουτσονίκας.	146
Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ καὶ τὸ ἀλφάβητον	148
Ὁ πόλεμος τῆς Τρωάδος	—
Ὁ Ὅμηρος, ὁ Ἀχιλλεύς, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ.	150

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολίτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΡΙΘ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ